

www.politikin-zabavnik.co.yu

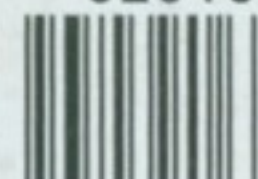
ПОЛИТИКИН

БН	2.40	КМ
Македонија	75.00	ДЕН
Словенија	2.09	ЕУР
Сverige	28.00	СЕК
USA	3.50	УСД
Hrvatska	15.00	КН
Црна Гора	1.20	ЕУР

ISSN 0032-339-x
9 770032 339010
PRINTED IN SERBIA

02913

ЗАБАВНИК

7. 12. 2007. • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА IX • ЦЕНА 99 ДИНАРА • БРОЈ 2913

ГОДИ ЛИ ВАМ
ЗРАЧЕЊЕ?

САМЕРЛИНОВИ
ОБОЈЕНИ
МИШЕВИ

За све ога 7 го 107!

Опсада
Београда
1456. године

ВАТРЕНА ЈУЛСКА НОЋ

Ripley

Веровали или не!

849 ЦРКВЕНИХ ПЕСАМА ЗА 40 САТИ И 17 МИНУТА ОТПЕВАО ЈЕ, ДА БИ СКРЕНУО ПАЖЊУ НА ТЕШКО СТАЊЕ БЕСКУЋНИКА, ПЕДЕСЕТЧЕТВОРОГОДИШЊИ ТЕРИ КОЛЕМАН ИЗ ДЕНВЕРА У КОЛОРАДУ.

ОТРОВНО ОЛОВО КАО ЗАЧИН У ХРАНИ И ЗА ОЧУВАЊЕ ВИНА КОРИСТИЛИ СУ ДРЕВНИ РИМЉАНИ.

ШКОЉКА НОСАЧ НА СЕБЕ ЦЕМЕНТИРА КОМАДЕ КОРАЛА, МАЊЕ ШКОЉКЕ И ДРУГИ ОТПАД КОЈИ ПОКУПИ ДОК ПУЗИ ПО ОКЕАНСКОМ ДНУ.

2-12 © 2006 Ripley Entertainment Inc.

Dist. by United Feature Syndicate Inc.

ЈЕСТЕ ли већ чули да...

... шафран, омиљени зачин јаке жуте боје, добија се из прашника истоименог цвета, а за један килограм зачина потребно је 400. 000 прашника ■

... у диму цигарете, тврде научници, поред никотина, катрана и угљен-монооксида налази се око 4.000 разних хемијских материја ■

... људско срце мирује између два откуцаја. Током просечног људског живота, рецимо 70 година, срце у мировању проведе 40 година ■

... мастило које избацује већина хоботница, сипа и лигњи уметници су некада користили као боју ■

... град Москва од октобра до марта има у просеку само петнаест сунчаних минута током дана, а снежни покривач понекад се не топи и пуних пет месеци ■

... тек од олимпијских игара у Сиднеју 2000. године жене се надмећу у бацању кладива и скоку с мотком ■

... према старим свадбеним обичајима младе у Јапану могу да обуку кимоно светле боје, док су деверуше одевене у црно ■

... Астеци и Инке, древни народи Јужне Америке, све до доласка Европљана у 15. веку нису видели коње ■

... иако су штапићи за јело од давнина обележје азијских народа, данас се праве у Британској Колумбији, у Канади која цео свет снабдева овим јединственим прибором за јело ■

... хокеј на леду најбржа је екипна игра. Играчи заиста морају да јуре за паком, плочицом црне боје израђеном од гуме, који по леденој површини лети брзином и од 190 километара на сат ■

... највише трговачких бродова имају јапанска предузећа. Робу превози више од 3.040 бродова средње велике тонаже. Следе грчка предузећа која поседују око 2.780 бродова, па тек онда америчка са нешто више од 1.650 бродова ■

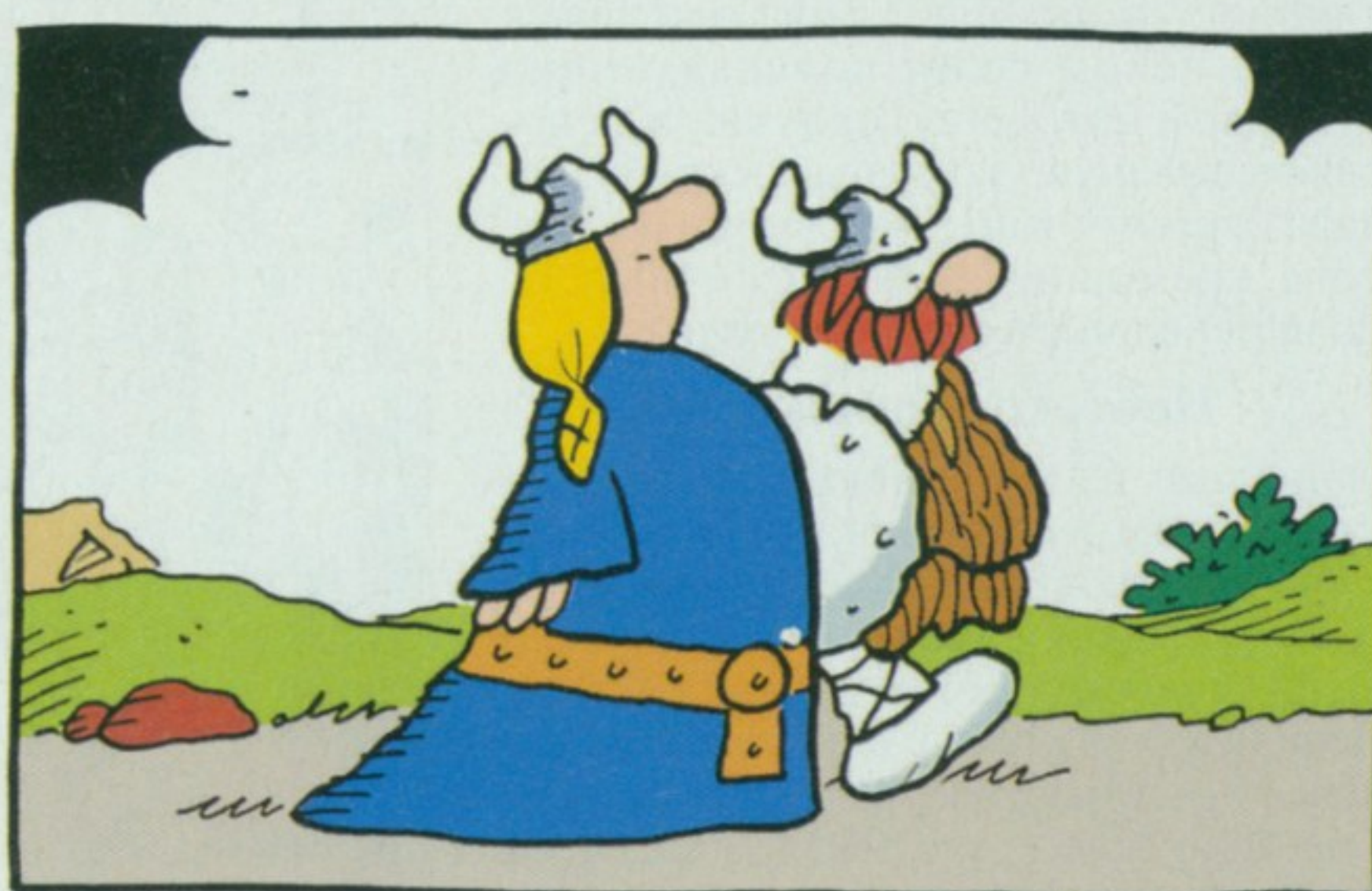
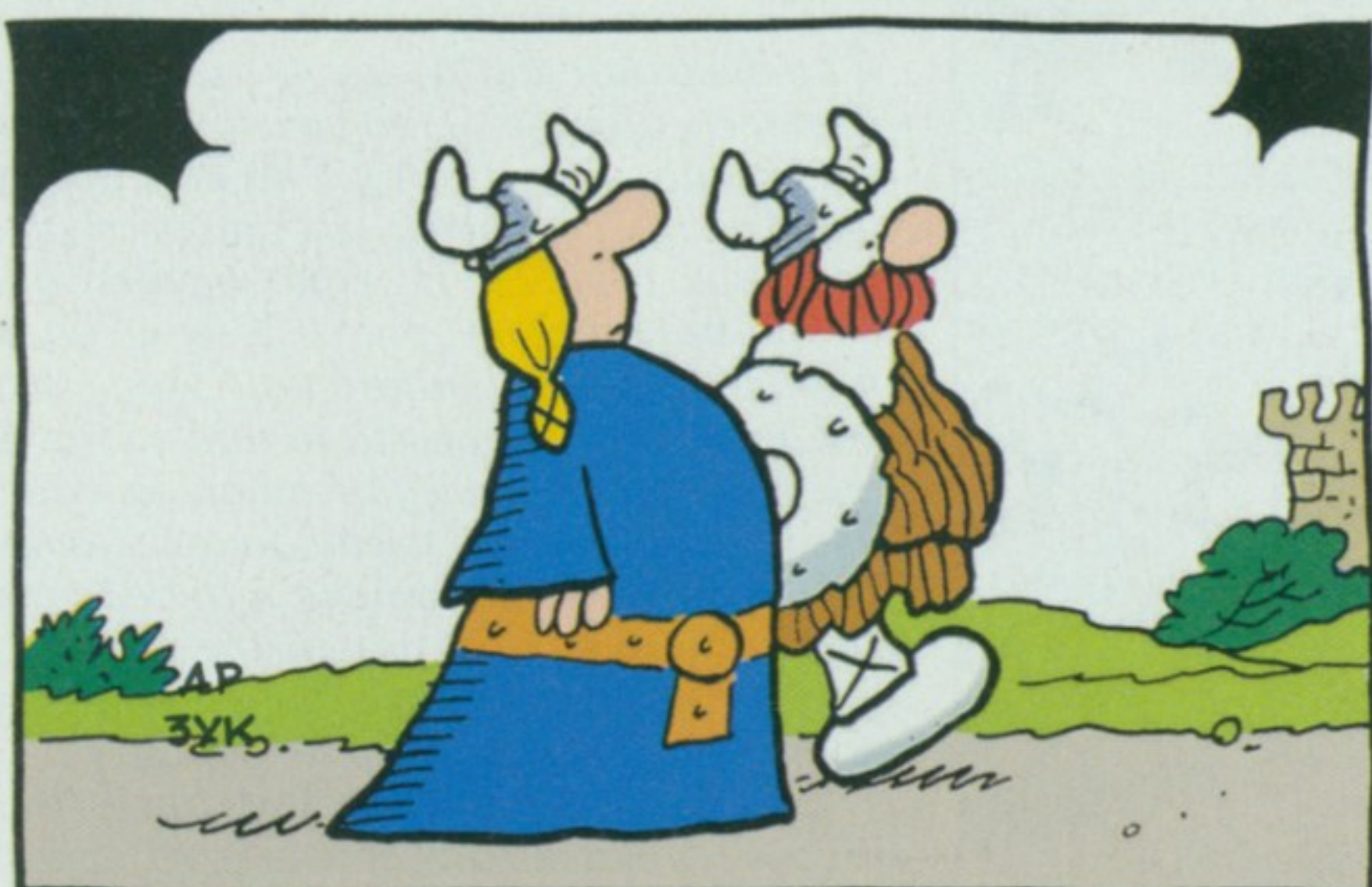
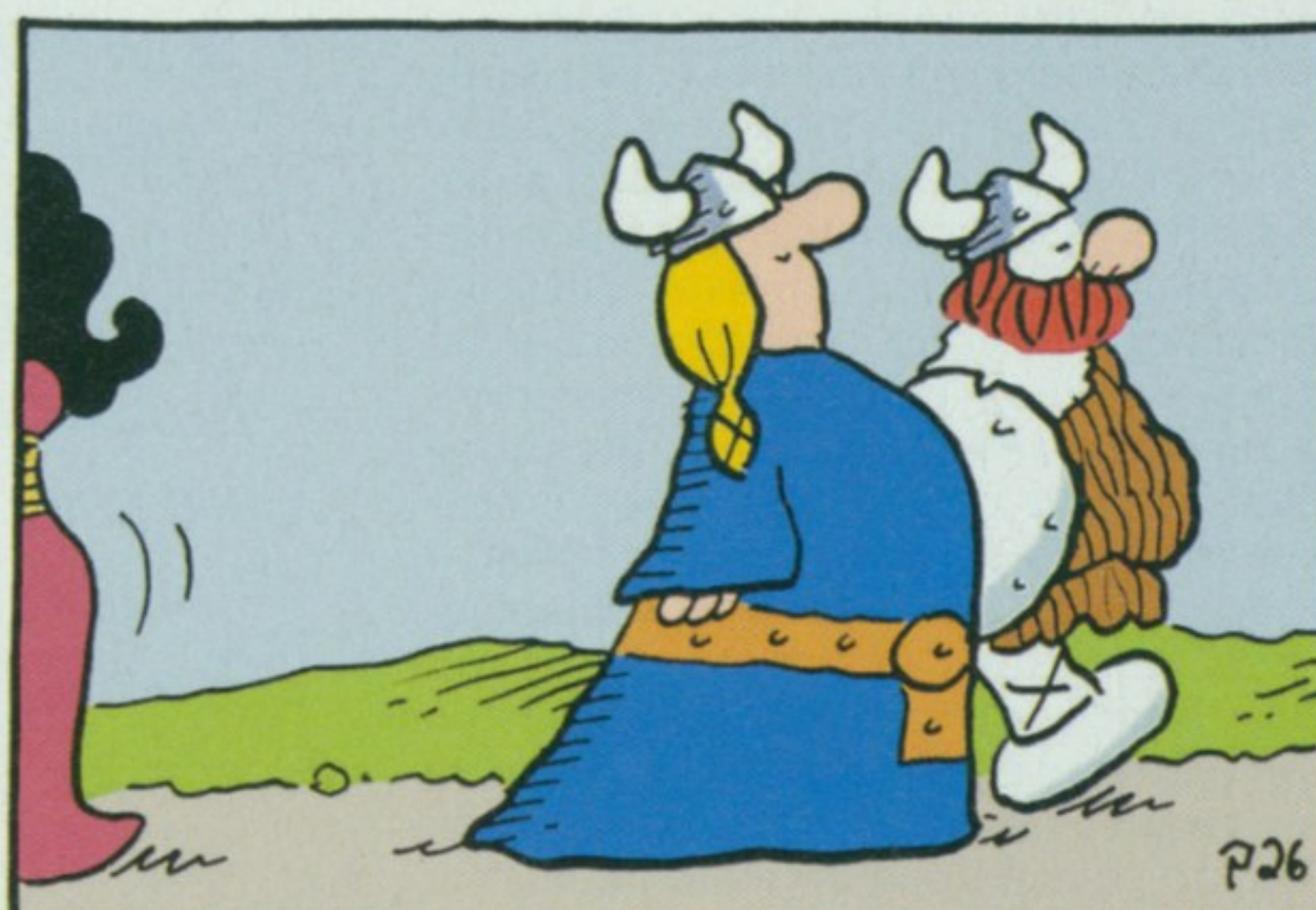
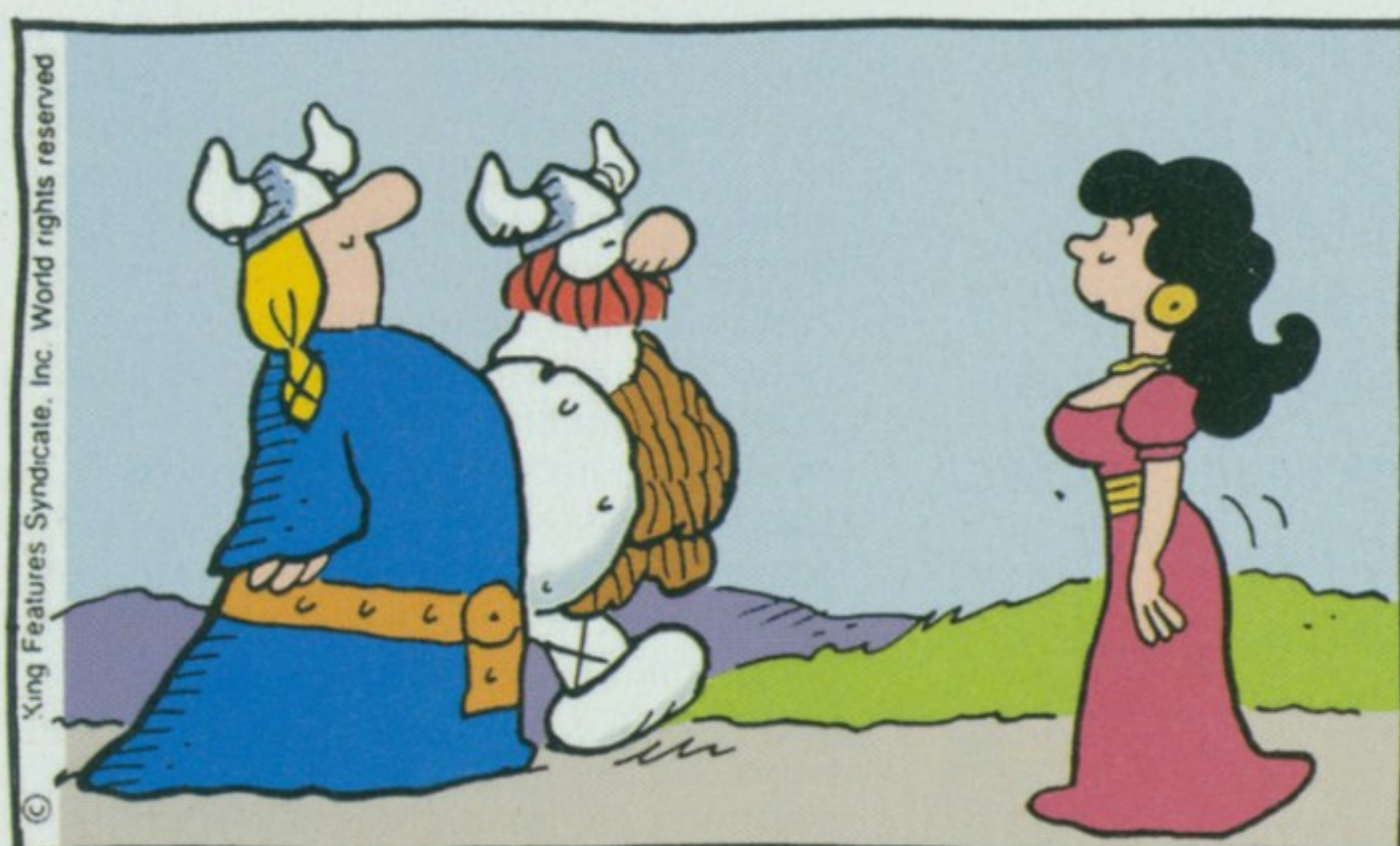
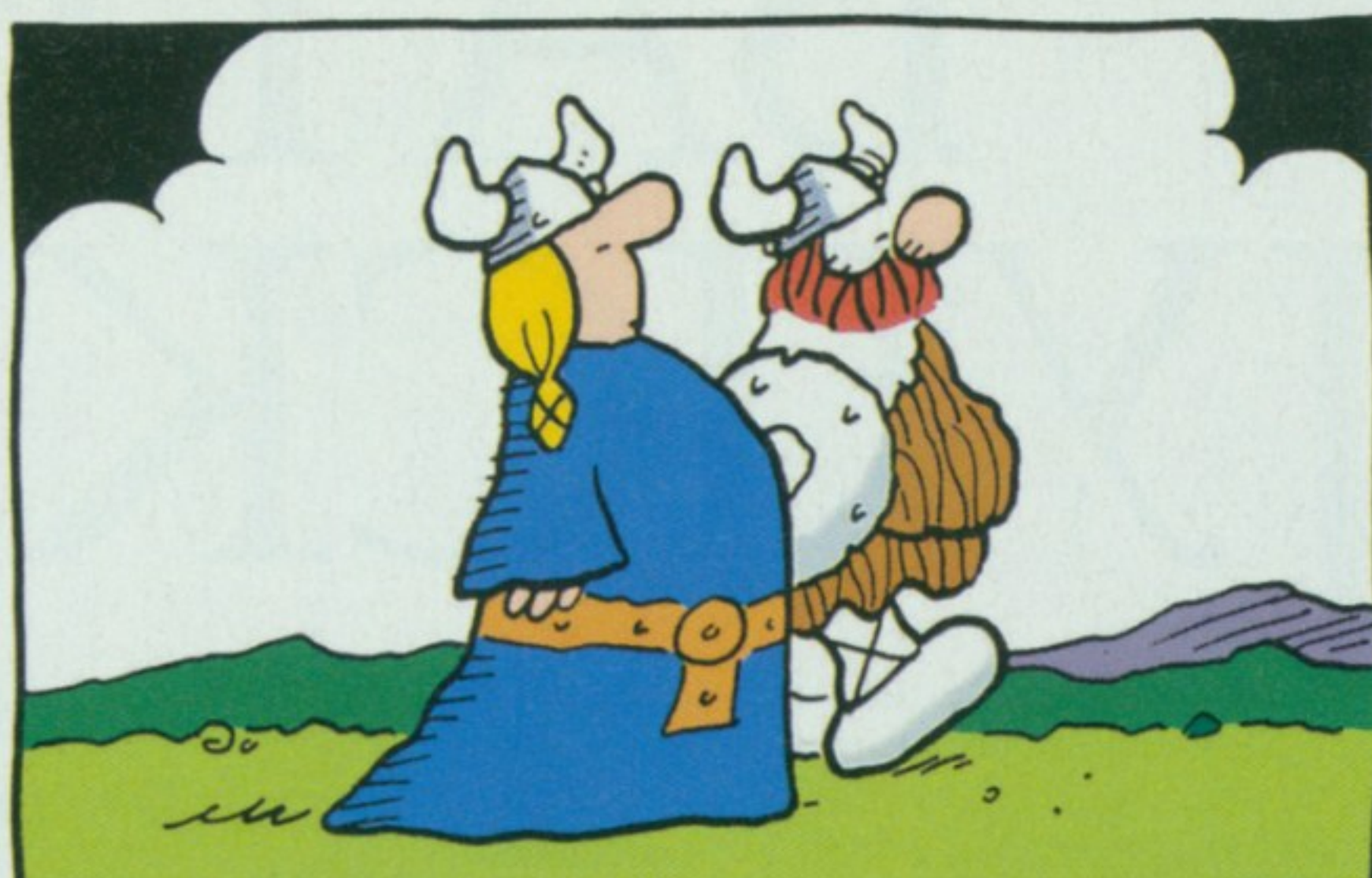

ПОДПИСНИК ЗАБАВНИК

7. 12. 2007.

DIK
BROWNE

ХОГАР СТРАШНИ

ВАТРЕНА ЈУЛСКА НОЋ

У лето 1456. године покрену султан Мехмед II своју огромну војску на север, ка Дунаву. Развукла се војна колона попут огромне гује на неколико дана хода, колико дели претходницу војске од јединица у залеђу. Прати је високи облак прашине који као неки огромни, мрачни стег лебди над змијоликом колоном и већ из даљине најављује њен долазак. Напред су брзи извиђачи, коњаници звани акинџије, па одреди спахија, онда пешаци азапи и помоћне хришћанске јединице, иза њих јаничари и султанова комора са харемом, за њима клопарају камиле и воловска кола с тек изливеним топовима – цели један народ који мили у привидном хаосу, али у ствари делује у савршеном поретку у коме се зна свачије место. Јер сви они: накићени јаничари, хитре акинџије, натмурени хришћани, брадате паше, охولة спахије, до зуба наоружани бегови, полунаги црни робови и косооки евнуси покорављају се само једној вољи – султановој – која, невидљива али свима знана, по неком свом, понекад тешко предвидивом нахођењу, одлучна и непопустљива, покреће, зауставља, скреће или убрзава огромну змију што вијуга између брегова, премошћује планинске превоје, прелази реке, шири се по равници.

Небеско знамење

Изашавши из султанових земаља на простор српске деспотовине, до тада уредна и дисциплинована колона разли се по земљи и постаде рушилачка бујица која удара на свако утврђење, хара кроз насеља, потапа и гута колоне бегунаца. Тих дана на небу се појави звезда репатица, сјајнија од било које друге звезде (Халејева комета), која је, извијена попут турске сабље, најављивала тешке дане за хришћане. Султан је деспота Ђурђа Бранковића прогласио издајником и непријатељем, према чијој земљи и њеном становништву неће имати милости све док траје *џихад* и док се непријатељ не покори и пузећи не падне челом пред султановим престолом. Међутим, деспот Ђурађ, затворен иза зидина смедеревске тврђаве, добро је оценио да му овога пута неће помоћи ни изрази најдубље покорности, нити вреће новца упућене за везире на порти, па чак ни молбе бивше султаније Маре – Ђурђево кћери и помајке султана Мехмеда II – коју је тај опасни и ђудљиви владар необично поштовао. Овога пута Мехмед Освајач, опијен недавним освајањем Цариграда (1453), као и богатог српског Новог Брда (1455), решио је да по сваку цену про-

четири

*На Калемејдану, у близини
Дефтердареве кайије, сјоји
скромни камени сјоменик на коме
је на српском и мађарском
написан следећи текст:*

*„На овом месту
22. јула 1456. године браниоци
Београда на челу са Јанком
Хуњадијем извојевали су велику
победу над Турцима”.
Ово је прича о њом догађају*

*Опсада Београда – како је то видео
Мухамед Беј, чувени турски
минијатурист из 16. века*

шири своје земље још даље на север – до Дунава и преко њега. Неколико недеља Турци су харали по смедеревском крају,

насрћући повремено на дебеле зидине Смедерева, али без видног успеха. А онда, јуна 1456. године, окрену султан своју стихију на запад и стиже под Београд спаливши већ првих дана српска подграђа око утврде, укључујући и једну тек изграђену православну цркву.

Откад је деспот Стефан Лазаревић, негде од 1403. до 1407. године, темељно обновио и доградио београдско утврђење, Београд је сматран за једну од најјачих и најбоље изграђених тврђава у Европи тога доба. Горњи град, у коме се налазио и утврђени владарев двор, био је опасан сложеним системом двоструких бедема, као и дубоким шанцем. У Доњем граду, осим градског и ратног пристаништа, налазила се и новоизграђена тврђава, као и веома јаке куле (од којих је опстала кула *Небојша*). Савременик деспота Ђурђа Бертрандон де ла Брокијер, француски путник, у својим записима оставио је опис тадашњег града. „...Дођох у варош коју зову *Белград*, која припада краљу Угарске, а пређох (пре тога) многе велике шуме, брегове и долине... Ово речено место веома је лепо, а подељено је на пет утврђења. Три на узвишењу..., а два на реци испод тих торњих. И једно од два доња утврђено је према другом. У њему постоји мало пристаниште у које могу стићи петнаест до двадесет талија за чување двеју кула, где има један ланац од једне до друге... Ово речено место јако је утврђено подзидним јарковима и двоструким зидом... и са кулама околу према суви... И рекоше ми да су та варош и тврђава врло добро снабдеване артиљеријом...”

Београд је већ петнаестак година раније (1440) доказао свој значај и одбрамбену моћ на подунавској граници Угарске. Тада га је војска султана Мурата II читавих шест месеци безуспешно опседала. Међутим, након пада Византије чинило се да се силној војсци младог Мехмеда Освајача нико више не може одупрети. Под Београд се слегло око 100.000 отоманских војника и њихових вазала распоређених целим простором између Дунава и Саве – највећа и најмоћнија војска у Европи тог времена. У средишту, на најистакнутијем месту (вероватно негде у пределу данашњих Теразија према Ташмајдану), био је постављен султанов шатор окружен јаничарима и царским заставама: белом, црвеном, зелено-црвеном и жуто-црвеном. На левом крилу, према савској обали, биле су распоређене анадолске трупе. Здесна ста-

јале су румелијске (европске) јединице беглербега Караџе, а уз дунавску обалу биле су спахије. Војска је довукла и 300 великих топова изливених уз помоћ италијанских плаћеника у Крушевцу, сличних оним којим су нешто раније успели да сруше дебеле цариградске зидине. Турска флота од око 200 већих и мањих бродова затворила је прилазе граду и по рекама.

Напад почиње

Сврха деспотовог замка, на данашњем Калемегдану, посматрао је угарски војни управник *Нандорфехервара* (тј. Београда) Михаило Силађи бескрајне ватре у турском логору под зидинама, пребројавајући у себи све браниоце које је имао на располагању. Осим градске посаде од око 7000 војника, Силађи је могао да рачуна на нешто људи које му је упутио деспот Ђурађ. Било је ту и доста за борбу способних Срба – становника Доњег града и околине, као и нешто Дубровчана и других трговаца и морнара који нису успели на време да измакну пред Турцима. Силађи окрену поглед на супротну страну, на запад, ка хоризонту преко Дунава и Саве, одакле је требало да стигне очекивана помоћ. Главну наду заповедник града полагао је у свог рођака и великог војсковођу Јаноша (Јанка) Хуњадија који је већ месецима покушавао својим новцем по Угарској да сакупи трупе за рат с Турцима. Страх од Турака био је свуда велики. Највећи део племства у Угарској није се одазвао на Хуњадијеве позиве и папине посланице за крсташки рат. Чувши за напредовање Мехмедове војске, угарски краљ побегао је из двора у Будиму даље на запад. Сазнавши да су Турци већ на Дунаву, Хуњади је схватио да више нема времена за даље скупљање трупа, него је с малим расположивим снагама похитао на југ. Трећег јула био је на Дунаву, код Ковина, али није имао снаге да нападне турску флоту која је пролазила ка Београду.

Помоћ Београду доводио је још један необичан човек. Звао се Ђовани (или Јован) Капистран и био је фрањевачки проповедник који је, након пада Цариграда (1453), добио папину дозволу да скупља вернике за нови крсташки рат. Већ у осмој

Директни и индиректни учесници бишке за Београд 1456. године

Јанош Хуњади (око 1387–1456)

Сибињанин Јанко из народних песама. Угарски феудалац и војсковођа влашко-српског порекла. Војвода Трансилваније (од 1441) и регент Угарске (1446–1453). Предводио хришћанске трупе у многим биткама, попут битки код Варне (1444) и Косова (1448). Имао и надимак Бели витез.

Михаљ Силађи (око 1400–1460)

Гроф, војсковођа, бан Мачве (1457–1460), војвода Ердеља (1460), капетан Београда. Силађијева сестра Ержебет била је удата за Јаноша Хуњадија. Сукобљавао се с деспотом Ђурђем.

Ђурађ Бранковић (1377–1456)

Српски деспот и најзначајнији српски владар пред пад деспотовине (владао 1427–1456). Изградио утврђење Смедерево. Безуспешно покушавао да, наизменично ратовањем и дипломатијом застави турска освајања на Балкану.

Ђовани да Капистрано – Јован Капистран (1386–1456)

Италијански калуђер (фрањевац), теолог и инквизитор. Од 1420. године путовао по Европи и проповедао. Био папин посланик (нунције) у Аустрији. Као инквизитор, борио се против чешких хусита. Од 1454. године на папин захтев проповедао крсташки рат против Турака. Канонизован (светац) у 18. веку (његов дан је 23. октобар).

Каликст III (1378–1458)

Папа 1455–1458. Шпанског порекла из породице Борџија (Алфонсо де Борџија). Изабран за папу под старе дане, као компромисни кандидат. Рехабилитовао Јованку Орлеанку. Подстицао крсташки рат против Турака. Стриц чувеног ренесансног папе Алесандра Борџије (оца Лукреције Борџије).

Мехмед II Освајач (1432–1481)

Турски султан 1451–1481. Један од најзначајнијих турских владара. У току владавине више него удвостручио површину Отоманског царства. Освојио Цариград, Србију, Мореју, Требизонд, Босну... Први почео да поставља јаничаре (бивше хришћане) на највише положаје у држави (велики везири и друго) ■

деценији живота, тај високи, грлати, кошчати аскета и бивши инквизитор за две године прошао је готово целу Европу, подижући својим ватреним гласом читава насеља и области. Причало се да из Немачке, Угарске и Пољске води на хиљаде крсташа, углавном слабо наоружаних сељака и занатлија, одлучних да положе живот за Христа.

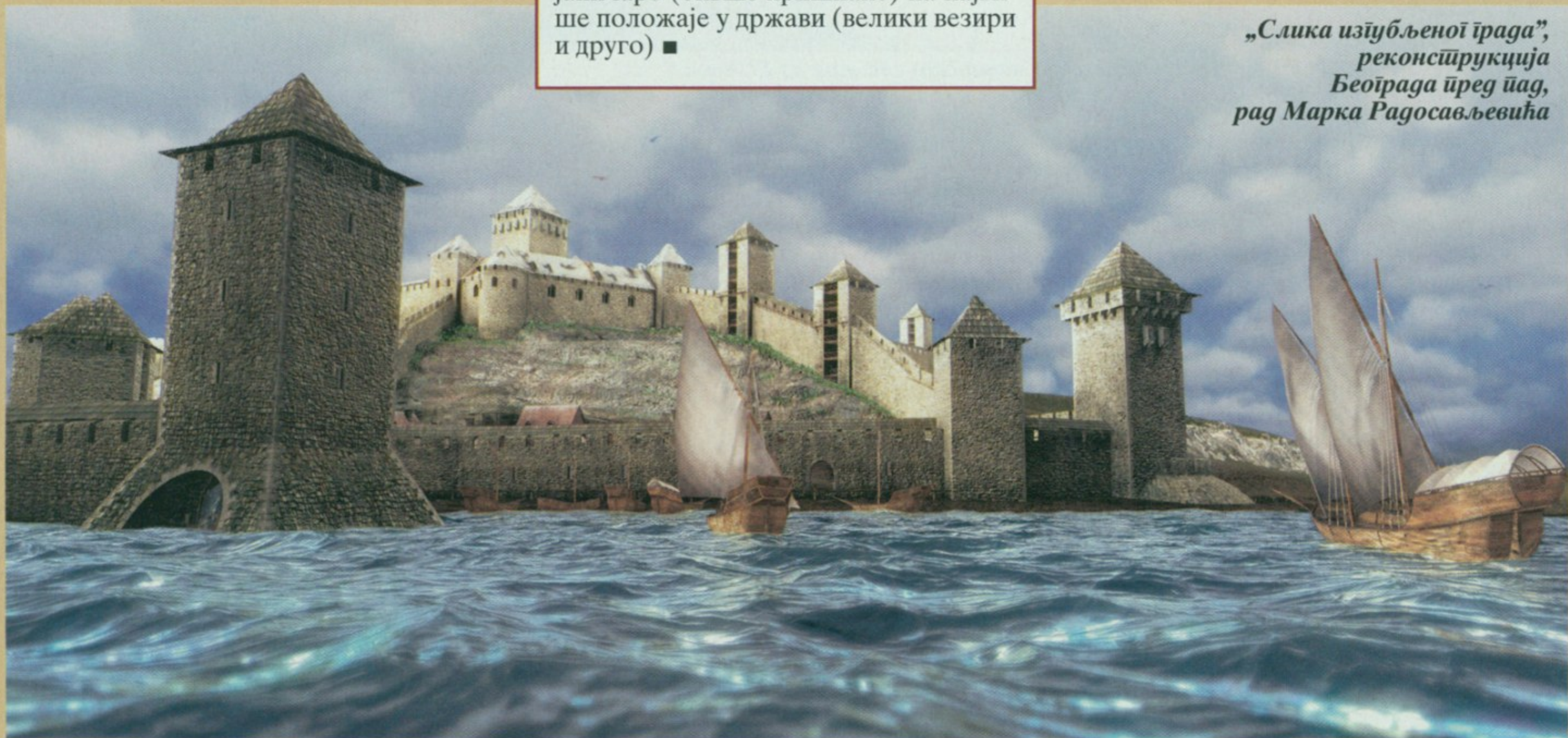
Силађи се намршти, пожелевши да на капији види бар хиљаду Хуњадијевих витезова уместо стотину хиљада Капистранових одрпанаца. Утом као да загрми. Силађи се и нехотице тргну. Зачу се удар о зидине, прво једне, па онда десетина турских кугли које су почеле да ломе одбрану Доњег града. Битка за Београд је почела. Био је 29. јун 1456. године.

Речна победа

Сходно тактици којом су пре тога освојили Цариград, Турци су прво опколили град и пљачкали околину, настојећи да га изолују и изгладне. Истовремено су недељама затрпавали дубоки јарак око града и поткопавали и топовима тукли одбрамбене зидине. Њихови бродови су попут ланца заградили Дунав код Земуна, покушавајући да спрече дотурање помоћи. Међутим, јула Ђовани Капистран је с мањим одредом крсташа и пет бродова успео да стигне до града. Крсташа су дочекали уз музику и опште весеље. Капистран је следећег дана напустио град да би се придружио осталим крсташима и Хуњадију који је код Сланкамена припремао бродове. У следеће две недеље смењивали су се мањи турски напади, бомбардовање и паљење града и окршаји око зидина. Браниоци су више пута успели да спрече покушаје прокопавања тунела којим су Турци настојали да се завуку под зидине како би их одоздо дигли у ваздух. Али, околности су постајале све критичније. Хуњадијева флота с неколико већих бродова и мноштвом српских шајкаша 14. јула сукобила се на Дунаву код Земуна с турским „ланцем”, настојећи да пробије блокаду. Хришћански бродови жестоко су насрнули на султанове снаге, пробиле њихову линију и заподели борбу за сваки брод. Привлачили су их чакљама и пуцали из малих

„Слика из љубљеног града”,
реконструкција
Београда пред њаг,
рад Марка Рагосављевића

топова и пушака. Водила се борба прса у прса, с храброшћу и одлучношћу који су задивили италијанског очевица Ђованија Таљакоца, који је описао догађај. У пресудном тренутку битке, из београдског пристаништа испловили су Срби на својим малим бродовима и с леђа напали Турке. Турци су се, пише Таљакоц, Срба највише бојали. Борба на Дунаву завршена је поразом султанове флоте. Хуњади је потопио три турске галије, а заробио је четири и још двадесетак мањих бродова. Реке су ослобођене. У град је стигло појачање.

Погибија Караџа-паше

Али, Турци су наставили с нападима. Султан је беснео, праскао и кажњавао кога је стигао. Паше и бегови су се утркива-

глербег: „Стијао је у шанцу поред великих топова и посматрао је, а тобација је ударио из великог топа у зид па је један камен, одскочивши од зида, ударио у главу Караџа-пашу, највећеј господина после цара, и овај је после неколико дана умро.”

Хуњади, који је након речне битке такође стигао у Београд, предузимао је све што је могао да ојача одбрану. Сваке ноћи поправљано је оно што су Турци дању порушили, довожена је храна и нова опрема за одбрану. У Земуну, Капистран је сачекивао нове колоне крсташа и, након ватрене придики и благослова, пребацивао их преко реке у опкољени град. Ипак, чинило се да, попут све урушенијих зидина Доњег града, и одбрана полако попушта пред непрестаним налетима вишеструко бројнијег непријатеља. Браниоци више

војсци слали су дојаве браниоцима. Хуњади је 20. јула био обавештен о општем нападу. Не верујући да пред толиком турском силом град може да се одбрани, предложио је повлачење на другу обалу. Остале вође одбиле су предлог, па је 21. јула Хуњади сам прешао на земунску страну одакле је наставио да командује одбраном користећи један брод да би остао ближе граду. Уз Силађија, у граду је остао Хуњадијев син Ладислав (Ласло). Ноћ пред битку Капистран је успео да пребаци у град још 4000 крсташа.

У предвечерје 21. јула 1456. године небо беше потпуно ведро. Београдске цркве брујале су у молитвама, док су градом и околином одзвњала црквена звона. С друге стране, из турског логора као да су им одговарала запевања хоџа и дервиша и јаничарски бубњеви. Ко ме ће те дуге вреле ноћи Бог уделити победу?

Победа у зору

У једном тренутку, док се Сунце склањало на хоризонту а цео град и небо над њим били обасјани црвенилом повечерја, бомбардовање се утиша, а затим престаде. У нестварној тишини чуло се само запевање дервиша који су храбрили своју војску. Султан је обећао високе награде онима који први уђу у град. Град опаса тама која ће ускоро заувек покрити хиљаде погинулих. И, уз страховиту буку, започе општи турски напад. Нападаци су кренули истовремено на све порушене пролазе и преко зидина. Разви се жестока борба. Силађи и Ласло Хуњади секли су нападаче. Свуда су одјекивали ударци мачева и фијукање стрела. Забележена је легенда да су стреле летеле толико густо да је један врабац прободен истовремено с три стреле. Од грувања барута цео Београд пресијавао се у пожару. У одсјају пламена блеснула би крв која се лила на све стране, метал који се судара, лица бораца у грчу... Напади су се смењивали. Попут црних таласа бескрајног мора, кроз таму су стизале нове групе нападача. Кад би један ред попустио покошен стрелама, копљима и топовима, наилазио би други талас. Преко порушених зидина, једна турска јединица проби се у Доњи град. Силађи нареди да се део резерве из Горње тврђаве обруши на Турке. Започе очајничка бор-

„Битка за Београд”, непознатој мађарској сликара из 19. века, приказује Ђованија Каписирана као главног личности.

ли да се укључе у прве бојне редове, где је било безбедније него у султановој близини. Сви су памтили његову прекост и жестину приликом опсаде Цариграда, када је посекао главу свакоме ко би показао имало уздржаности, па је тако погубио и великог везира. Дан након речне битке, 15. јула, одиграо се мањи окршај испред града. Група крсташа, предвођена неким Фаркашом, покушала је да се супротстави Турцима. Били су прегажени. Мехмед II је знао да ће, као у свакој бици, победу однећи она страна која до краја остане непоколебљива и чији вођа покаже већу жестину у срцу. Зато је лично предводио војску, подстицао је и храбрио. Није се обазирао на опасност. На белом коњу прилазио је готово до самих зидина које су се под упорним турским бомбардовањем полако претварале у брдо камења и праха. У тим нападима погинуо је румелијски бе-

нису стизали да поправе све пукотине у зиду, а јарак испред града био је већ готово затрпан. Хуњади и Силађи нису имали починка. Хиљаде стрелица, већином отровних, непрестано су засипале град. Кугле из турских топова тежиле су и преко 200 килограма. У јулској жези, град се још једва држао усправно. Треперио је и подрхтавао под јekom топова, у крицима бораца, у измаглици од прашине и дима који га је већ целог прекрио.

Хуњади и Силађи су знали да ће ускоро да наступи општи турски напад у ком султан неће штедети живот ниједног свог војника. Тада ће цела турска војска, укључујући и султанову личну гарду, у једном маху свом жестином и снагом бити бачена на зидине. Коначни напад није могао да остане тајна, јер су припреме по турском логору могле да се примете са зидина и голим оком. Осим тога, хришћани у турској

Андрија Качић Миошић: *Разговор ујодни народа Словинској (1756) (из „Писма четвртога војводе Јанка и с. Ивана Каписирана, како разбише Мемета, сина Мурајтова, под Београдом на 1456)*

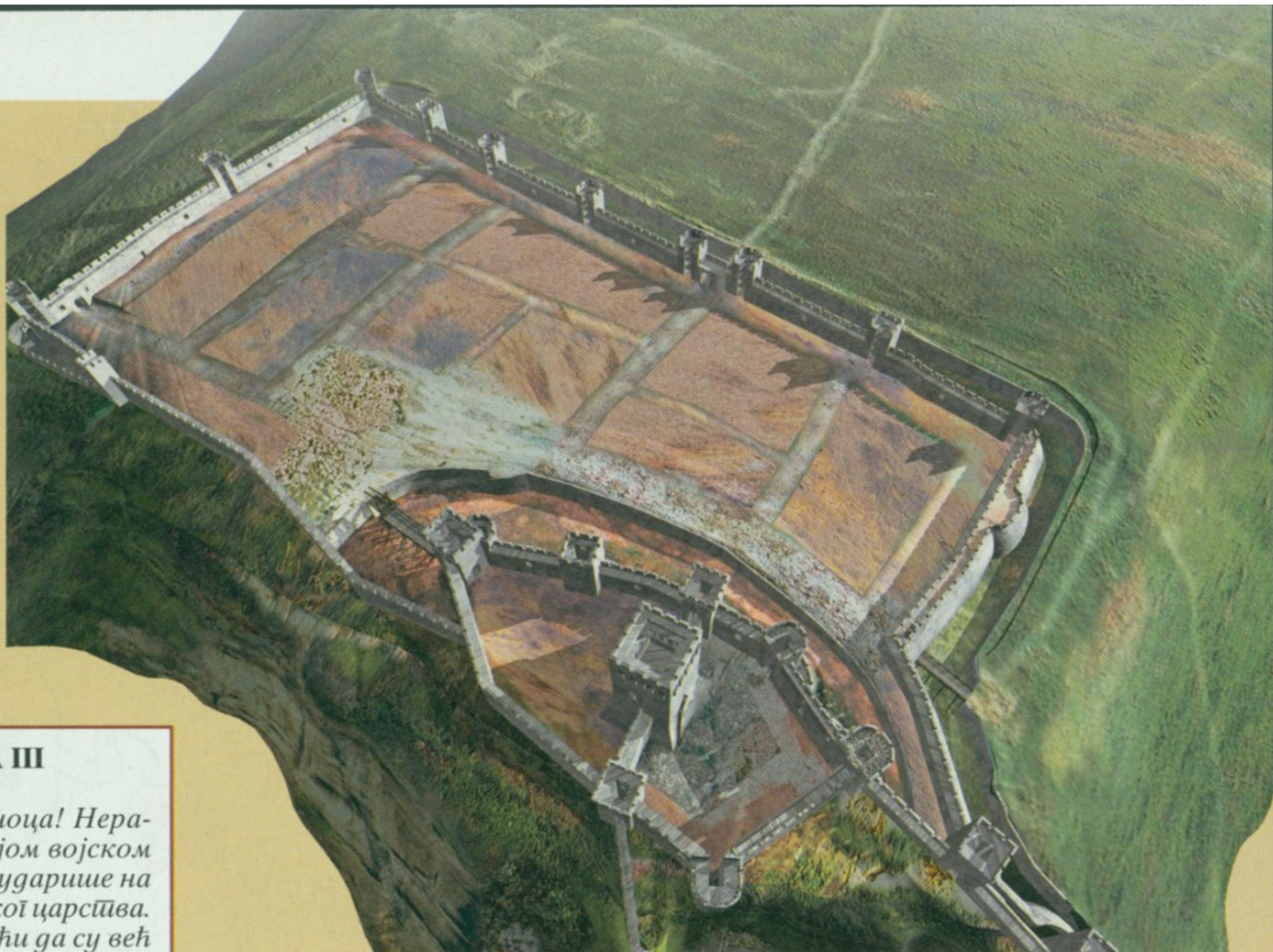
...
Када ле је зора забилила,
Са свих стране ударише Турци:
Прислонише скале уз бедене,
З толим сабљам скачу а зигове.

Мили боже туге и жалости!
Да је коме полегати било
Ди се брани мало и велико,
Слипо, ромо, старо и болесно!

Јанка нико познати не могаше
Вас у крви орезнуо бише,
Биху му се умориле руке
Присицајућ јаничаре Турке...”

ба прса у прса. Крици, дозивања, наредбе, проламали су се кроз таму. Борба се во-дила поред сваког камена, сваке куће – све док група Турака не би била одсечена од позадине и побијена. У записима Константина из Островице, који је био турски јаничар и очевидац битке, описан је турски напад. „И тако су јуришали, тако да пре нешто што су били у граду, јаничара је ту рањено пописано четири стотине и неколико; било је исто тако и доста убијених. После тога смо видели јаничаре како беже из града, а Ури су их шукли, убијали, секли, и ту их је исто тако нешто остало, а друти су се разбежали.”

Битка је трајала већ сатима и око поноћи достигла је врхунац. Један јаничар успео је да се попне на зидине са султановим барјаком намеравајући да га постави на

Владан Здравковић урадио је ову реконструкцију Горње града пре битке.

ИЗ ПИСМА ПАПЕ КАЛИКСТА III О БЕОГРАДСКОЈ ПОБЕДИ

„О божанствено царство нашеј Сјасиоца! Неразумни Турци, торећи од беса, са најмоћнијом војском беху заузели долине и планине. Жестоко ударише на Београдску тврђаву, која је кључ Мађарској царства. Разорише зидове и друту одбрану и мислећи да су већ постали власници тврђаве. Да је та утврда изгубљена, само постојање Христове републике би било у опасности...”

Али Највиши Господар није дозволио да његова религија буде прекривена таквом тламом... Варвари су били разбијени од стране највећег Христове јунака, Јована Хуњадија, и уз помоћ мале војске плебејаца и ненаоружаних војника. Са радошћу у срцу, били смо бескрајно одушевљени овом незаборавном победом... Захвалили смо Богу и наредили да се цело Хришћанство моли и радује због ове велике победе... Сада се надамо, вођени непоколебљивом вером, да ћемо, не само поново заузети Константинопољ, него ћемо ослободити Европу, Азију и Свету земљу...” ■

(14. августа 1456)

највише место како би означио преузимање тврђаве и турску победу. Али, један хришћански војник, чије је име било Титус Дуговић, ухватио је нападача и заједно с њим пао низ зидине и обојица су погинула. А онда је наступио одсудни тренутак. Јака група јаничара од 600 до 700 људи продрла је у град. Силаћи помисли да је све готово. Турци су јуришали ка мосту који је водио у Горњи град на коме се развила најжешћа борба. Судбина града висила је о концу. У том тренутку упорни браниоци употребили су замку коју је смислио Хуњади – међу Турке су бачени балвани улањани у смолу и пруже и други запаљиви материјал. Ватра је направила огроман ватрени зид који је турске трупе у тврђави раздвојио од осталих. Уследио је противудар хришћана који су носили упаљене бакље. Као да се зид од ватре сручио на јаничаре који су спаљивани, убијани и разбијени. Турски губици били су огромни. Без обзира на сва наређења, турске јединице, збуњене упорношћу одбране, почеше да се повлаче и да се сударају са онима који су надирали преко шанца. Пред зору, напади су почели да јењавају.

Међутим, борбе су, готово без предаха, настављене и са изласком сунца, 22. јула 1456. Иако су Хуњади и Силаћи наредили да браниоци не излазе из града, крсташе није било могуће задржати. Прво мање групе, а онда неколико хиљада крсташа,

крсташа) удаљили далеко од града, да би плачкали шаторе, окренуше се хитро на њих коњаници, па шукну, секући, навалише на њих, и то све до откопа. А Смаил-ага, бојећи се да му цар не спомене онај савет... вративши се и хоћећи некакво јунаштво да учини, не би ли могао поново доћи у царску милост, ударио је међу пешаке крај откопа и ту је био убијен.” Тога дана у главу би рањен и сам султан. Кад се освестио, он нареди да се под окриљем ноћи и у пуној тишини војска повуче. Тако су 23. јула ујутро браниоци Београда угледали празан и напуштен турски логор. На реци су горели преостали турски бродови. Битка за Београд била је добијена.

Епилог

Ниједан догађај у средњовековној историји Београда није више описиван и бележен од херојске одбране 1456. године. Вест о првој великој победи хришћанског оружја након пада Цариграда брзо се проширила чак до владара Етиопије. Београд је проглашен за „бедом хришћанства”. Папа Каликст III изјавио је да је то најсрећнији догађај у његовом животу. Шести август, дан кад је добио вест о успеху одбране, прогласио је даном београдске победе који је требало да се слави у целом хришћанском свету. Наредио је и да сваког дана у подне на свим црквама звоне звона – обичај који се у Европи поштује све до данас.

Међутим, победници нису дуго уживали у задобијеној слави. У граду су се појавили глад и болест, док су се крсташ и угарски племићи препирали ко је заслужнији за победу. Истог лета међу браниоцима Београда проширила се епидемија бубонске куге, од које су у кратком року умрли и двојица главних вођа одбране. Јанко Хуњади умро је у Земуну 11. августа 1456. године, а Капиштран 23. октобра исте године у Илоку. Први је постао национални јунак Угарске, а други је у 18. веку проглашен за католичког свеца. Пред крај године, 24. децембра, умро је и српски деспот Ђурађ Бранковић. Михаил Силаћи је још неколико година наставио борбе с Турцима који су успели да га 1460. године заробе и одведу у Цариград. Ту је погубљен. Султан му није опростио понижење из Београда. Ласло Хуњади, син Јаноша Хуњадија, неколико месеци после београдске победе учествовао је у убиству грофа Цељског на Калемегдану (о чему је „Забавник” писао једном другом приликом), па је због тога 1457. године био погубљен по одлуци угарског краља. Тако су већ након само неколико година готово све хришћанске вође у одбрани Београда, укључујући и папу Каликста III, били мртви.

Надживео их је само њихов велики противник султан Мехмед II, који је првих месеци био у потпуном очају због тешког пораза. Ипак, касније се прибрао и наставио са освајањима: под његову власт ускоро су пали Србија, Босна, Мореја, Требизонд, Караманија. Али, и поред све своје силе, Турци се више од пола века нису усудили да поново нападну Београд.

Захваљујући слави свог оца, млађи син Јанка Хуњадија и Ласлов брат Матија Корвин изабран је 1458. године за краља Угарске. Једна од првих одлука младог краља била је да се син Титуса Драговића прогласи за племића. Тиме је јунак са зидина Београда добио посмртно признање за свој незаборавни подвиг ■

Душко Лојангић

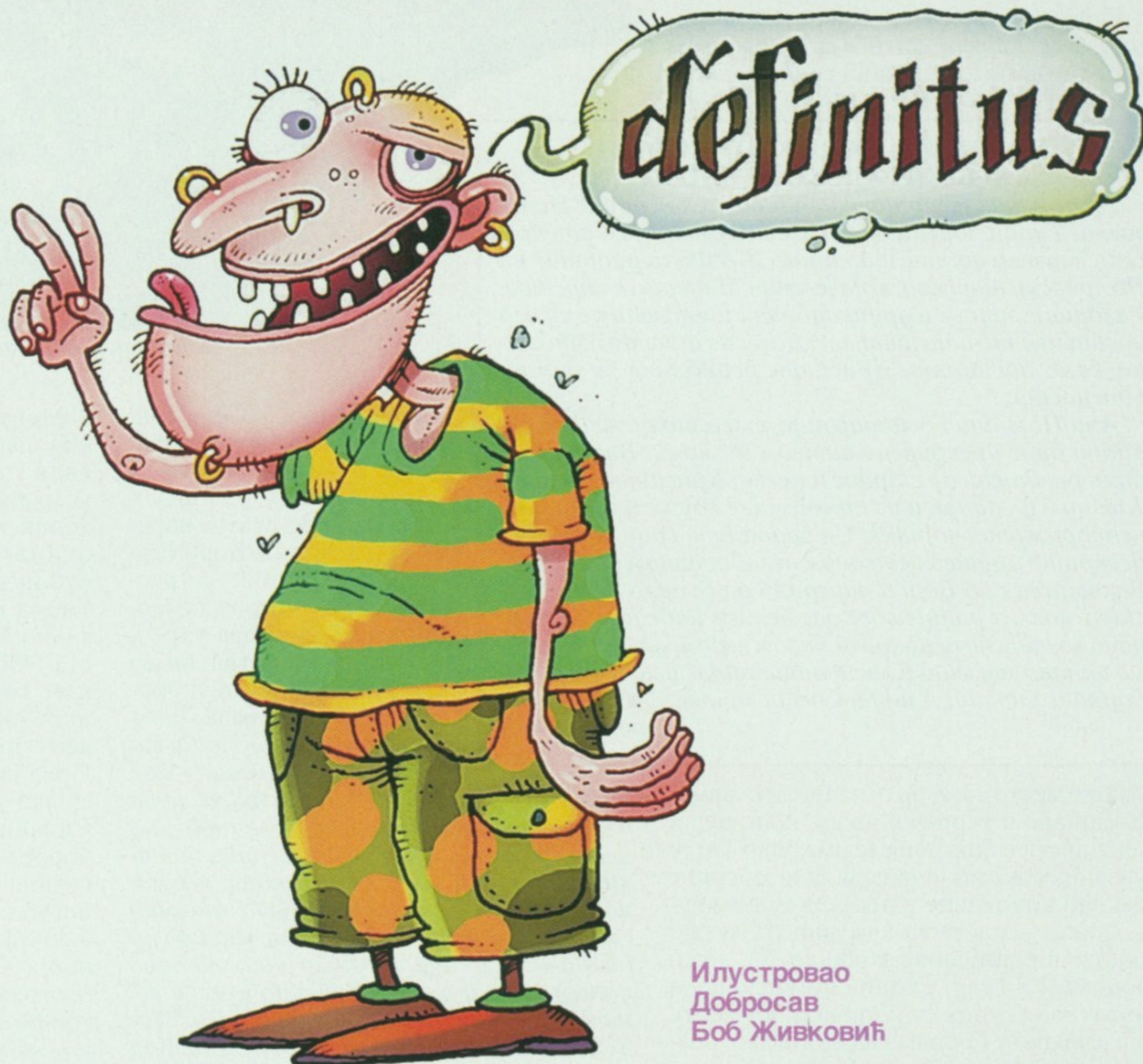
ДЕФИНИТИВНО ЉУБАВ!

Ознака урбаног
(градског)
изражавања
гласи –
дефинитивно!

Модни украс у виду једне речи стигао је у наш језик не тако давно право из енглеског. Тачније, из америчких телевизијских серија у којима се та реч користила неуобичајено често, толико да су многи и тамо, а и овде помислили да би било модерно уметнути је с времена на време. Реч коју смо, на пример, чули у дијалозима у серији „Секс и град“, затим неколико пута и сами изговорили, постала је терет кога се није лако решити. Узречица. Смешна узречица, јер се појављује и тамо где нема смисла.

Та ознака урбаног (градског) изражавања гласи – дефинитивно. Одједном као да је много тога постало „дефинитивно“.

„Да ли ти се свиђа она мајица у излогу?“
„Дефинитивно!“
„Хоћеш ли да се нађемо после школе у кафеу?“
„Дефинитивно!“
„Дефинитивно ћемо после

Илустровао
Добросав
Боб Живковић

ићи код тебе да учимо устав.”

„Дефинитивно дођи.
Наставница ће дефинитивно дати контролни.”

„Дефинитивно ћу добити кеца.”

„И ја. Дефинитивно.”

„Шта нас брига!
Професори су дефинитивно полудели.”

„Немој само много да се кидаш због тога.

Постоји нешто што је дефинитивно важније.

Мацо, дефинитивно: волим те.”

„То! Дефинитивно љубав!”

У речнику страних израза пише да прилог дефинитивно потиче од латинске речи definitus, што значи одређен, разговетан, јасан.

У српском језику дефинитивно подразумева коначно, утврђено, одређено, завршено, одлучно, пресудно, закључно, изрично...

У енглеском реч definitely, која нас је толико привукла, преведена на наш језик значи – коначно.

То није све. Следи још један језички обрт.

Уколико бисмо уместо речи дефинитивно употребили наш израз коначно, или одређено, схватили бисмо да дефинитивно нисмо хтели баш сваки пут да кажемо дефинитивно, већ свакако или наравно.

Али, то су речи које одавно нису у моди! А мода је мода. Или је пратиш, или је не пратиш. Уосталом, ко те пита да ли ти по кошаји зебу крста, ако су у моди кратке зимске јакне!? ■

М. Огњановић

ГОДИ ЛИ ВАМ ЗРАЧЕЊЕ?

И сама реч нуклеарно зрачење довољна је да нам изазове слике атомске печурке, болничке постеље, рака и смрти. Откако је откривено, пре око сто година, зрачење има злокобан углед тихог убице коме некад треба и неколико деценија да би узео своје жртве.

Данас такав лош глас баца тамну сенку и на расправу о улози нуклеарне енергије у будућности. За сада позната као једини издашни извор енергије чијом се производњом не ослобађају гасови с ефектом стаклене баште, нуклеарна енергија је под ударом критичара који тврде да је ова њена предност занемарљива у поређењу са штетом коју могу да изазову несреће попут оне у Чернобиљу.

Несхваћени јунак?

Али, да ли радијација с правом заслужује овакав лош углед? Шта ако у малим количинама није штетна, него је чак корисна? Та

изненађујућа могућност настала је захваљујући чудној појави која је названа хормеза. Назив хормеза потиче од грчке речи хормезис што значи побудити. Наиме, педесетих година прошлог века почели су да се нагомилавају подаци да неке отровне супстанце могу да имају двоструко дејство на жива бића. У великим дозама су штетне и на крају и смртоносне, међутим, ако се узимају у малим количинама не само што не штете метаболизму, већ су се показале као корисне. Уосталом, лекари већ одавно знају за инокулацију, када мала количина ослабљених вируса може да побуди одбрамбени

систем организма. У новије време истраживачи су открили да су многа једињења, од арсеника и лекова про-

тив рака, до алкохола и Сунчевих зрака, штетна у великим дозама, али су корисна у малим. Према неким стручњацима данас постоји довољно доказа да и нуклеарно зрачење има исто дејство и да постоји такозвана радијациона хормеза. Они верују да су последице по будућност нуклеарне енергије веома важне да би ова чињеница могла да се занемари.

Радијација има злокобан углед тихог убице свега што јој се нађе на путу.

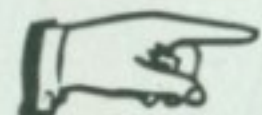
Међутим, постоје подаци да можда није тако

смртоносна као што смо веровали, да слабо зрачење може да буде чак и корисно

Претпостављено смртоносно дејство чак и у малим јачинама зрачења утерало је свима страх у кости и учинило ову технологију веома скупом. Потрошене су велике своте новца на заштиту природне околине и радника у нуклеарним електранама. Ако радијациона хормеза заиста постоји, да ли је овај новац био узалудно потрошен? Да ли су ови стручњаци у праву?

Замисао о радијационој хормези као да пркоси историјским

ГОДИ ЛИ ВАМ ЗРАЧЕЊЕ?

доказима. Јер, још 1902. године једна друга врста зрачења, х-зрачење (рендгенски зраци), доведена је у везу с појавом рака. Многи од првих истраживача зрачења постали су његове жртве, укључујући и Марију Кири, која је открила радијум. Неколико деценија касније утврђено је да зрачење утиче на мутацију гена код винске мушице, што је натерало научнике да пожуре да уведу граничне вредности за излагање радијацији. У почетку, ова ограничења заснивала су се на уобичајеним претпоставкама коришћеним за било коју од штетних супстанци – уведен је „праг“, мала количина зрачења испод које организми могу сами да се изборе с његовим штетним утицајем. Једноставније речено, слично као кад кажемо да аспирин није штетан ако се узима умерено, испод одређене дневне дозе.

Све се променило 1945. године, после атомских бомби које су бачене на јапанске градове Хирошиму и Нагасаки. У једном трену погинуло је 110.000 људи, а у току наредних пет година још око 230.000. Стручњаци су мислили да је то само почетак, очекујући да ће цена у људским животима наставити да расте

у наредним деценијама упоредо с појавом огромног броја генетски оштећених, ненормалних новорођенчади, потомака преживелих.

Атомска анатема

Заплашени овом могућношћу и назнаком будућег атомског рата, стручњаци су одлучили да што се тиче радијације поставе знатно строжа мерила сигурности. Крајем педесетих година прошлог века увели су такозвану LNT претпоставку (од енгл. linear no-threshold assumption). Преведено на обичан језик то је значило да опасност од зрачења непосредно прати пораст дозе озрачености и да је само нулто зрачење безопасно – то јест, потпуно одсуство зрачења. Закључено је да је и најмање зрачење опасно по здравље. Тако се нулто зрачење наметнуло као заштитна сигурносна мера за сва зрачења – од медицинских скенера до радника у нуклеарним електранама.

Како радон улази у кућу

Зрачење у вашем дому

Гас радон: убица или лекар?

Сваке године око 1000 људи у Великој Британији умре од рака плућа. Претпоставља се да је узрочник невидљиви, радиоактивни гас без мириса – радон. Он је производ радиоактивног распада уранијума у Земљиној кори.

Међутим, према професору Бернаруду Коену са Универзитета у Питсбургу, већина нас заправо има корист од врло малих доза радона које прима. Године 1995. проучавао је везе између нивоа радона и броја оболелих од рака плућа у САД. Из њега је закључио да је опасност развоја рака плућа мања ако је увећано присуство радона ■

Ипак, од најранијих дана истраживања радијације постојали су докази да то није (сасвим) исправно гледиште. Проучавање биљака, винске

мушице и лабораторијских животиња показали су да жива бића заиста могу да се изборе с неким количинама зрачења. А то и није тако изненађујуће

Преживеле жртве атомске бомбе бачене на Хирошиму морају да живе с радијацијом.

Наслеђе А-бомбе

Преживеле жртве атомских бомби у Јапану могле би да дају доказ о радијационој хормези.

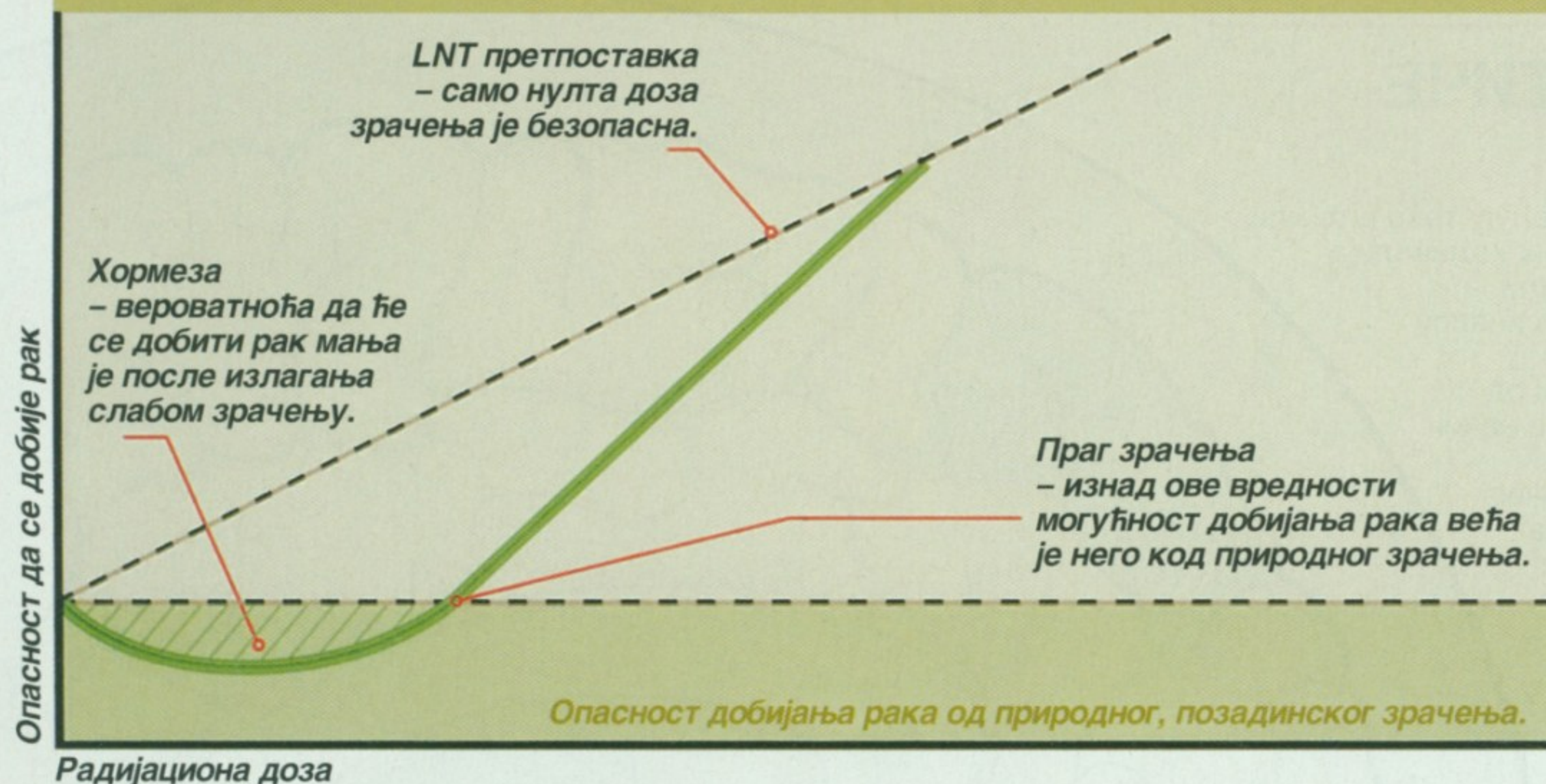
У августу 1945. године јапански градови Хирошима и Нагасаки постали су мете првих и за сада јединих напада атомским оружјем. Смртоносним дејством које је било равно дејству 34 милиона килограма ТНТ-а, две атомске бомбе убиле су 300.000 људи. Први талас жртава усмрћен је непосредном експлозијом. Али, током следећих дана, месни лекари срели су се с преживелима који су патили од болести за коју пре нису знали – радијационе болести.

Како је смртоносна цена расла, расла је и зебња од одложеног дејства тако јаког зрачења на људе. Страхovalo се да ће се штетне генетске последице преносити с генерације на генерацију. Током протеклих шездесет година научници су пратили здравље преживелих и њихових потомака, тражећи знаке такве појаве. Исход је био неочекиван. До данашњих дана нису нађени докази о постојању штетних генетских последица.

Ништа мање изненађење није било откриће о броју оболелих од рака међу озраченима. Многи од оних који нису убијени одмах, умрли су касније од последица леукемије. Међутим, проучавање везе између стопе оболелих од леукемије и процењене вредности озрачивања дало је чудне резултате. Међу преживелим људима који су примили мале дозе зрачења било је веома мало оболелих од леукемије – као да су имали неку корист од озрачивања ■

Линеарни модел против хормезе

Године 1959. Међународна комисија за радиолошку заштиту прихватила је (сада општи) приступ заштити људи од последица зрачења. Он се заснива на такозваној LNT претпоставци, то јест, да опасност од штетних последица зрачења расте у истој мери с примљеном дозом зрачења. Једино сигурна изложеност зрачењу је неизлагање. Ипак, заговорници радијационе хормезе тврде да сада постоје докази да је код врло малих доза зрачења опасност да се добије рак мања него кад нема никакве озрачености. То јест, као да су ти људи примили вакцину против зрачења које постоји у природи (позадинско зрачење) ■

ако се у обзир узме еволуција захваљујући којој су се, током протеклих 500 милиона година, жива бића прилагодила разним изазовима која долазе из природног окружења. Укључујући и смртоносне отрове и природно зрачење.

– Замисао да не постоји праг не примењује се ни на шта друго, па зашто би важила само за зрачење – каже професор Вејд Алисон са Оксфорда.

Зачуђујуће је да можда најубедљивији докази да не постоји LNT претпоставка потичу од људи који су утицали да се она уведе – преживелих жртава атомских бомби бачених на Јапан. Ни њихово вишедеценијско медицинско праћење није дало никакве доказе да постоје штетне последице (код оних особа које су биле изложене ниским количинама зрачења). Напротив, код неких је уочено благотворно дејство.

Смртоносна стварност

Међутим, други истраживачи верују да је, због непоузданости података, опасно ослањати се на оваква проучавања. Према професору Дејвиду Бренеру, с Колумбија универзитета у Њујорку, поузданији закључци могу се извести посматрањем деце чије су мајке током трудноће биле изложене рендгенским зрацима. Насупрот подацима добијеним од бачених атомских бомби, показало се да таква деца имају знатно већу вероватноћу да

ће оболети од рака услед слабог зрачења. Бренер додаје да у питање може да се доведе чак и привидно јак доказ да су живи организми током еволуције изградили заштиту од зрачења слабе јачине. Јер, мада такав заштитни механизам постоји, лабораторијска истраживања на ћелијама наводе да он можда није тако делотворан када су оштећене само поједине ћелије, што се управо догађа при ниским вредностима озрачивања. У том случају испада да LNT претпоставка можда чак потцењује опасност од слабог зрачења.

Неизвесност која прати и теорију и чињенице када се ради о опасностима од слабог зрачења поделили су научну јавност. Године 2005. стручњаци које је окупила Америчка национална академија наука закључили су да не постоје разлози да се LNT претпоставка напусти. С друге стране, група стручњака Француске академије наука донела је супротан закључак. Сам организам има способност да се избори са зрачењем слабе јачине – оштећене ћелије, ако их има мало, могу да се уклоне или да се њима управља. Осим тога, неки стручњаци наводе да велики број података прикупљених током последњег века никако не могу да се одбаце.

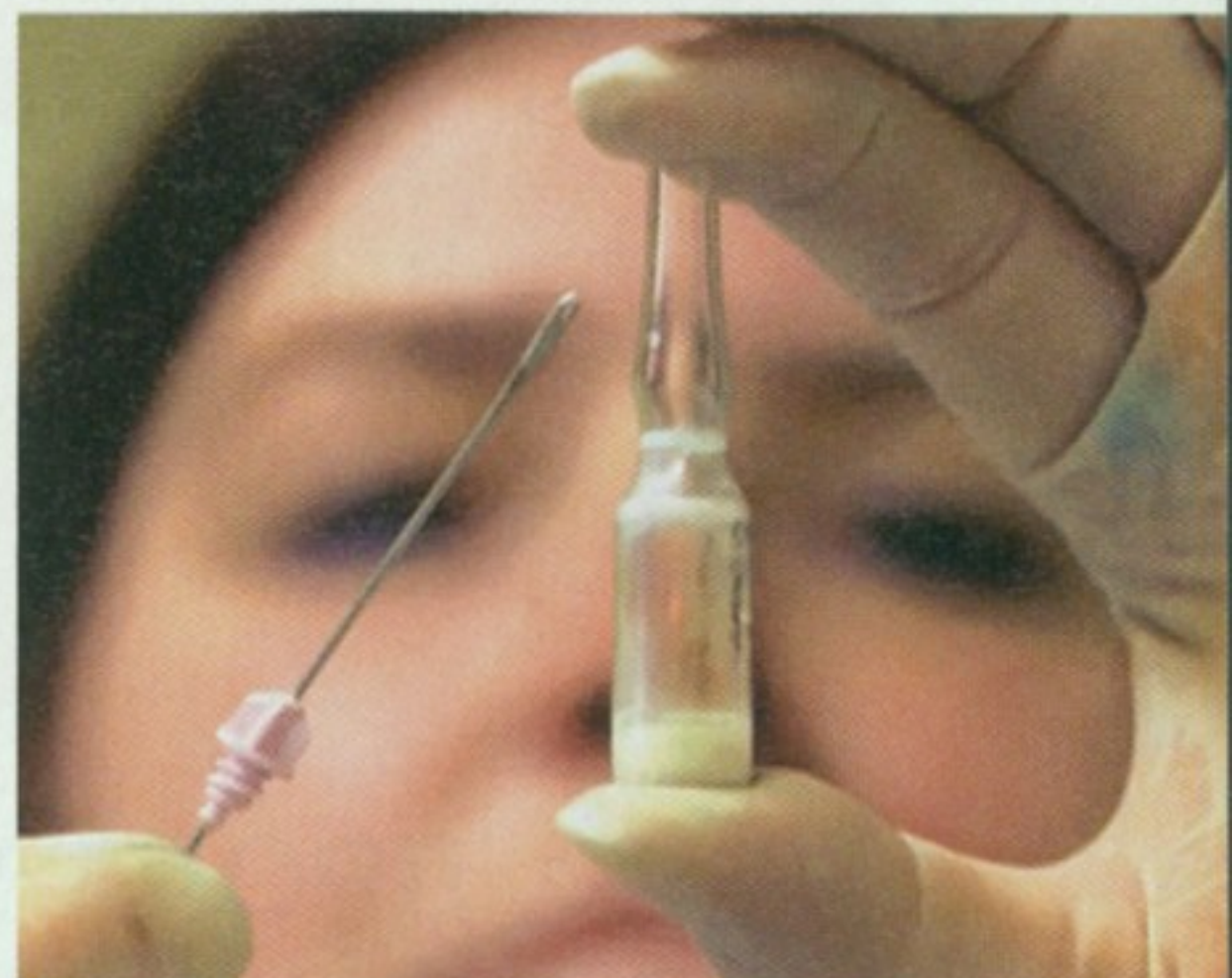
– Радијациона хормеза уочена је у огледима на ћелијама код готово свих организама, код биљних и животињских врста, па и код човека –

каже др Дон Хигсон, стручњак из Аустралије. По њему, веровање у LNT претпоставку прерасло је у догму. Сличног мишљења је и професор Збигњев Јаворски, бивши председник угледног Научног комитета Уједињених нација за последице атомског зрачења, који сматра да је слепо веровање у LNT претпоставку већ нанело штету. За Јаворског, новац који је потрошен на заштиту људи од слабог зрачења могао је много боље да се искористи на заштиту од доказане, стварне опасности. А они који могу да имају непосредну корист од тога су 15 милиона људи погођених чернобиљском катастрофом – многи од њих имају психичке тешкоће из страха од појаве одложеног дејства зрачења. Истраживања говоре да је број оболелих од рака у зараженом подручју и до 40 одсто мањи од уобичајених вредности. Овакви подаци мало су познати изван уског круга упућених стручњака, али чак и међу њима прихваћени су с неверицом.

За многе истраживаче садашња политика – грешити на страни опреза и захтевати још јаче доказе за постојање радијационе хормезе – једино је исправна. За Јаворског и неке друге стручњаке политика „сачекај и види“, не може више да се трпи и мора одмах да се мења.

Ко је у праву? ■

Роберт Метјус
(Г. В.)

Користи од инокулације су знане – могу ли мале дозе зрачења да имају исти учинак?

Неки хорметички отрови

Алкохол

Познат као отров ако се узима у већим количинама, али у малим се показао као делотворан за продужетак животног века винске мушице. Код људи побољшава ниво холестерола у крви и смањује таложено налага у крвним судовима.

Кадмијум

Изузетно отрован тешки метал. Врло мале дозе кадмијума поспешују раст неких биљних врста, а заустављају развој канцерогених ћелија у лабораторијским огледима на људским и животињским ћелијама.

Натријум хипохлорит

Боље познат као белило. Снажно средство за дезинфекцију и чистач у домаћинству. Штетан за незаштићена ткива, али као разблажен раствор (у врло малим количинама) делује супротно – потпомаже развој ћелија коже ■

ЗАШТО? КАКО!

КАКО ДРОГА УТИЧЕ НА МОЗАК?

Наркотици који утичу на мозак делују тако што или повећавају производњу природних хемикалија које се зову неуротрансмитери, или заустављају њихово отицање из синапси (спојева нервних ћелија) у мозгу. Деловање одређене дроге зависи од различитих чинилаца, укључујући начин узимања и ниво подношљивости, зависности, метаболизма, душевног стања, тежине и година појединца. Психоактивне дроге посебно су опасне и штетне у добу кад се мозак још развија ■

ВЕЛИКИ МОЗАК

Улога: Управља говором, мишљењем, осећањима, покретима, осећајима и памћењем.

Дејство дроге: Канабис проузрокује губитак памћења.

ХИПОТАЛАМУС

Улога: Подешава температуру тела, глад и жеђ.

Дејство дроге: Екстази повећава крвни притисак, изазива дехидрацију и хипертермију (тело упија више топлоте него што ослобађа).

АМИГДАЛА

Улога: Управља побуђивањем осећања и осећањем страха.

Дејство дроге: Кокаин изазива еуфорију, али и параноју и халуцинације.

ХИПОКАМПУС

Улога: Учествује у памћењу и сналажењу у простору.

Дејство алкохола: Жестокa пића проузрокују губитак памћења.

ПРОДУЖЕНА МОЖДИНА

Улога: Управља дисањем и кардиоваскуларним системом.

Дејство дроге: Хероин успорава дисање, што може довести до гушења.

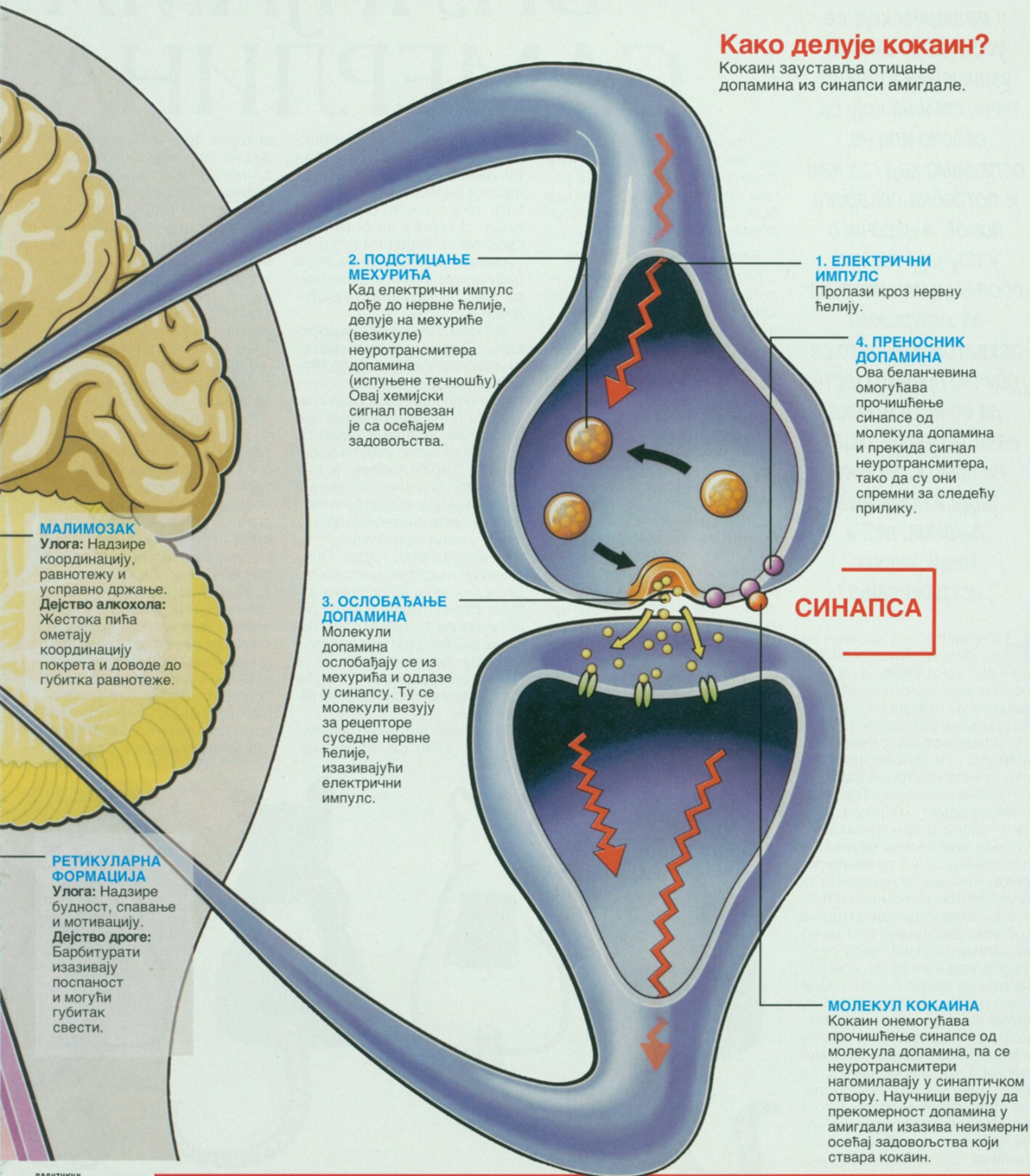
ЗБОГ ЧЕГА НАЈКРАЋИ ДАН У ГОДИНИ НИЈЕ И НАЈХЛАДНИЈИ?

За становнике на северној Земљиној полулопти најкраћи дан је 21. децембар, први дан зиме. Тог дана Сунце најкраће борави и загрева тај део нашег небеског тела. Ипак, иако све наговештава да би то требало да буде и најхладнији дан, није тако.

У пролеће, лето и јесен копно и море упију довољно топлоте тако да је испуштају током зимских дана. Мада после 21. децембра дани постају дужи, односно Сунце све дуже борави изнад северне полулопте, топлота коју исијава није довољна да већ охлађена вода и тло могу да је упију и исијавају. Зато су дани у јануару и фебруару најхладнији у години ■

Како делује кокаин?

Кокаин зауставља отицање допамина из синапси амигдале.

МАЛИМОЗАК

Улога: Надзире координацију, равнотежу и усправно држање.
Дејство алкохола: Жестока пића ометају координацију покрета и доводе до губитка равнотеже.

РЕТИКУЛАРНА ФОРМАЦИЈА

Улога: Надзире будност, спавање и мотивацију.
Дејство дроге: Барбитурати изазивају поспаност и могући губитак свести.

ВЕЛИКЕ ПРЕВАРЕ У НАУЦИ

ОБОЈЕНИ МИШЕВИ ВИЛИЈАМА САМЕРЛИНА

Свима је позната
Хипократова заклетва
у медицини која се
уобичајено сматра
узвишеним етичким
начелом и на коју се,
свесно или не,
ослањамо кад год нам
је потребна лекарска
помоћ, а нарочито
у случају тешких
обољења или потреба
за хируршким
захватом. Оно што се
обично превиђа јесте
да се иста етичка
начела морају тицати
не само клиничког
рада и помагања
људима, већ и
медицинског
истраживања

На први поглед не чини се да је истраживачком раду – ако искључимо очигледно злочиначке случајеве медицинских огледа на људима без њихове сагласности, што се, нажалост, повремено дешавало – потребна иста врста етичке контроле каква је потребна у лекарској пракси. Није на одмет, међутим, узети у обзир шире схватање, успеси савремене медицине засновани су на **проналаску лека**, у неким случајевима за болести које су наносиле патње људима хиљадама година (рецимо дифтерија или дечја парализа). Проналазак лека за обољења и недаће који још чекају на право лечење, није само решење апстрактног научног задатка (мада је свакако и то), већ нешто на шта са надом чекају хиљаде или милиони људи широм света, да не помињемо њихове породице, пријатеље, и друге. Стога се преваре у медицинским наукама чине посебно ниским делима, достојним сваке моралне и друштвене осуде. Једнаест

дан од најпознатијих случајева ове врсте везан је за име Вилијама Т. Самерлина, у раним седамдесетим годинама прошлог века веома познатог америчког имунолога.

Бели са црним закрпама

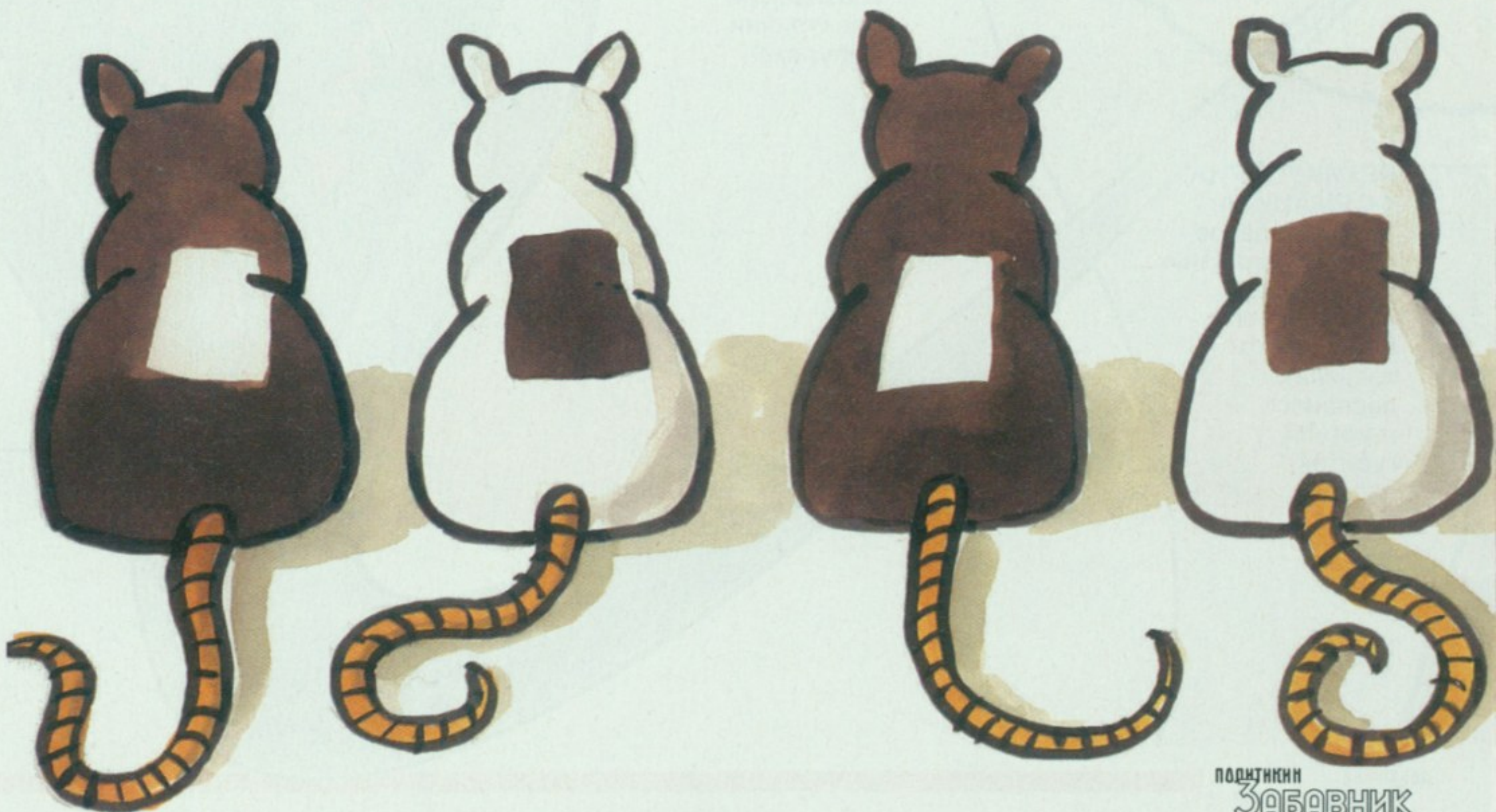
Године 1973. Самерлин је добио посао на угледном Институту Слоан-Кетеринг за истраживање рака у Њујорку, једној од најбогатијих и најбољих медицинских установа на планети, где је убрзо постао шеф лабораторије за трансплантациону имунологију. Његов надређени, славни имунолог др Роберт Гуд, сматрао је младог научника за једног од најбриљантнијих и најперспективнијих појачања за Слоан-Кетеринг. Током претходних шест година, још од својих студентских дана, Самерлин је проучавао појаву одбацивања трансплантираних ткива и органа код људи и животиња. Познато је да је ова појава један од највећих узрока смртности код свих хируршких захвата. Поједностављено говорећи, имунолошки систем примаоца одбацује ткиво пренето од даваоца, као да је у питању

страно тело, вирус или бактерија. Ово се дешава када су давалац и прималац генетски невезане особе (због тога се у пракси често појављују захтеви за органима сродника). Није нимало претеривање рећи да би решење одбацивања пресађеног ткива спасло хиљаде људи годишње.

Вилијам Самерлин је имао решење. Тврдио је да је открио поступак који се састоји од стављања органа даваоца у културу ткива примаоца током неколико дана или недеља пре самог пресађивања. Овим се поступком може избећи одбацивање. Ово би, уколико је тачно, имало огромне последице за медицину, учинило би хируршке захвате знатно безбеднијим и, у коначном исходу, спасло велики број људи. Објављено је неколико његових радова. Био је један од првих аутора који су тврдили да су добили добре резултате у огледима, а Самерлин није оклевао ни да се обрати новинарима за које су ови резултати, имајући у виду примену, били веома занимљиви.

Међутим, за овако „врућу“ тему појавио се, природно,

интерес бројних Самерлинових колега, који су покушали да понове његове огледе на разним медицинским установама у свету. (Ово је пример ситуације коју је другим поводом Карл Сеган описао чувеном изјавом „Сензационалне тврдње захтевају сензационалне доказе!“) Одсуство резултата могло се, у почетку, објаснити различитим практичним лабораторијским техникама, пошто код сваког огледа постоји хиљаду ситница које се ретко кад могу у потпуности поновити, нарочито на удаљеним местима. Затим је један од колега имунолога са Института Слоан-Кетеринг добио задатак да понови неке од Самерлинових огледа, али ни он није у томе имао успеха. Како су сумње расле, Самерлин је отпочео са серијом огледа у којима је пресађивао делове коже са црних на беле мишеве. У прво време све је изгледало да иде како треба, почетни успеси пријављени су у интерним извештајима. Кључна потврда сензационалних Самерлинових тврдњи била би појава савим здравих и нормалних белих мишева са црним делови-

ма коже пресађеним са генетски неповезаних давалаца међу црним мишевима. Самерлин је тврдио да је у лабораторији добио управо такве беле мишеве са црним „закрпама“. Међутим, након једног од састанака у канцеларији др Гуда крајем 1974. године, где је Самерлин приказао своје величанствене резултате, један оштрооки лабораторијски техничар приметио је да су се црне мрље на једном од мишева показаних као „велики успеси“ необјашњиво промениле од једног састанка до другог. Техничар је погледао сумњивог глодара детаљније и уочио нешто веома занимљиво: мрље тобоже пресађеног ткива су нестајале када би се миш помиловао прстом умоченим у алкохол! Другим речима, уместо да буду пресађени делови коже, тамне „закрпе“ биле су **обојене фломастером!** И то непосредно пре „показивања резултата“ у шефовој канцеларији.

Ово је довело до одмотавања једног од најжалоснијих научних скандала 20. века. Врло брзо се испоставило да је гомила резултата објављених под именом Самерлина и сарадника током претходне две године била заснована на делимичним или потпуним фалсификатима. Шесточлана комисија основана да испита „мишји инцидент“, али и претходне огледе са ткивима људи и зечева, открила је не само изузетно алкаво и лоше урађене огледе – у потпуној супротности са материјалном опремом и угледом установе где су обављани – већ и, како се у извештају отворено напомиње, „неодговорно понашање експериментатора које је неспојиво са етичким одговорностима у научној заједници“. Типичан пример на-

учног рада у коме су објављени готово потпуно лажни подаци био је кратак (4 стране) чланак који су потписали Самерлин и још шест сарадника, међу којима и др Гуд, под насловом „Прихватање фенотипски различите коже код човека и мишева“ објављен у марту 1973. у угледном професионалном гласилу „*Трансплантациони процеси*“. Самерлин је суспендован са дужности и упућен на психијатријско лечење.

Ко је крив?

Многи људи су веровали да је др Гуд био и лично одговоран за превару. Они су указивали на чињеницу да је он био коаутор (и то најстарији) неколико научних радова у којима су објављивани Самерлинови лажни резултати. Међутим, званична истражна комисија Слоан-Кетеринг центра закључила је након увида у цео поступак да он није био директно одговоран, мада га је прекорила због недовољно пажљивог надзора над својим млађим колегама. Самерлин је, са своје стране, за своје застрањивање оптуживао атмосферу „претис-лонца“ која је владала на Институту. Ово помињање веома високог притиска на истраживаче у то доба повезивало се са строгим дисциплином и усредсређивањем на научне резултате које је на Институту Слоан-Кетеринг створио др Гуд, али се генерално може применити на све савремене универзитете и институте у којима су запослени изложени изузетним захтевима за „производњом“ резултата. Суочен са необоривим доказима преваре, Самерлин је показао јасне знаке нервног растројства, али је поменуо и „неиздрживо тешко клиничко и експериментално оптереће-

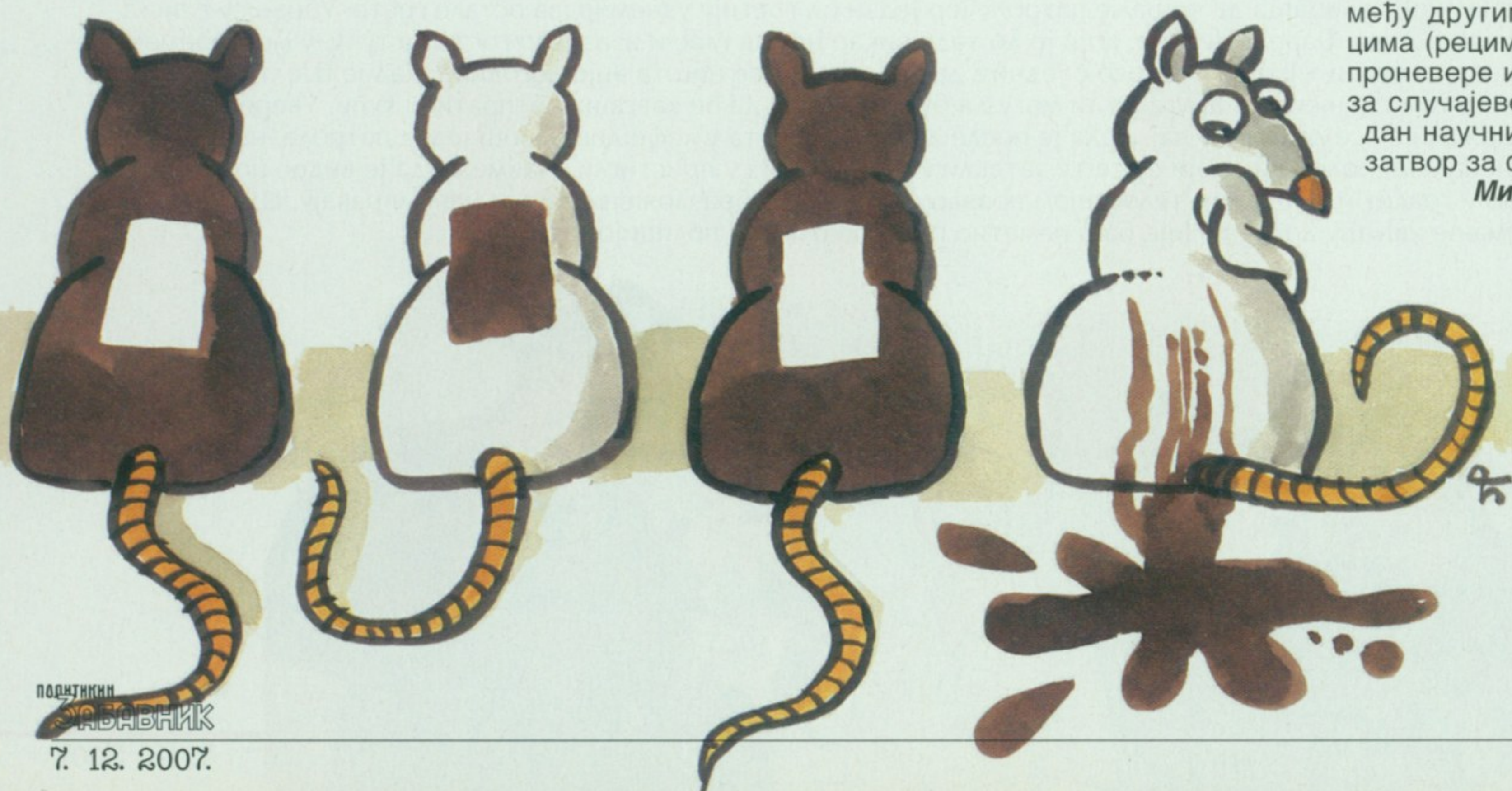
ње“ које је „помрачило“ његово расуђивање.

Са временске удаљености од преко три деценије – и након многих сличних, понегде и тежих случајева преваре – није тешко наћи саосећање за др Гуда, кога је издао сопствени ентузијазам. Као што су многи посматрачи неетичких појава у науци закључили, наука се темељи на поверењу. Руководилац савремене велике истраживачке лабораторије у којој је немогуће све лично надгледати, мора бити спреман да се ослони на поштење сарадника. Оно што је Самерлин предлагао било је без икакве сумње, одиста запањујуће и прозаичнији услови су га унапред одбацивали већ само због тога. Али, др Гуд је разумео да свако велико откриће мора, по самој својој природи, бити запањујуће. Он је био занесен Самерлиновом идејом. Управо су његова машта и ентузијазам, као и снажна жеља за проналаском лека (без сумње пожељна за сваког истраживача у медицинским наукама), надвладале, најжалост, његову научну објективност. Из његових забелешки и изјава колега види се да ни он ни било који други руководилац Института Слоан-Кетеринг нису никада озбиљно помислили да читав Самерлинов истраживачки пројекат може да буде превара. Чак и данас то је нешто што се готово никада не помишља у вези са колегама – што је управо разлог због кога социопатски преваранти могу да нанесу толико велику штету науци. Коначно, стиче се утисак да је истражна комисија кренула линијом мањег отпора и читав фалсификат приписан је невољи са душевном стабилношћу. Писац Џозеф Хиксон

написао је једно време веома читану књигу о читавом скандалу под речитим насловом „*Закрпљени миш*“.

Самерлинов случај била је прва велика научна превара у САД и први случај који је добио значајну пажњу јавности и ван стручних медија. Једно кратко време све озбиљније дневне новине извештавале су о бизарној афери обојених мишева. Самерлинов случај садржао је много чиниоца који ће се наћи у доцнијим, „модерним“ научним преварама: истраживање „високог профила“ у области која буди машту не само истраживача већ и његове околине, па и широке публике – популарни млади научник и утицајнији старији ментор; велико улагање новца, времена и енергије у циљу доношења потпуно лажних налаза; рад под стресом и велики притисак финансијера истраживања; не сасвим јасно разрешење. Док се Пол Камерер убио, а неетички рад Клаудија Птоломеја или Сирила Барта откривен тек након њихове смрти, савремени научници оптужени за превару обично су годинама задржавали свој посао (и често високе зараде), док су се развличиле истраге. Могуће казне углавном су биле на нивоу губитка положаја (рецимо, смене са функција руковођења лабораторијом или истраживачким пројектом) или привремених ограничења на могућности оптуженог да учествује у научном животу (попут забрана подношења захтева за финансирање федералним установама или непозивање на конференције и конгресе), а не новчане или затворске казне, па ни губитак свих звања. То је у очигледној супротности са казнама које се намећу преварантима међу другим професионалцима (рецимо, банкарима за проневере или спортистима за случајеве допинга). Ниједан научник није отишао у затвор за своја (не)дела ■

Милан М. Ћирковић

Илустровао
Растко
Ћирић

Илустровао Андреј Војковић

ЦВЕЋЕ ЊЕНОГ НЕЗАДОВОЉСТВА

Када су после венчања у општини стигли у ресторан, млада је направила сцену. Разлог су били цветни украси на столовима. Новопечени муж једва је смирио своју супругу Елен Глат обећававши јој да ће замолити келнере да изнесу цвеће, што су они одмах и учинили. По речима Елен Глат, изневерена су њена очекивања. Она се са Стамосом Аракасом, власником цвећаре на њујоршком Менхетну, договорила да направи букет од светлоружичастих хортензија, а не од зелено-смећих. Иначе, услугу је наплатио 27.435 долара. Читав случај ускоро ће dospети на суд, јер је Елен Глат, која је по занимању адвокат, пресавила хартију и тужила Аракаса. Због „патње коју је преживела на дан кад је требало да буде најсрећнија“ и због непрофесионалности, Елен захтева да је Стамос Аракас обештети с 400.000 долара.

Шта на све то каже несрећни цвећар? Он тврди да је Елен Глат обећао да ће се потрудити да набави хортензије које ће бити што приближније боји коју је захтевала и да су оне које је послао у ресторан биле у одговарајућем тону. – Одмах сам видео с ким имам посла – рекао је Аракас. – А још кад сам чуо да је адвокат требало је да одустанем, како ме је саветовала мама. Ко ће добити спор, тек ће се видети ■

ЗАБРАЊЕНА СМРТ

До сада смо писали о необичним појединачним законима који су на снази у свакој од држава у САД. Навешћемо и неке који постоје у Великој Британији. Забрањено је умрети у згради Парламента или залепити наопако поштанску марку с ликом краљице Елизабете II. У Ливерпулу жена може да буде без горњег дела одеће

само под условом да је касирка у продавници златних рибица. Људи би завршили на суду само зато што су за Божић јели питу с млевеним месом, што је такође противзаконито. Ако се у Шкотској на вратима појави незнанац и замоли домаћина да употреби његов тоалет, по закону молба мора да му буде услишена. Трудна жена може да се олакша где год пожели, чак и у шлем полицајца. Уколико се на обали Британије нађе глава кита, она постаје власништво краља, док би реп припао краљици. У старом језгру града Јорка забрањено је убити Шкота, осим ако у руци носи лук и стрелу. И, као што је забрањено умрети у згради Парламента, у ово здање не сме да крочи особа у оклопу ■

ПОЛИЦАЈЦИ, СПАСИТЕ МЕ ПОЛИЦАЈАЦА!

Из једног ноћног кафеа у Ларгу, граду у америчкој држави Флориди, бармен је позвао службу 911 – што је код нас 92 – и замолио дежурног полицајца да пошаље патролу јер један од гостију узнемирава остале госте. Убрзо су стигла четворица полицајаца. Дана Фарел Шелтон, који је до тада викао на сав глас и изазивао госте на тучу, у међувремену се смирио. Седео је за шанком и тихо разговарао с једним другом као да се ништа није догодило. Кад је Шелтон отишао у тоалет, полицајци су питали његовог друга да ли могу да буду сигурни да ће кавгацију отпратити кући. Уверени да је случај решен, задржали су се да попију чај. Када је после десетак минута у кафе дошла још једна патрола, није се знало да ли су више изненађени полицајци који су се ту затекли или они који су пристигли. Наиме, када је видео полицајце, Шелтон је отишао у тоалет и мобилним телефоном позвао полицију с образложењем да га узнемиравају. Шелтона сада чека казна од најмање хиљаду долара. Није баш паметно поигравати се с полицијом ■

УЗАЛУДНА ПРОВАЛА

Недавно је у једну од највећих и најбоље опремљених парфимерија у самом центру италијанског града Болоње ушла девојка и, запретивши продавачици да ће је убости иглом која је заражена ако јој не преда цео дневни пазар. Продавачица се правила као да је не чује, и не разуме шта заправо хоће. Узалуд је провалница претила иглом, али продавачица је и даље гледала с неразумевашем. Провалница је напослетку пришла каси и покушала да је отвори. Међутим, ни то није ишло лако. После свега, истрчала је из парфимерије необављене крађе. Тек што је прешла неколико корака, пресрели су је полицајци ■

НЕ РАДИМ, ТИМ СЕ ДИЧИМ

Због чега је Емили Бауер изгубила посао? За разлику од других забушаната, њен једини „грех“ је што је уредно водила дневник о нераду. Ова двадесетпетогодишња секретарица у хотелу „Шератон“ у Де Моину, граду у америчкој држави Ајови, свакодневно је записивала шта (не) ради: „Када седим нагнута над тастатуром рачунара и наизглед нешто ужурбано исписујем, нико са стране не зна шта радим. А ја се заправо смртно досађујем и, да ме не би открили, претварам се да сам вредна“. Из Емилиног дневника даље преписујемо: „Прихватила сам овај глупи посао само због новца. До сада ни у једном предузећу нису ме оволико плаћали. О овоме само може да се сања – мало посла, а доста новца. Док изгледа да радим, ја купујем преко Интернета, уживам у рачунарским игрицама, читам поруке које шефови међусобно размењују и увек сам у току. Једино морам да водим рачуна да ме неко не открије. Чим видим да ми неко прилази, на компјутерски монитор враћам пословно писмо које наводно састављам“.

Без обзира што је била опрезна, један од шефова ипак је открио. Нашли су и дневник за који се, када су га одштампали, испоставило да има триста страна. Сместа је добила отказ. Емили се нада да ће можда наћи неког издавача који ће објавити њен дневник ■

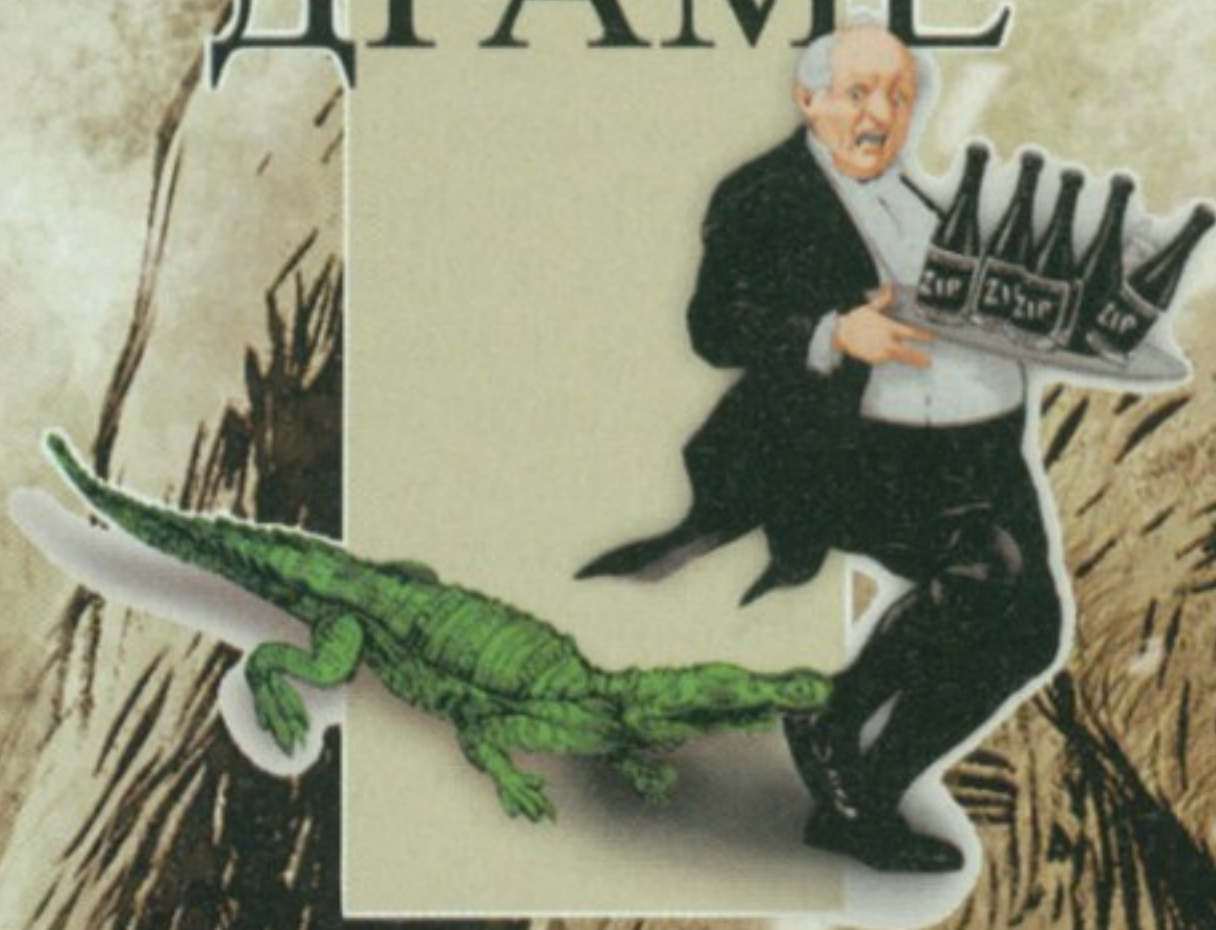
ДОБРО СЕ ДОБРИМ ВРАЋА

Средином протеклог века ватрогасна удружења у мањим местима Сједињених Америчких Држава често су приређивала годишње прославе како би се учврстила веза са становништвом. Ова окупљања увек су била одлично посећена и у градићу Сент Херлензи, у држави Орегон. Ватрогасци су се трудили да њиховим гостима дружење буде што пријатније, па су неколико дана пре веселог догађаја ставили на зид ватрогасне станице плакат с натписом: „Ако ви дођете на нашу прославу и ми ћемо доћи на ваш пожар!“ Посета је, прича се, била незапамћена ■

Илустровала
Неда
Докић

ЖИВОТ ПИШЕ
ДРАМЕ

Илустровао
Мирко Чолак

2007

ОЧИ У ОЧИ С ВУЖОМ

Најближе дрво било је удаљено бар сто педесет километара, а ја сам за одбрану од опасне звери имао само рог карибуа и нож на расклапање

У мају 1974. године, радио сам на Аљасци, на северној страни планинског венца Брукс. Моје предузеће управо је почело да гради нафтовод. Радио сам на језеру Галбрајт, уз најсевернији логор у брдима. Стрми и неприступачни планински врхови јужно од нас били су налик на латинично слово V, док се на супротној страни читав масив постепено спуштао према, 160 километара удаљеном, Северном леденом океану. Тог дана хтео сам да прошетам после ноћног дежурства. Намеравао сам да отпешачим према северу и да својом камером снимим наш логор, са високим и оштрим врховима у позадини. Кренуо сам у четири сата ујутру јер је на Арктику већ било лето, па и тако рано довољно је светла и може да се снима.

После петнаест минута хода, наишао сам на одбачени рог северног јелена карибуа дугачак готово цео метар и већ избледео од сунца који је имао шест парова, али два су била заломљена. Одмах сам помислио да би могао да послужи као рам за снимање.

С рогом у руци пешачио сам још сат времена до једног узвишења са кога сам направио занимљиву фотографију. Тада сам спазио вука. Био је удаљен само око педесет метара. Стао сам као укопан. Вук ме посматрао, а онда је кренуо ка мени. Трчао је све док ми се није потпуно приближио.

Инстинктивно сам погледао да ли у близини има још вукова, чудећи се што овог нисам раније приметио. Таласасто тло тундре, без дрвећа, било је избраздано неравнинама и зато га нисам запазио.

Најближе дрво било је удаљено бар сто педесет километара, а ја сам за одбрану од опасне звери имао само рог карибуа и дуг, оштар нож на расклапање. Вукови готово никад не нападају кад су сами, тешио сам се, али ме је одмах поразила помисао да сам и ја сам. Нисам смео да покажем страх. То ми је било јасно. Кад би вук осетио да се плашим, био бих у још већој невољи.

Вук је кружио око мене

Више не бих знао да кажем колико дуго смо одмеравали један другог – десет или тридесет секунди, можда и цео минут. Хиљаду мисли прошло ми је кроз главу. Нигде ничег где бих се сакрио. Логор је био три километра иза мене.

Рог је био чврст и тежак, а парови су били дугачки двадесет центиметара. Дође ли до борбе, могао сам да нож држим у левој руци, а у десној рог. Вук је почео да кружи око мене. Ипак, полако сам узмицао према логору. Кад би он стао, стао бих и ја. Ветар му је дувао у леђа, према мени. Да је дувао ка њему он би ме наљушио и можда би га то уплашило. На крају, ја сам човек. А не влада ли човек Земљом већ хиљадама година?

Поново је почео да се шуња укруг. Направио сам неколико корака. Он је застао. И ја. Мотрили смо један другог. Звер је била жућкасто-сива и вероватно упола лакша од мене. Ипак, могао је да ме растргне. Уз све то морао сам да приметим да је то дивна животиња, с дугим, снажним ногама, као створеним за тундру. Чим бих кренуо даље, он ме је пратио. Усредсреду сам мисли на рог, моју једину одбрану. Потпуно сам заборавио на нож. Забиј му га у ребра, говорио сам себи. Погодиш ли га у главу, рог може да се сломи. Испитао сам паровице. Требало је времена да се наоштре на неком камену и тек тада бих имао употребљиво оружје.

Вук је застао. Затим се спустио на задње ноге и посматрао ме. Шта бих све дао да сам могао да сазнам шта му је пролазило кроз главу. Људи су му изгледали били страни. Ескимима се не спуштају тако дубоко у унутрашњост, а за Индијанце тај крај био је сувише далеко на северу.

Одлучио сам да наставим према логору. Вук је чукао лево од мене, удаљен само педесет метара. А онда је опет почео лукаво да кружи, не приближавајући ми се, али и не одступајући ни за педаљ. Кад бих направио само корак, поскочио би као да га је убола пчела. Истог трену ја бих стао као укопан.

Јасно сам видео његово накомтрешено крзно.

Моје спасоносно режање

Зарежао сам. Не инстинктивно, већ намерно. Вук ми се полако приближавао. Кренуо сам према њему режећи. Овог пута моје режање није било потпуно контролисано. Делило нас је још само десетак корака, а онда смо обојица стали. Знао сам да следећи корак морам да направим ја. Кад сам почео да се приближавам одскочио је, као опарен два метра у страну. Затим је узмакао још мало. Пао ми је камен са срца. Вук се на то „упецао“! Показао је страх и још нешто, – збуњеност. Тек тада осетио сам да дрхтим као прут. Али, највећа опасност је прошла.

Окренуо сам се и пошао. „Не смеш да покажеш да се бојиш“, говорио ми је унутрашњи глас. Због тога сам на трен опет застао и посматрао га. Размак међу нама није био већи од седамдесет пет метара. Потом сам се окренуо и потрчао. Овог пута нисам стао. Успут сам размишљао – да ми се вук сасвим приближио, знам шта бих урадио. Имао сам само један излаз: да станем и привежем нож за крај рога неким канапом. Можда је боље да то места урадим? Не, ипак ћу да наставим даље. Вук је пратио мој траг, њушио и сваки час подизао њушку. Спустио сам се у јарак. Звер се изгубила с видика. Прошло је пет минута. Вука нигде, ни од корова. Први пут осетио сам олакшање. При помисли на рог карибуа, било ми је топло око срца. Без тог оружја сигурно бих се другачије понашао и не бих смогао снаге да се супротставим вуку.

Ускоро сам стајао на малом узвишењу, једва триста метара од логора. Мирисало је на пржену сланину. Моје колеге из дневне смене спремале су доручак. Сунце се већ било подигло изнад брда на истоку. Прелепо јутро.

Упитао сам се шта да урадим с рогом. Могао бих да га, на повратку кући, понесем са собом. Ипак, од тога сам одмах одустао, схватајући да бих тако умањио његову вредност јер више не би био у свом природном окружењу. Бацио сам рог на земљу. Пукао је напола као расушени комад дрвета ■

Рон Рау

деветнаест

ИСТИНИТА ПРИЧА
О НЕПОСТОЈЕЋИМ БИЋИМА

УТВАРЕ СУ МЕЂУ НАМА?

Научници увелико истражују разне чудне појаве звукова, додир, приказања, једном речју духова за које се одувек веровало да постоје. Како ствари стоје, људи ће веровати и убудуће, јер су им духови из разних разлога потребни

Кад год поменемо неке опште појаве које буде радозналост, страх или одушевљење, прича обично креће од древних Египћана, Грка, Римљана... Кад је реч о веровању у духове, опет да кажемо да су од Египћана па надаље сви народи и све културе веровали у неку врсту отелотворења покојника или неких других чудних појава, а тако је чак и у наше доба кад се хвалимо и уживамо у највишим дометима егзактних наука.

Стручњаци на делу

Људи готово свакодневно пријављују нове случајеве разних приказања, па је онима који верују у природне си-

ле прекипело – почели су да истражују и доказују...

Ево неколико примера из Италије. На гробљу у Павији, у капели где леже посмртни остаци грофа Вила Вајса, увече се чује шапат, пригушени крици, јаукање. То је било толико очигледно да је морао да се умеша и парох, а ствар су разматрали и карабинијери... У једној вили у области Кунео с тавана се чује нека чудна тупа шкрипа, па је породица која ту живи веома забринута. На лице места дошло је неколико стручњака Италијанског центра за контролу паранормалних појава. Опет дух?

У замку Спесано поред Модене из подрума допире

звекет гвожђа и нека чудна музика. Уз замак се налази и један ресторан. Син гостионичара сишао је у подрум мрачним степеништем и отворио једна врата иза којих се указала слабашна светлост. Не види се много, али он слика мобилним телефоном. Кад је касније пажљиво погледао фотографију на екрану рачунара, указала се склупчана људска фигура с копљем у руци. Потом је у подрум сишао и отац, па је и он снимио готово исту фотографију. Да ли је то неки витез из прошлих времена? А можда их има и у оружарници замка Мазе поред Торина, где су својевремено гостовали и Напо-

леон и Мусолини – јер, у неко доба дана и ту се чује звекет оружја...

Будући да су људи који су пријавили ове случајеве били упорни у својој тврдњи, научници су се заинтерисовали да их истраже до краја. Ево резултата: проверавањем капеле грофа Вила Вајса открито је гнездо велике сове дремљивице, чији младунци ноћу испуштају веома чудне и узнемирујуће звуке. А „уклета“ вила у Кунеу? Установљено је да између таванице и крова нема међупростора, па, као што се догађа и с намештајем, чудне звуке вероватно производи

Како се некад причало, кад се појави дух треба се прекрстити и затражити му да се представи у име Бога. Понекад је довољно и правити се да спаваш.

Како повратити породична права: појава духа Хамлетовог оца у истоименој Шекспировој драми.

скупљање и ширење грађевинског материјала услед промене спољашње температуре. На кров су постављени уређаји који су показали да су се тавански зидови померали на свака 24 часа – ширећи се, производили су звук.

Кад је реч о фотографијама у замку Спесано, установљена је невероватна сличност људског тела с неколико џакова цемента остављених у једном углу заједно с лопатом, што је у поприличној помрчини могло тако да се протумачи.

Коначно, за звецкање оружја у замку Мазе откривено је да га производи вибрација воде. Наиме, тачно у одређеним временским размацама у близини се отвара једна мала брана. И тако, кад се наука умешала, духови су опет нетрагом нестали.

Шта дух каже?

Познате су и приче о ауто-стоперкама сабластима, које се протежу деценијама у прошлост. Обично се нека тајанствена девојка појави на неком слављу или балу, буде јој хладно, удварач јој позајми капут и крене да је отпрати кући. Пролазе поред гробља и он открије да је она одавно мртва – свој капут налази на надгробној плочи. Оваквих сведочења било је на десетине, па се француски социолог Жан-Бруно Ренар пита да ли ово искуство вуче корене из неке легенде или је легенда толико упечатљива да се намеће као искуство.

Једна ствар је сигурна – неке приче о духовима опстају већ миленијумима. На пример, у другом веку Плиније Млађи је записао: „У Атини је постојала једна кућа обузета духом који је ноћу ходао звецкајући ланцима. Био је

двадесет један

Зашто баш замкови?

У Италији је најпознатији дух који се јавља у замку Барди поред Парме, где је његовим подвизима посвећена читава једна фото-изложба. Али, то није ништа у поређењу с пасторовом кућом у Борлију која се сматра најопседнутијим местом у Енглеској. Ипак, кад год се поведе реч о замковима и духовима, сви одмах посумњају да је реч о доброј туристичкој реклами ■

Замак Барди поред Парме одавно је познат по опседнутости духовима.

Иза ових врата на замку Спесано поред Модене наводно се крије витез дух.

Соба за мучење у замку Мазе поред Торина описује се као права фабрика проклетника.

Фотографија наводног приказанја у капели Сан Северо у Напуљу.

У Америци је у 19. веку било модерно призивати духове, а ово је реклама коју је себи направио медијум Хенри Робин 1863. године.

Чаробњаци из 16. века Едвард Кели и Пол Варинг призивају духа који излази из гроба.

☆ стар, мршав, прљав, рашчупане браде и косе, на ногама је имао окове а на рукама ланце. Да би схватио шта се ту догађа, један филозоф је одлучио да у кући проведе

ноћ. Док је читао, чуо је неки звук, а затим угледао и људску фигуру која му је главом дала знак да пође за њом. Следио ју је до врта, где је нестала. Учењак је на том месту направио гомили-

цу траве и лишћа, а ујутру је звао надлежне да ископају земљу и виде да ли се ту нешто крије. Стварно су нашли скелет човека у ланцима. После обављеног погребног обреда, појављива-

ње духа је престало." Но, „Забавник“ је о овоме већ писао!

Готово истоветна прича објављена је у једној књизи у Шпанији 1570. године, само што се догађа у Болоњи, а

Древни Египћани веровали су да душа има пет облика. Једно од њих је Ба, представљено на слици лево: могло је да изађе из ковчега и општи са живима.

Духови
из цртаног
филма
„Каспер”
Бреда
Сиберлинга
из 1995:
прилично
симпатична
и помало
чудна
створења.

учењак није филозоф него студент права.

Чини се да су током прохујалих времена главни захтеви духова били да их сахране по црквеним прописима. На пример, то је затражио и Патроков дух који се указао Ахилу. У Хомерово доба, наиме, духови који су напуштали тела погинулих ратника прхнули би као слепи мишеви и одлетели дубоко у хад, где су потом проводили вечност као сенке тужних гласова. Роналд Финукан, писац дела „Духови”, о историјату веровања у ове појаве каже: „Разговори погинулих ратника састојали су се у оговарању оних тек приспелих у хад, описивању битака и помињању члано-

Материјализовање
духа које је наводно
извео амерички медијум
Чарлс Милер
1908. године.

ва породице. Биле су то непомичне приказе које, кад би их коначно прописно сахранили, више нису узнемиравале живе.”

А погребни су подразумевали подношење жртава, гозбе и светковине које би јасно мењале положај преминулог. У неким примитивним културама покојницима су ломили кости пре него што би их сахранили, да више не би лутали окол. Да би били сигурни да не разговарају с утваром, неки Индијанци су проверавали да ли има пупак. Обреде којима би преминуле „слали” на онај свет, у грчко-римско доба обављали су и 3, 9. и 30. дана од сахране.

Ипак, духови би се понекад враћали, поготово ако су то били познати људи. У 1. веку пре наше ере Цицерон је писао о Симониди који се постао да сахрани неког незнаца. После извесног времена требало је да путује бродом, али га је дух покојника упозорио да не креће на пут. Симонида га је послушао, а брод је потонуо. У хришћанско доба, све до средњег века, духови су све чешће саветовали живе како би се потврдило постојање Бога и раја. Кад је црква распространила веровање у чистилиште, учесталост појављивања духова постала је невероватна. Биле су то душе које су подсећале на неплаћене дугове, брачне преваре, непризнату децу, крађе наследства. Живима су тражили да се моле и исправе почињене грешке. По-

себно су указивали на потребу давања прилога цркви и свештеницима да би им греси били опроштени. А драгом покојнику било је тешко одбити молбу.

После Лутерове реформације цркве и његовог укидања чистилишта, протестанти су на појаву духова гледали као на ђаволску работу. Нешто касније утваре су опет биле лепо примане јер

Неке од фотомонтажа с којима се доказивала успешност медијума, човека који ступа у контакт с духовима.

више нису тражиле ништа: само су се појављивале да би пружиле доказ о постојању „оностраног света” и наругале се скептицизму који се у то доба распространио.

Тако је и данас: њихово појављивање на разним тачкама планете само показује да није реч о приказима из неке друге димензије, већ о нашој машти и страховима који их према потребама измишљају ■

З. М.

Понекад незгодни сведоци

Будући да се „онима с оног света” веровало здраво за готово, једна од улога духова у друштву (осим разрешења породичних неспоразума) била је и самооптуживање или указивање на убицу. У средњем веку неке судије прихватале су наводне дојаве духова као чињенице. Упркос јакој англиканској цркви у својој земљи, Вилијам Шекспир користио је лик духа (краљ, Хамлетов отац) не као ђаволско биће, већ као поштено створење које сину открива убице оца. Дух је у овом случају послужио и да појача драматичност позоришног дела ■

Вилијам Шекспир
на једном портрету
из његовог доба.

ЉУТИ ПРОТИВНИЦИ

1

Раша и Гаша, љути шаховски противници, играју меч мењајући наизменично боју фигура. Ниједна од 11 одиграних партија није завршена ремијем. Увек је неизвесно ко ће добити партију, чак ни беле фигуре нису предност. Наиме, пет пута победио је играч с црним фигурама. Укупан резултат је 7 : 4 за Рашу. Који играч има беле фигуре у 12. партији? ■

ПРАЗНА ПОЉА

2

Празна поља у табели попуните бројевима тако да збир свака три суседна броја, како у хоризонталним тако и у вертикалним редовима, буде тачно 15 ■

						6	
			2				
							7
					3		

ТРИ ОРТАКА

3

Милан има два пута више година него што ће имати Јован кад Петар буде имао онолико година колико сада има Милан. Ко је од њих најстарији, а ко најмлађи? ■

КЊИГА

4

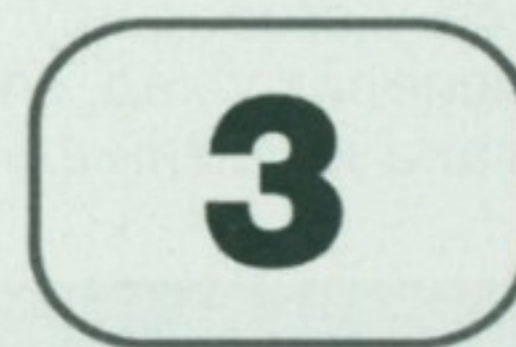
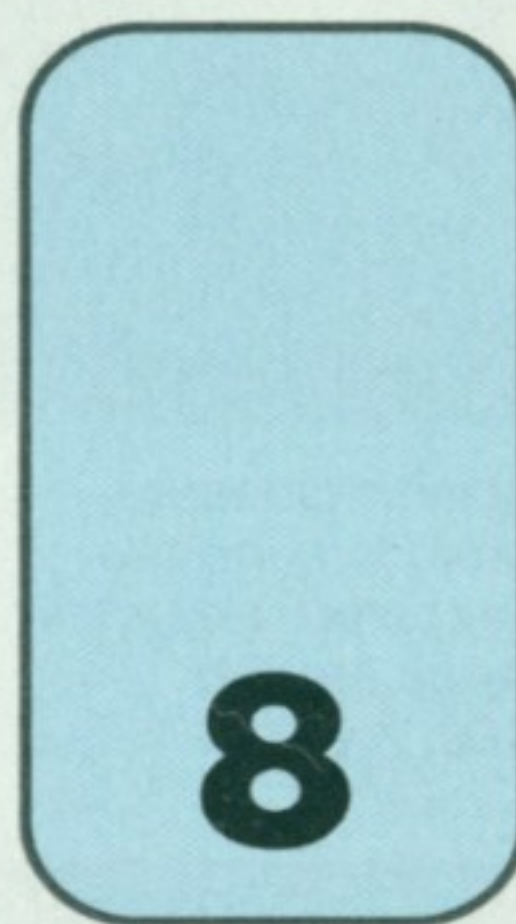
И Јанко и Марко решили су да купе књигу. Али, Јанку недостаје 160 динара, а Марку 40 динара. Због тога су одлучили да књигу купе заједно. Међутим, ни тада нису имали довољно новца, јер им је недостајало 20 динара. Колико кошта књига? ■

ТРИ ПОСУДЕ

5

Имате три посуде запремине од 8, 5 и 3 литра. Посуда од 8 литара пуна је воде, а остале две су празне. Како да у посуду од 5 литара сипате тачно 4 литра воде? ■

ДВА ДЕЧАКА

6

Два дечака такмиче се у трчању. Млађи претрчи за 1 минут 180 метара, а старији 200 метара. Млађи је почео да трчи 1 минут раније него што је кренуо старији. Колико времена треба старијем дечаку да би стигао млађег? ■

ИЧКЕ загонетке

ПРОДАВНИЦА

7

У продавници се налази одређена количина сокова. Сваког дана продато је двоструко више него дан раније. За 8 дана била је продата сва количина сокова. За колико је дана продата половина од укупне количине сокова? ■

ФУДБАЛСКО ПРВЕНСТВО

8

У првој фудбалској лиги игра 12 клубова. Колико ће се утакмица одиграти у току првенства ако знамо да сваки клуб игра са сваким два пута? ■

КОРПЕ ПУНЕ ЈАБУКА

9

Сељак је на пијацу довезао јабуке у 6 корпи у којима је било по 20, 16, 18, 31, 15 и 19 килограма јабука. Пре подне продао је све јабуке из три корпе, а после подне јабуке из још две корпе. Зна се да је сељак пре подне продао два пута више јабука него после подне. Из којих је корпи пре подне сељак продао јабуке? ■

КАФА И МЛЕКО

10

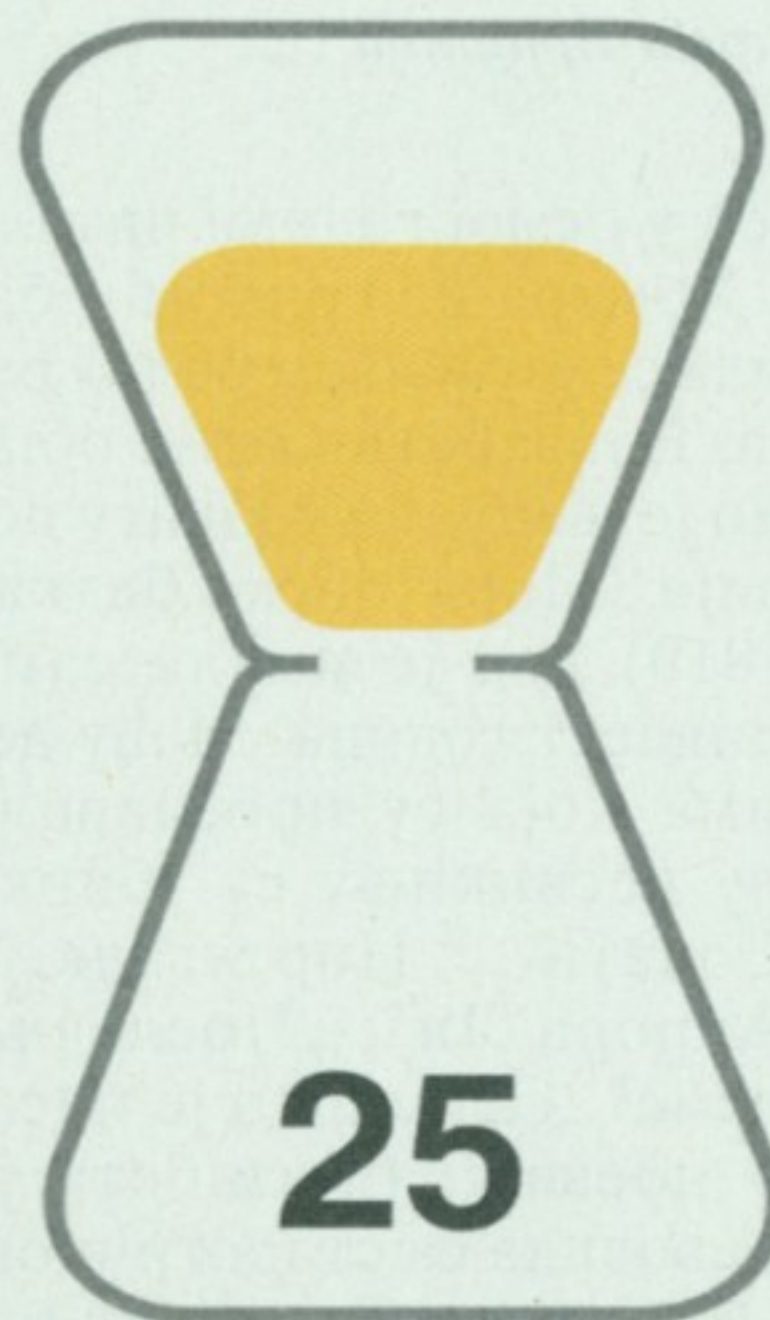
Из шољице која је пуна црне кафе Душан је отпио $\frac{1}{6}$ и допунио је млеком. Затим је отпио $\frac{1}{3}$ и поново је допунио млеком, а потом је попио $\frac{1}{2}$ и шољицу још једном допунио млеком. Најзад је попио све из шољице. Чеге је Душан више попио: кафе или млека? ■

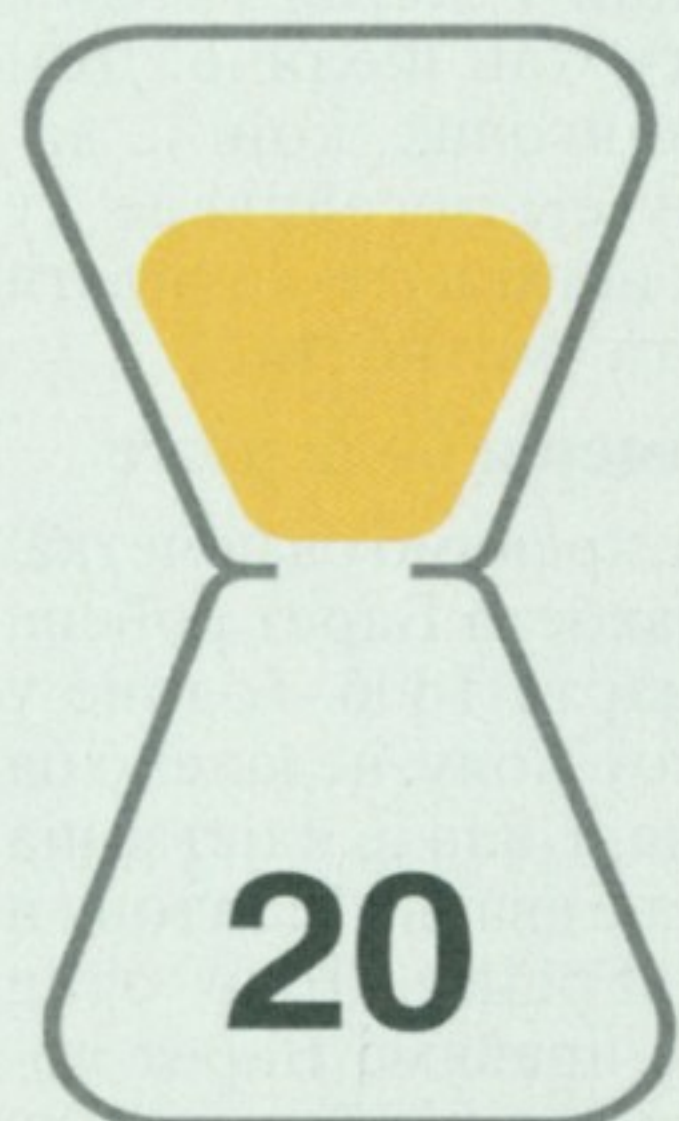
ПЕШЧАНИ САТОВИ

11

Имате два пешчана сата. Из првог сав песак исцури из једне половине у другу за тачно 25 минута, а из другог за 20 минута. Како ћете помоћу ова два сата измерити тачно 30 минута? ■

A

B

Уређује
Радивоје
Грбовић

Решења на страни 65

ЖИВОТ ЈЕ БАЈКА

Елизабета Барет-Браунинг

ЉУБАВ ЗАУВЕК

Песникиња Елизабета Браунинг није доживела старост, умрла је 1861, кад је имала педесет пет година, у својој кући у Фиренци, далеко од родне Енглеске. Склопила је очи у наручју свог мужа, песника Роберта Браунинга у кога је била страшно заљубљена до последњег дана. Уосталом, мислећи на њега, написала је чувени љубавни сонет који се завршава стиховима: „...волим те са сваким дахом, свим осмесима и сузама мој целој животињи и ако Бој да, волећу те још више после смрти”.

Елизабета Браунинг била је позната песникиња, славнија од мужа Роберта. Последњих петнаест година провела је углавном у Фиренци у „Кући Гуиди”, на тргу Сан Феличе. Дом Браунингових, који је данас музеј, посећивале су многе истакнуте личности из света уметности.

Хомер и беле руже

Али, кренимо од почетка. Елизабета Барет рођена је 6. марта 1806. године у Коксхоу Холу, недалеко од Дарама. Била је најстарија кћерка Едварда Молтона и Мери Грејам. Њен отац узео је презиме Барет после смрти своје баке по оцу која му је оставила велико имање на Јамајци. Били су, дакле, веома имућна породица. Елизабета је имала једанаесторо браће и сестара и никада није похађала школу, него је учила код куће, а часове су јој држали приватни професори.

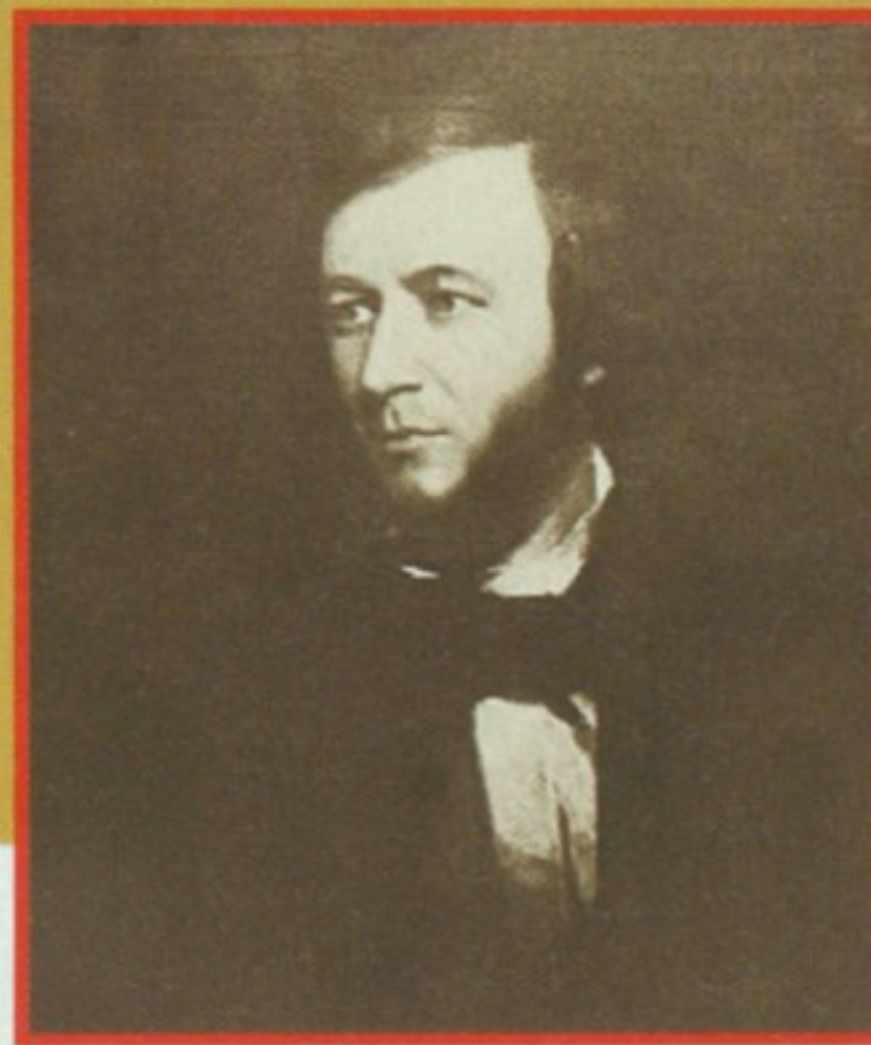
Песникиња Елизабета Барет-Браунинг

Већ у осмој години читала је Хомера на грчком и бавила се узгајањем белих ружа. Елизабетин отац објавио је њену прву књигу поезије „Маратонска битка” (1819) кад је имала само тринаест година. Међу делима која су прославила ову песникињу су збирке „Сонети Португалке”, „Аурора Ли”, „Последње песме”. Осим што је писала поезију, Елизабета је преводила са старогрчког.

Елизабета Браунинг била је веома крхког здравља. Неки историчари књижевности тврде како је једном приликом, кад јој је било петнаест година, пала покушавајући да узјаше свог понија и повредила кичму. Од тог дана била је готово непокретна. Међутим, дру-

Да ли је песникиња Елизабета Браунинг заиста била болесна и нејокрејна?

Јер, кад је упознала љубав, односно песника Роберта Браунинга, дојодило се чудо - оздрравила је

Заљубљени муж: књижевник Роберт Браунинг

ги сматрају да је боловала од туберкулозе кичме, те да је то стварни узрок њене слабе покретљивости. Трећи, пак, верују да је њен отац претераном строгашћу и великим очекивањима створио од осетљиве кћерке својеврсног душевног инвалида. Она је, наводно, умислила да не може да устане из постеље и стане на ноге. У сваком случају, десетак година касније пуцање крвних судова погоршало је њено

„Casa Guidi” у Фиренци, место где су некада живели Браунингови.

здравствено стање и сви су били убеђени да неће још дуго да поживи.

А онда се догодио преокрет који нико није очекивао. Године 1846. Елизабета се тајно удала за песника Роберта Браунинга и побегла с њим у Италију. За разлику од већине писаца викторијанског доба, Браунинг је био песник телесне љубави. Њихова љубавна прича постала је једна од најпознатијих у историји књижевности. Роберт је био шест година млађи од Елизабете, али то им није сметало.

Кад је Елизабета саопштила оцу да је заљубљена, он јој је забранио да настави дружење с Робертом. У ствари, он је својој деци забранио да се жене и удају... А љубав између Елизабете и Роберта почела је на веома романтичан начин. На-

љубав, као и дивљење према њеном раду. Толико га је снажно привлачила својом личношћу да није могао а да јој то не каже. Тачније, заволео је још пре него што је угледао. Наставили су да се дописују.

Кујући план како да побегну од куће и тајно се венчају, Елизабета и Роберт били су веома узбуђени. Будући сујеверни, обоје су тражили начин да им се „судбина сама открије” и да им некакав „знак”. Тако је Роберт вече уочи венчања насумице отворио једну књигу италијанских чланака и, не гледајући, прстом показао на један пасус. Кад је прочитао реченицу коју је обележио, изненадио се.

„Ако се толико волимо сада, то значи да ћемо се волети вечно.”

Венчали су се и отпутовали најпре у Пизу, а ода-

дао један од њих – Јакопо Гуиди. Палата је потом неколико пута мењала власнике. Управо 1847. године подељена је на неколико станова, а један су изнајмили Роберт и Елизабета Браунинг. Енглески књижевници изнајмили су намештен стан, али су после захтевали да га сами уреде. У „Кући Гуиди” живели су складно и срећно, а пре свега слободно, што им у викторијанској Енглеској коју су одликовала строга правила друштвеног понашања не би било могуће јер су били венчани без благослова, а поред тога жена је била старија од мужа. Срећом, Џон Кенијон, богати породични пријатељ, оставио им је у опоруци једанаест хиљада фунти 1857. године, што је брачном пару омогућило угодан живот. Браунингови су често одлазили у Сијену, Азоло, Рим, Париз... Кад је Елизабета умрла, Роберт више није желео да остане у кући успомена и отишао је у Енглеску, а потом се преселио у Венецију где је умро 1889. године.

Чудесно оздрављење

Истини за вољу, Елизабета уопште није била лепа у уобичајеном смислу те речи. Ниског раста, веома бледа и мршава, увек је имала озбиљан израз лица особе која веома пати. Али, према сведочењу савременика, имала је умиљат гласић и топле, тамне очи, дуге прсте. Чешљала се на прилично необичан начин. Тамна коса готово да јој је скривала лице уоквирено увојцима. У свакој прилици, била је обучена у једноставну црну свилену хаљину.

Кад је Роберт Браунинг ушао у њен живот, променио је готово све. Срећом, набоље. Вратио јој је самопоуздање које јој је очигледно недостајало. Пре свега, песникиња је почела сама да хода.

Роберт је своју жену обожавао: звао је *моја мала Поршуталка*, а она му је посветила све своје књиге, сваки свој стих. Убеђена у живот и после смрти, Елизабета је приређивала спиритистичка окупљања на којима је са истомишљеницима призивала духове. У

Фиренци је открила и страст према политици и залагала се за уједињење и слободу Италије. У четрдесет трећој години родила је сина Роберта Барета Браунинга кога су звали Пенини (Пен) и који је постао вајар. Десет година после Елизабетине смрти, Роберт Браунинг је изјавио:

„Истина је да је она у ствари била песник, а ја само паметњаковић за поређење.” Блиски пријатељи су је обожавали, а међу њима Џорџ Елиот и Ханс Кристијан Андерсен. Међутим, у домовини су неки књижевници о делу Елизабете Браунинг имали веома лоше мишљење.

У пролеће 1861. године Елизабета се прехладила. Болест се убрзо погоршала и било је јасно да су јој дани одбројани. Славна песникиња умрла је у Роберовом наручју. По сопственој жељи, сахрањена је у Фиренци, на Енглеском гробљу. После Елизабетине смрти општина је ставила спомен-плочу у част песникиње која је ојачала везе између Енглеске и Италије. Од 1971. године, „Кућа Гуиди” је музеј отворен за посетиоце.

Занимљиво је да су супружници који су се толико

Гроб Елизабете Браунинг на Енглеском гробљу у Фиренци.

много волели током живота, после смрти остали раздвојени. Наиме, док Елизабета почива у Фиренци, Роберт се вратио у домовину и сахрањен је у Вестминстерској опатији. Он је иначе прва особа чији се глас могао чути и после смрти: 1889. године снимио га је лично Томас Едисон док је рецитовоао једну своју песму. Снимак је пуштен после Браунингове смрти у Венецији, 1890. године ■

М. Ођановић

двадесет седам

Увек обучена у црно с необичном фризуром: у Риму средином 19. века.

име, годину дана раније, Роберт Браунинг, који до тада никада није срео Елизабету, прочитао је њене стихове. Био је одушевљен. Одлучио је да јој сместа и без икаквог устезања напише искрено писмо не скривајући дубока осећања која је у њему побудила поезија. У писму јој је изјавио

тле у Фиренцу. Роберт Браунинг је италијанску културу сматрао својом једином правом школом.

Дом у Фиренци

„Кућа Гуиди” („Casa Guidi”) у којој су Браунингови живели од 1847. до 1861. године, подигнута је у 15. веку за угледну тосканску породицу Ридолфи, а име јој је

На овогодишњој
изложби
„Златно перо Београда”

наша
редакција
доделила је
награду
тројици
илустратора –
Милошу
Славковићу,
Дарку Пајчину
и Саши
Арсенићу.

Милош Славковић

НЕ ЈЕДНО,

Тридесетдруга страна стрипа „Паладин” за америчког издавача „Media – 9” донела је нашу награду Милошу Славковићу београдском илустратору.

Рачунарска игра „Генезис рајзинг” за београдску кућу „Метаморф” користи ове ликове које је урадио наш добитник

Ову илустрацију објављујемо по жељи нашег добитника. Она не припада никаквом стрипу, аутор је урадио за сопствено задовољство.

ДОБИТНИЦИ

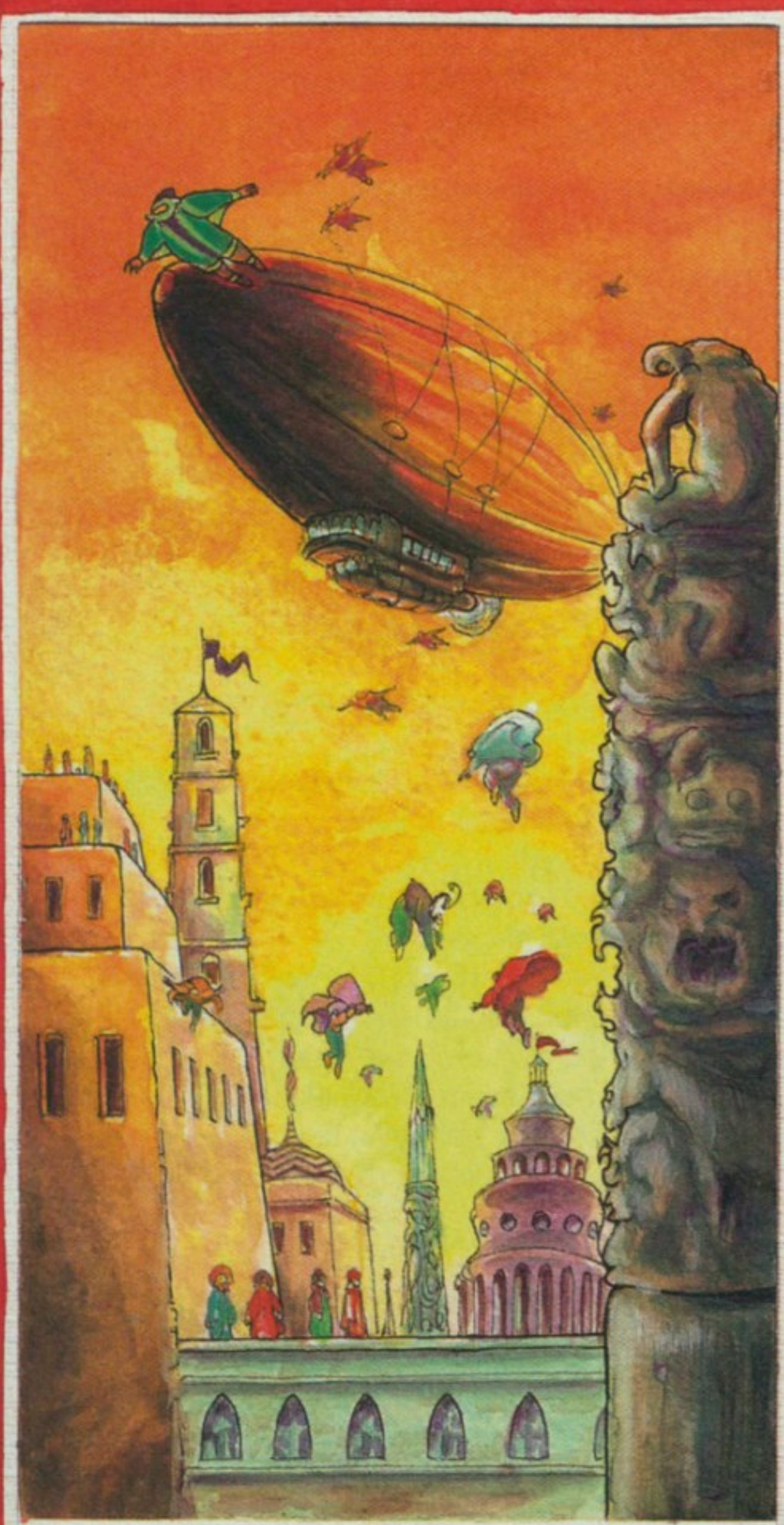
ВЕЋ ТРИ ПЕРА

Саша Арсенић црта а Дарко Пајчин боји.

У „Османском царству од 15. до 18. века”
из библиотеке „Овако се живело”
београдског издавача „Креативни центар”,
наши добитници урадили су све илустрације.

„Дубровачки трговац”
како су га замислили
наши добитници.

Вам представља...

Стефана Арбутину и књижу

У ПОТРАЗИ ЗА

УКРАДЕНИМ КАМЕЊЕМ!

Стефан је постао

ПИСАЦ.

МОЖЕШ И ТИ!

ПРЕПУСТИ СЕ МАШТИ,
УЗМИ ПАПИР И ОЛОВКУ У РУКЕ
И НАПИШИ ПРИЧУ!

ЕВРО ЂУНТИ ЋЕ ОДАБРАТИ НАЈЛЕПШЕ
И ОБЈАВИТИ КЊИГУ.

ТО НИЈЕ СВЕ!

НАГРАЂЕНА ПРИЧА БИЋЕ ОБЈАВЉЕНА
У ПОЛИТИКИНОМ ЗАБАВНИКУ.

Причу и своје податке за контакт
(име, презиме, адреса, телефон, колико имаш година)
пошаљи на:

ИКР EVRO GIUNTI
Димитрија Туцовића 41, 11000 Београд
(са назнаком: „Конкурс за причу”)

Све о Стефановој књизи сазнај на:
www.evro-giunti.com

126574

**SMS
KLUB**

mt:s

Važi za mreže:
062, 063, 064, 065

Kreativni centar

KAKO DA SE UČLANIM?

Pošaljite SMS poruku sledeće sadržine
na broj 6220:

PKKC_ime_prezime_datum rođenja_
mesto stanovanja_ulica_broj_e-mail

To: 6220I

PKKC Milena Popovic
02101975 Beograd
PopLukina 24/3 milena@
abc.net

options Send close

donja crta (_) označava
razmak i ne treba je kucati
u poruci; vidi sliku.

NARUČIVANJE PUTEM SMS-a

Pošto postanete član SMS kluba, možete naručivati
naše knjige putem SMS-a uz popust od 20%, tako
što ćete na 6220 poslati poruku sledeće sadržine:

NAR_naziv knjige ili SMS šifra_broj komada

To: 6220

NAR Mali bukvar 1

options Send close

(spisak SMS šifara možete
naći u cenovniku na sajtu
www.kreativnicentar.co.yu)

ŠTA DOBIJAM?

- SMS poruku o novim izdanjima *Kreativnog centra* svakog meseca
- redovan popust od 20% za narudžbine putem SMS-a; detaljno uputstvo možete naći na sajtu www.kreativnicentar.co.yu
- **super popust** od 40% za pojedine naslove tokom posebnih SMS prodajnih akcija
- mogućnost da budete jedan od 10 srećnih dobitnika knjige; izvlačenje dobitnika svakog meseca; izveštaj o dobitnicima na sajtu www.kreativnicentar.co.yu
- mogućnost da svakog meseca učestvujete u SMS kvizu i budete jedan od 10 srećnih dobitnika knjige ako tačno odgovorite na kviz-pitanje; izveštaj o dobitnicima na sajtu www.kreativnicentar.co.yu
- mogućnost da se uključite u raznovrsne kreativne SMS akcije koje pripremamo samo za članove SMS kluba

Cena svake poruke je
20 din. + PDV

OBAVEŠTENJE ZA ČLANOVE:
Članarinu nije potrebno obnavljati,
ona važi sve dok se ne odjavite

Kreativni centar, Gradištanska 8, Beograd
011/ 38 20 464, 38 20 483, 24 40 659
e-mail: info@kreativnicentar.co.yu
www.kreativnicentar.co.yu

Kreativni centar

114693

W·E·S·T

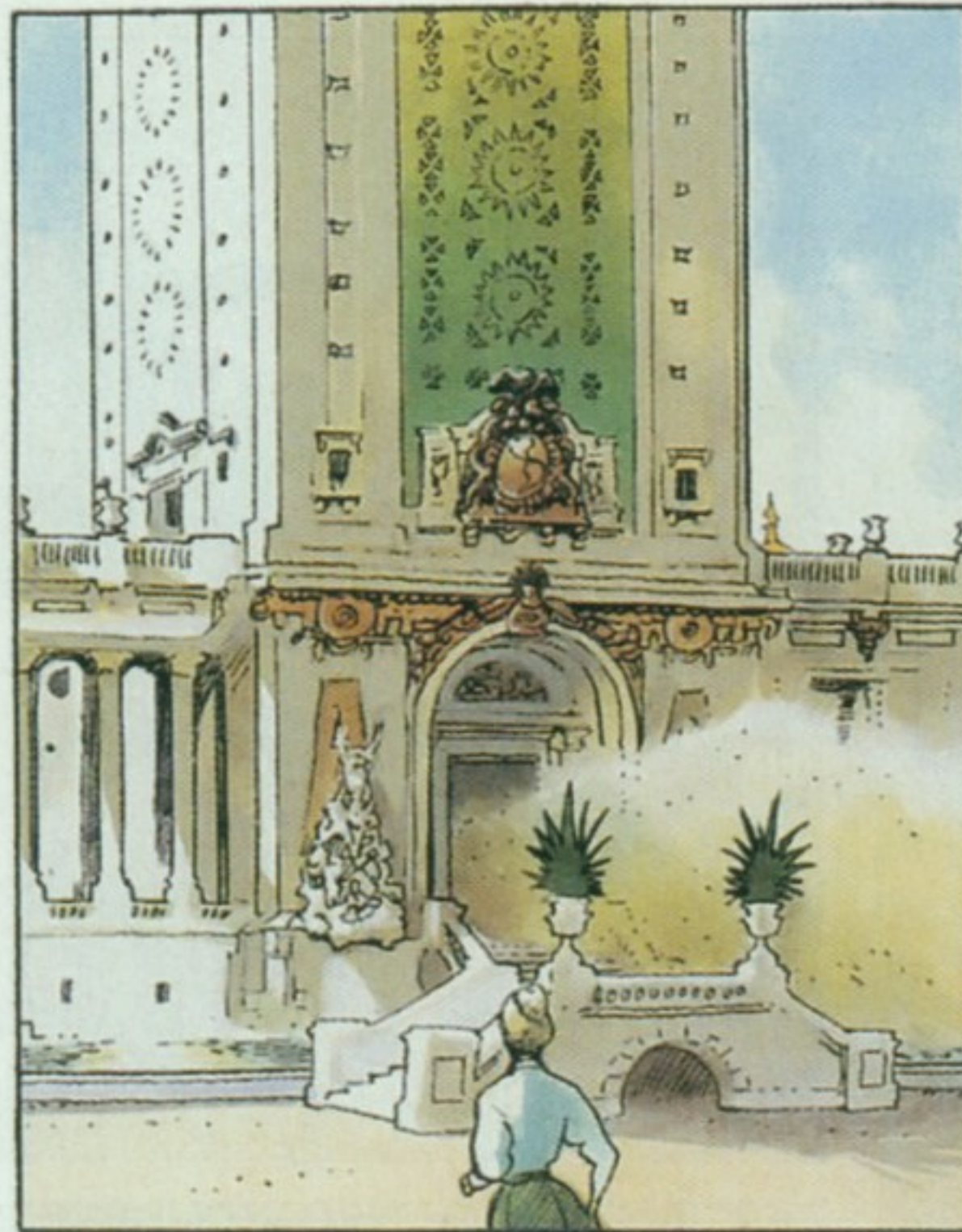
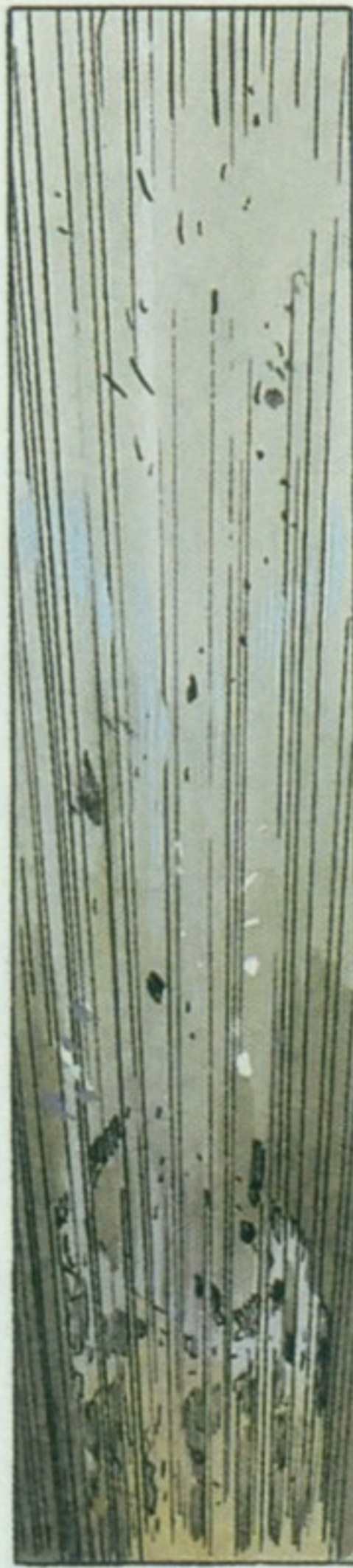
Написали
Дорисон и Нури

Нацртао
Роси

Клуб „Столеће”

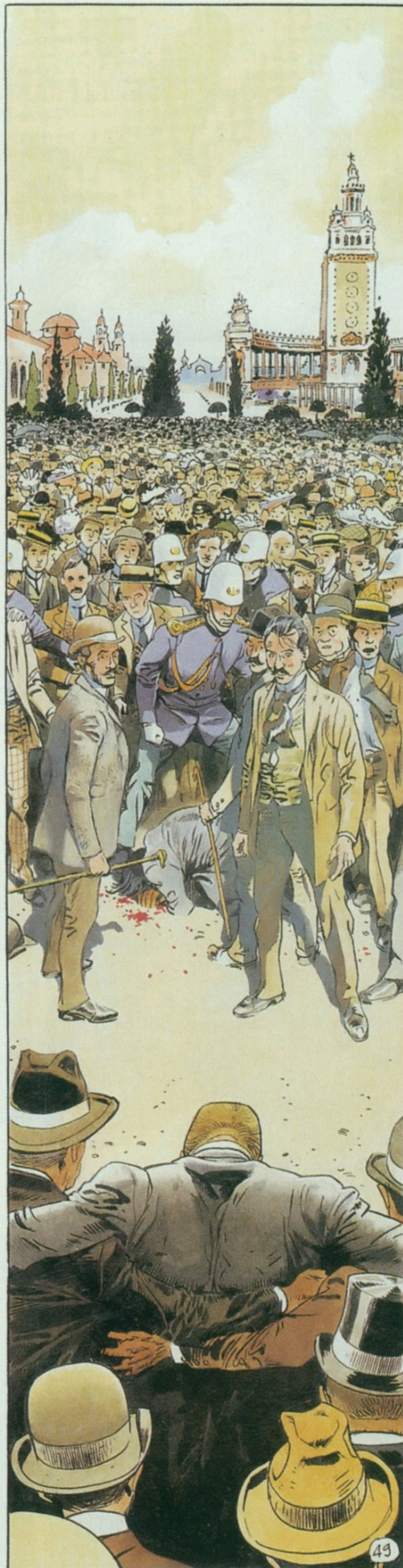
(V део)

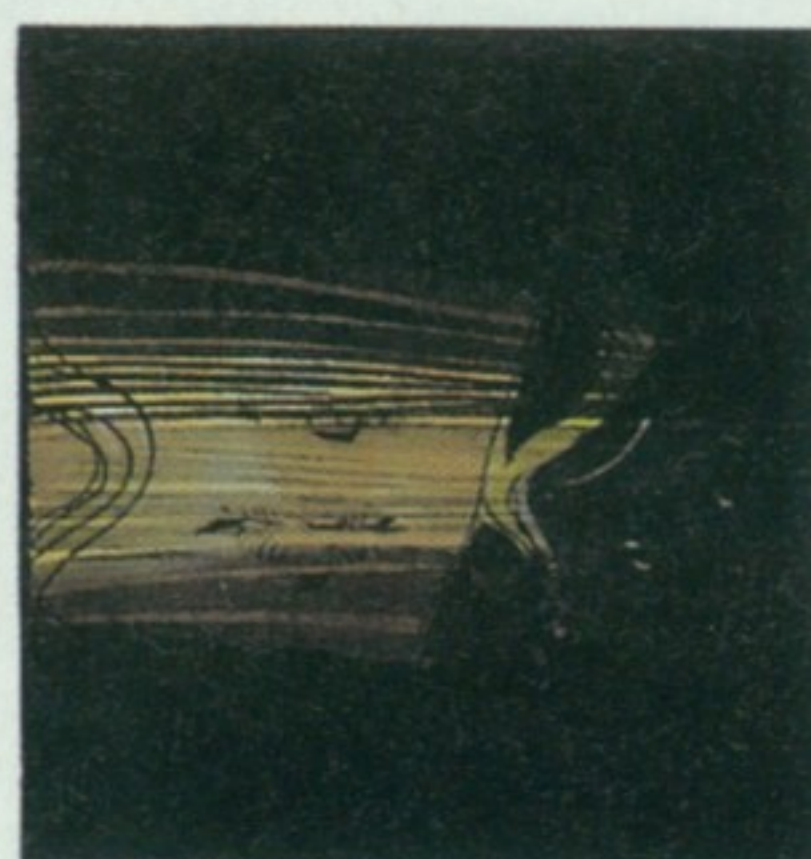

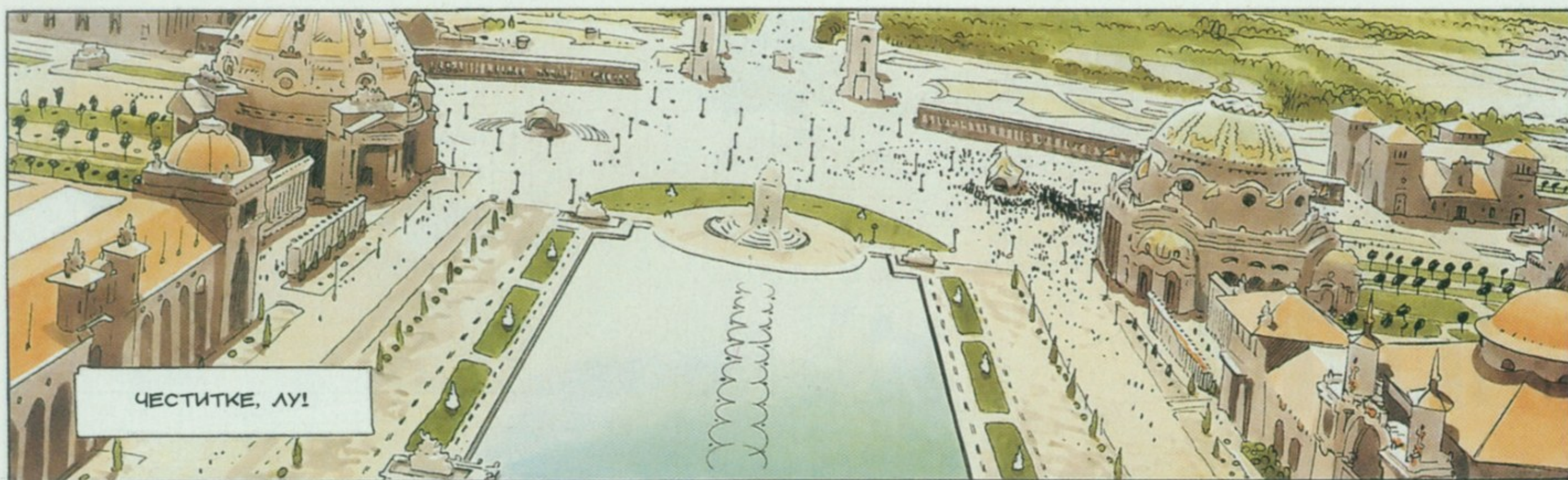

ОРУЖЈЕ!
ОРУЖЈЕ
У МАСИ!

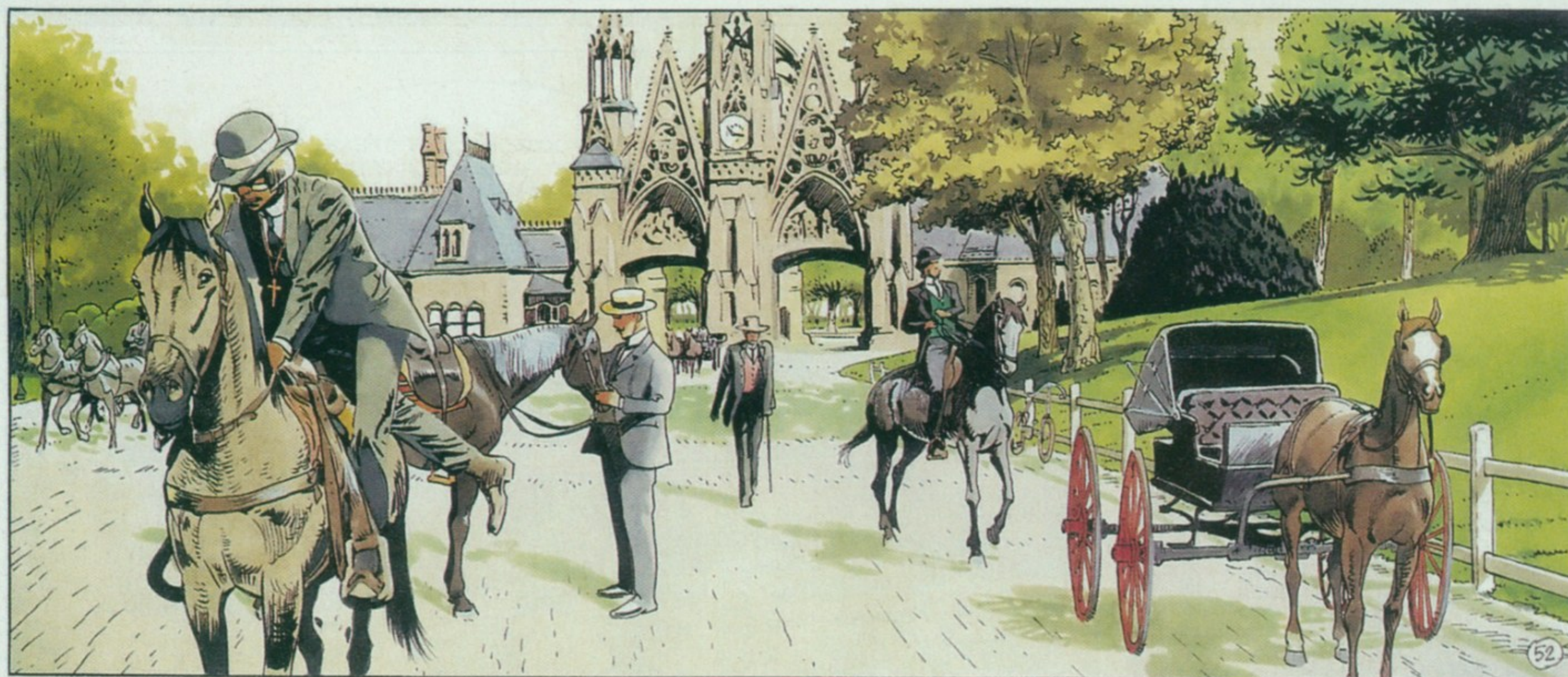
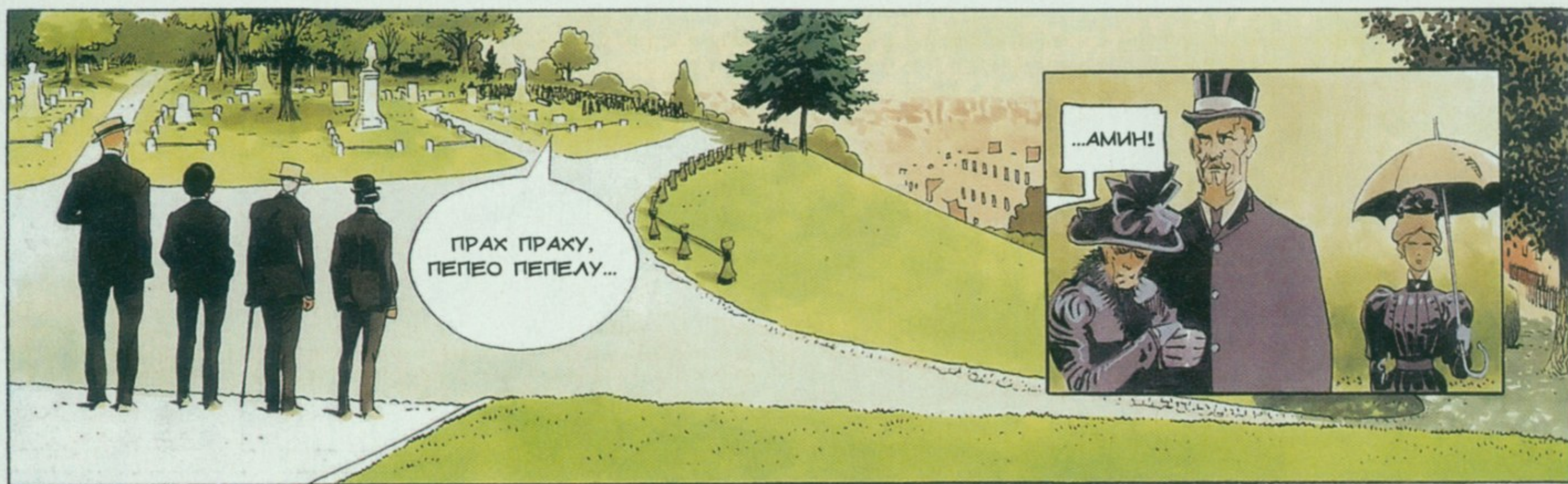

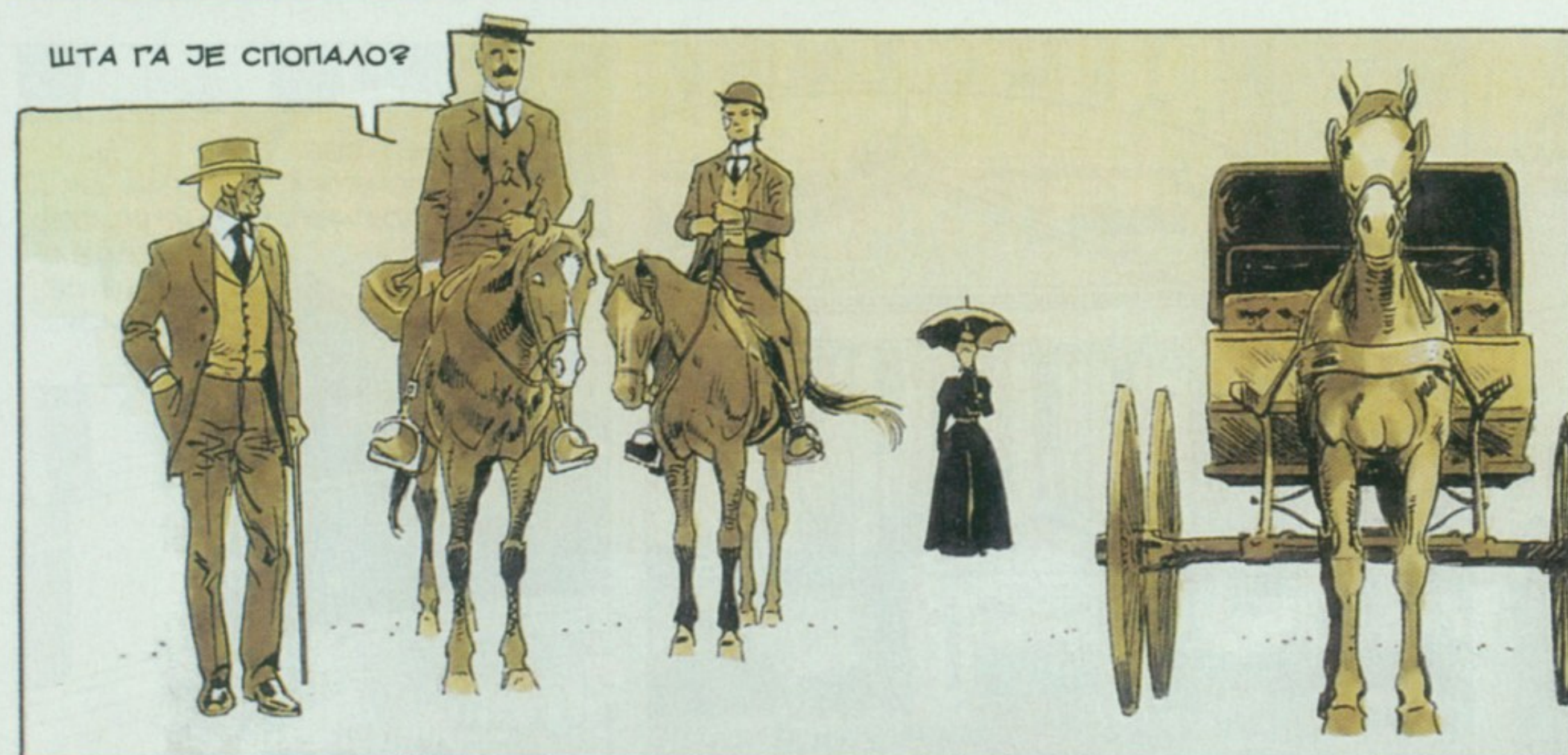

ЧЕСТИТКЕ, ЛУ!

НАЈЗАД
ЈЕДНА
ДОБРА
ВЕСТ!

ДЕБЕЛИ
МЕКИНЛИ ЈЕ
КОНАЧНО
УМРО...

МЕКИНЛИ ЈЕ МРТАВ!

...А РУЗВЕЛТ НЕЋЕ
ПОКУШАТИ НИШТА
ПРОТИВ МЕНЕ - ЗНА
ДА ИМАМ СВОЈУ
АРХИВИЦУ!

МОГАО БИХ ДА КРЕНЕМ
У КАМПАЊУ! КО ЗНА?
ЖАЛОСТ ЧЕСТО
ПРИВЛАЧИ НАКЛОНОСТ
ГЛАСАЧА...

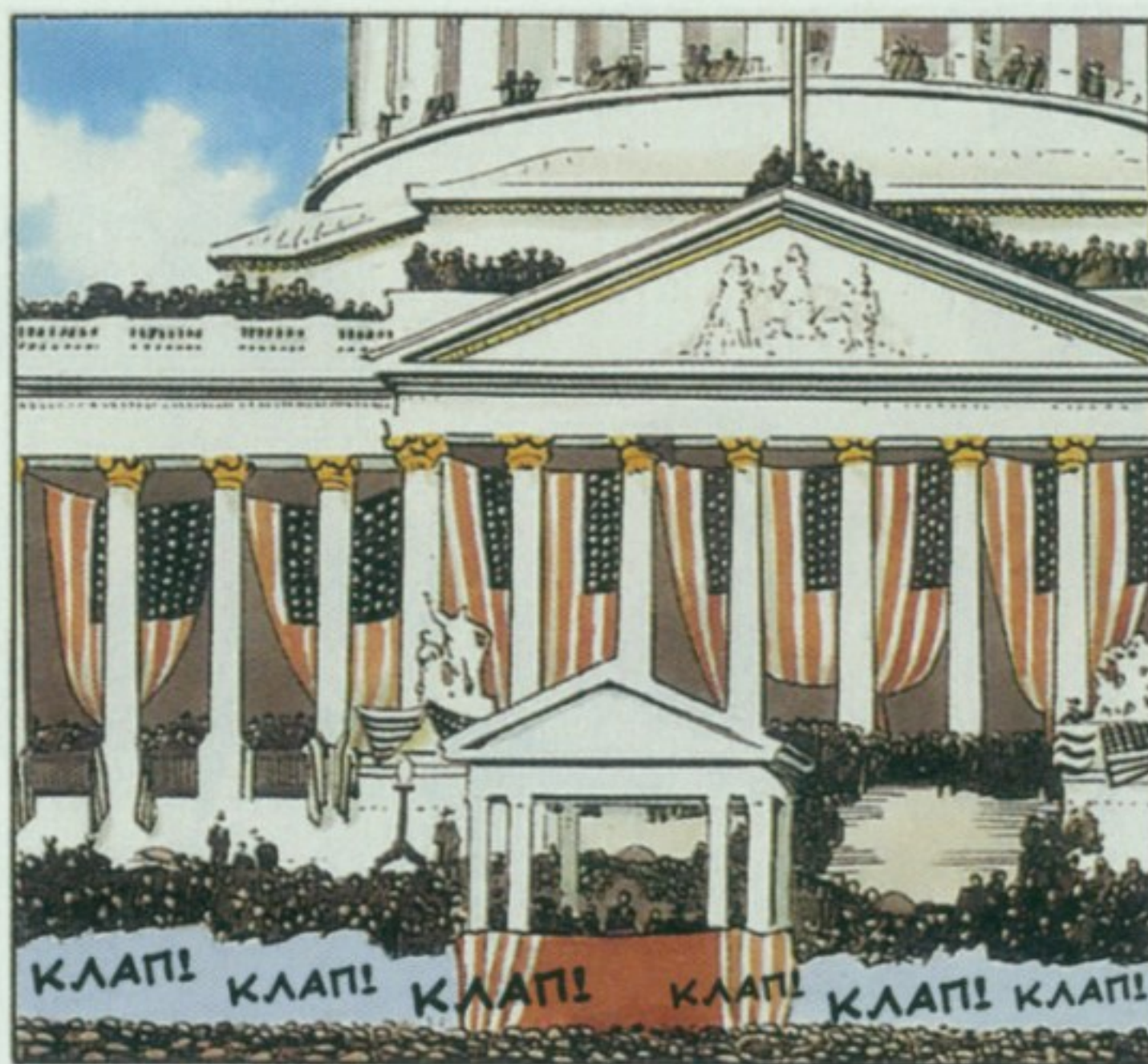
ОКУПИМО СЕ
ПОРЕД РЕКЕ...

ДРАГА МОЈА, ЗНАМ
КОЛИКО ВАМ ЈЕ СВЕ ОВО
ТЕШКО ПАЛО, АЛИ
ВИДЕКЕТЕ...

...ГДЕ СУ СИШЛИ
СВИ АНЂЕЛИ!

...СВЕ ЋЕ СЕ
СРЕДИТИ!

ЈА, ТЕОДОР РУЗВЕЛТ, СВЕЧАНО СЕ
ЗАКЛИЊЕМ ДА ЋУ ВЕРНО ОБАВЉАТИ
ЗАДАТКЕ ПРЕДСЕДНИКА СЈЕДИЊЕНИХ
АМЕРИЧКИХ ДРЖАВА И ДА ЋУ, У СКЛАДУ
СА СВОЈИМ МОГУЋНОСТИМА, ЧУВАТИ,
ШТИТИТИ И БРАНИТИ УСТАВ!

КЛАП! КЛАП! КЛАП! КЛАП! КЛАП! КЛАП!

ОПЕТ СВЕ
ИЗ ПОЧЕТКА,
ГОСПОДИНЕ?

МА ДА,
КУРСИЈЕ!
ПРЕДСЕД-
НИЦИ СЕ
МЕЊАЈУ...

КЛАП! КЛАП! КЛАП! КЛАП! КЛАП! КЛАП!

...ИСТОРИЈА
СЕ
НАСТАВЉА!

ПОЛИТИКИН
ЗАБАВНИК
КЊИЖЕВНА
НАГРАДА

**Бирамо најбољу књигу за младе
објављену у 2007. години.**

Књижевна награда „Политикин Забавник”,
установљена 1979. године, додељује се
сваке године најбољем делу за младе.
Право да конкуришу за ову награду имају
сви чија су дела први пут
објављена

1. јануара између
и 31. децембра 2007. године
на српском или на једном од језика
националних мањина. Необјављени
рукописи се не примају.

Дела могу да пријављују
издавачи, струковна удружења
и појединци,
уз обавезу да редакцији
„Политикиног Забавника” доставе пет
примерака сваког предложеног дела
– по један за сваког од пет чланова жирија.
Све те књиге чланови жирија ће, након
што изаберу најбољу, поклонити некој
школи која не може да се похвали баш
богатом библиотеком.

Књиге треба послати до 31. децембра
2007. године на адресу:
„Политикин Забавник”, Македонска 29,
поштански фах 124, 11001 Београд,
са назнаком

„За књижевну награду”.

Награда ће бити уручена на
Дан „Политике”
25. јануара 2008. године.

КАКО ОСНОВАЦ ДА ОСНУЈЕ СВОЈ ЛИСТ?

УРЕДНИК У

Недавно је у нашу редакцију стигло врло занимљиво писмо из Ниша. Написала га је дванаестогодишња ученица Милена Васић. Њено писмо разликује се од већине осталих, јер питање које на крају поставља нека је врста недоумице због обимног посла што следи. Из тих неколико редова јасно је да је она врло одлучна у намерама, те да је не обузима малодушност.

Шта заправо Милена намерава? Њена жеља је да оснује свој часопис. А то није

Зашто да не? Ни Џозеф Пулицер није слутио да ће постати новински магнат када се, 1864. године као седамнаестогодишњак упутио из Мађарске у Америку

начелима врхунског новинарства, разуме се... Милена истиче да је сама написала толико чланака, чак и превише за један број часописа. Не треба да брине. Веома брзо стићи ће и следећи број... Ретки су примери где уредник и власник стиже да пише од силних обавеза: уређивања, договарања са новинарима, илустраторима, фотографима, штампаријама. Један од изузетака био је Јован Јовановић Змај који је уређивао часопис „Невен“ (један од најстаријих српских часописа за децу) и сам писао и цртао.

Моћни власници листова често нису врхунски новинари. Као пример може да послужи Џозеф (Јозеф) Пулицер, амерички новински магнат и један од зачетника такозване жуте штампе. Рођен је 1847. године у јеврејској по-

гла, монтажа) или ће опрему да изнајмљује, те да ли ће упослити сниматеље и редитеље са стране, или ће то бити чланови њене редакције.

Када емисија буде снимљена, пробна емисија, такозвани „пилот“, служи као повод за разговор са уредницима бројних телевизијских станица који, у складу са сопственом уређивачком политиком, одлучују да ли би се њена емисија темом и приступом уклопила у профил њихове телевизије. Подразумева се да се та емисија продаје за новац или рекламни простор.

Када је реч о часопису, оног тренутка кад оснује редакцију, Милена ће дати новинарима задужења. Шта ће ко да пише по

све. Будући да живи у времену у коме медији у значајној мери одређују живот људи, Милена је одлучила да поред часописа покрене и (своју) телевизијску емисију. Њено питање гласи: како да са својим часописом доспе до киоска, а са емисијом до телевизијске станице? Иначе, не плаши се ни рада, ни напора.

Миленина идеја је одлична и не тако честа. Већина би радије да пише за већ постојеће новине. С друге стране, школски часописи углавном су дело малолетних новинара и уредника и – јасно је – они нису њихови власници. Постоје и појединачне емисије на телевизији и на радију, али познато је да су уредници и власници старији људи, они који су деци дали само одређени простор за вежбање новинарског заната.

Међутим, Милена то не жели. Сматра да би требало да има свој часопис и своју емисију, другим речима – да буде потпуни газда. То подразумева да је уверена како је савладала већину тајни новинарског и уредничког заната. Можда и јесте. Данашња деца свашта знају. Али, многи немају у виду да се новинарски занат не „пече“ гледањем телевизије и читањем новина, већ читањем књига и писањем.

Обавезне предрадње

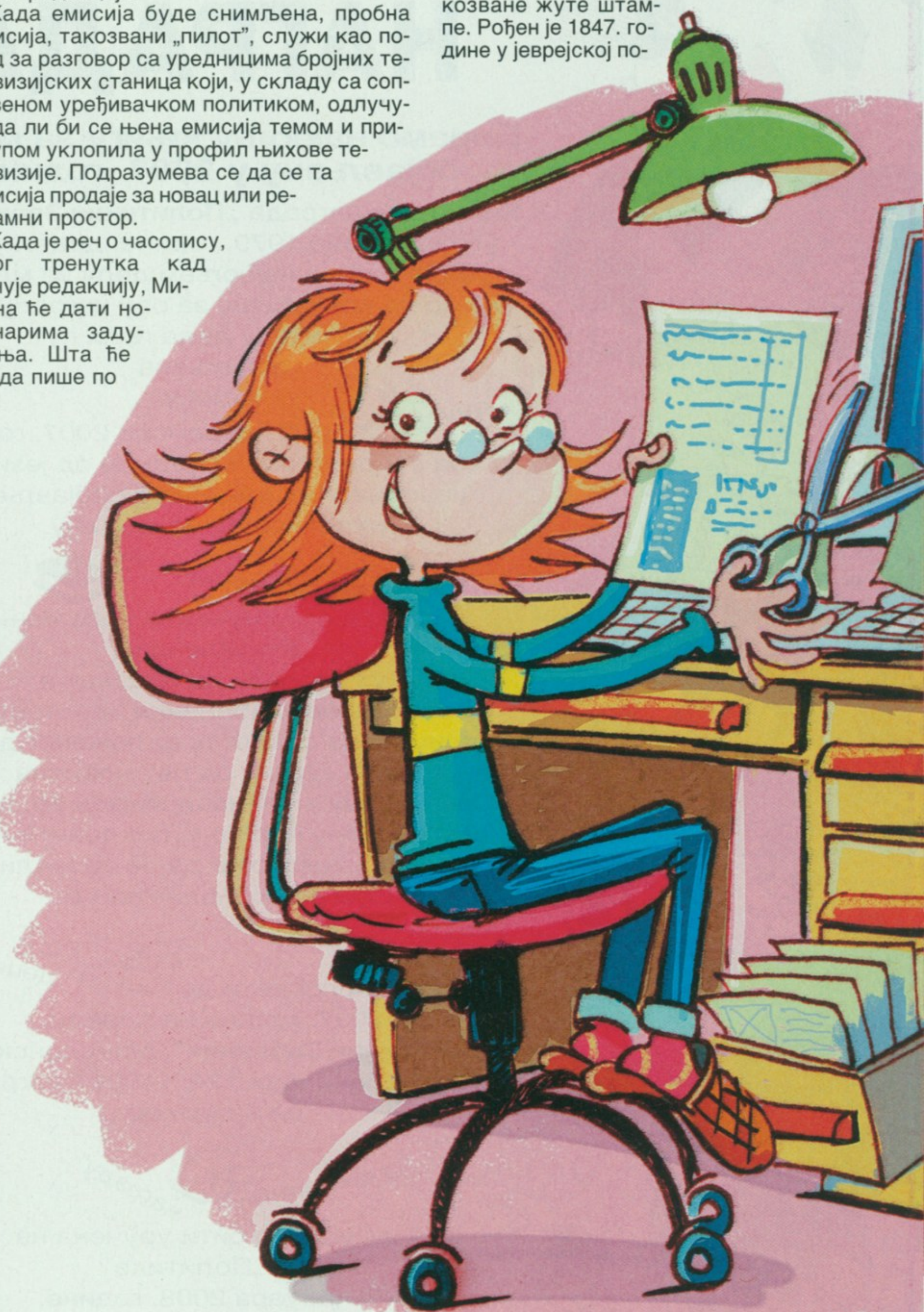
Али, пређимо на послове које би Милена требало да обави. Потребно је да неко ко је пунолетан, а ко јој је близак (свакако особа од поверења) уместо ње оснује предузеће, будући да она има само дванаест година, а не осамнаест колико је потребно. Обавештење о томе како се то ради добија се у општини. У сваком случају, то није тешко ни сложено. Једно је битно: то предузеће треба да се бави издавачком и видео-делатношћу.

Када се то обави, Миленине уређивачке и новинарске способности могу да дођу до изражаја. Оснивач може да буде директор и власник предузећа, а остало да препусти њој. Најпре, Милена треба да израчуна с колико новца располаже како би оценила да ли јој је боље да емисију снима сопственом видео-опремом (камере, све-

Здраво! Имам 12 година и из Ниша сам. Имам велику жељу а то је да направим свој часопис и емисију, али не знам како да тај часопис буде на киосцима а емисија на некој телевизији. Написала сам многе чланке, чак и превише за један број часописа. Молим вас да ми помогнете како бих остварила ову жељу. Поздрав од Милене из Ниша!

МИЛЕНА ВАСИЋ
mequeen4ever@gmail.com

ДВАНАЕСТОЈ

родици у Мађарској. Због лошег вида и слабог здравља био је избачен из аустроугарске војске, па је у седамнаестој, години, 1864, сео на брод и отпловио за Америку како би се борио у тамошњем грађанском рату. Кад је рат окончан, Џозеф Пулицер настанио се у Сент Луису (Мисури) где је радио у дневном листу на немачком језику – „Westliche Post”. Мислио је да ће у животу бити успешнији ако се учлани у партију. Одлучио се за републиканце. Заиста, у партији је упознао моћне људе. Међутим, после неуспеха на изборима, решио је да пређе у табор демократа. Године 1872. купио је дневник „Post” за три хиљаде долара, па га је препродао и том приликом добро зарадио. Неколико година касније купио је

дневник „St Louis Dispatch” и „St Louis Post” и сјединио их у једне новине „St Louis Post Dispatch”. Овај лист био је намењен најширем читалачком слоју и писао је о такозваним малим људима.

У тридесет петој, Џозеф Пулицер био је богаташ. Купио је „New York World” за три стотине четрдесет шест хиљада долара. Ове новине убрзо су почеле да пишу о скандалима, изазивајући тако занимање читалаца. У том листу 1895. године први пут штампан је стрип: „The Yellow

Џозеф Пулицер

Kid”. Успех је био огроман. С почетних петнаест хиљада примерака тиража, лист је достигао шест стотина хиљада примерака!

Новинарска школа као заоставштина

Борба са супарницима, власницима других листова, у то време била је немилосрдна. Истину за вољу, немилосрдан је умео да буде и Пулицер. Па ипак, супарнички „New York Sun” објавио је 1890. године

груб текст о Пулицеру, опишан чланак под називом „Јеврејин који је напустио своју веру”. То је веома погодило Џозефа Пулицера и утицало да се донекле повуче из првих редова дневних новина и постане умеренији. Додуше, на Вилијама Рандолфа Херста, другог моћног новинског магната, и даље је бацао „жуте” сензационалистичке стрелице...

Године 1892. Пулицер је Колумбија универзитету понудио значајну своту да оснују школу новинарства. Међутим, основана је тек деценију касније. До данашњих дана, то је једна од најбољих школа новинарства у свету. Јозеф Пулицер умро је 1911. године на својој јаhti у Јужној Каролини. Од 1917. године додељују се „Пулицерове” награде за публицистику, такође по његовој жељи.

Али, не дужимо даље о Пулицеру, јер реч је заправо о Милени из Ниша. Дакле, када буде окупила чланове редакције, треба да пишу у складу са Миленином уређивачком политиком. Било би добро када би њихове текстове погледао лектор, иако данас има велики број листова које познаваоци језика и не погледају, као да није битно да се поштује правопис! О неговању стила и да не говоримо!

Затим, када су чланци написани и лист технички „преломљен”, треба одабрати штампарију. Штампани лист или часопис могу да продају колпортери на улици или продавци у киосцима. Уколико се Милена одлучи за киоске, треба да ступи у везу с предузећем које се бави дистрибуцијом новина. Они ће њеном листу обезбедити место на киосцима.

Руку на срце, све је то приличан посао за једну дванаестогодишњакињу која сваки дан треба да иде у школу. Можда ће Милена да се одлучи за неки други вид бављења новинарством. Да израђује уникатне новине, посебно ликовно обрађене у којима ће текст бити исписан руком и ићи од руке до руке или ће желети да одштампа десетак примерака на свом рачунару и подели их пријатељима... Ко зна?

А можда ће једнога дана Милена постати новински магнат и основати угледну новинарску школу као Јозеф Пулицер? Подстицај је веома битан, понекад и пресудан. Зато, напред, Милена! Надамо се да ће твој лист једнога дана бити најбољи. Бићемо поносни што си се први пут обратила за савет „Забавнику”!

Мирјана Огњановић

четрдесет један

Илустровао
Душан Павлић

ПОДМТНИК
ЗАБАВНИК

7. 12. 2007.

ТЕНИСКИ АНАГРАМ

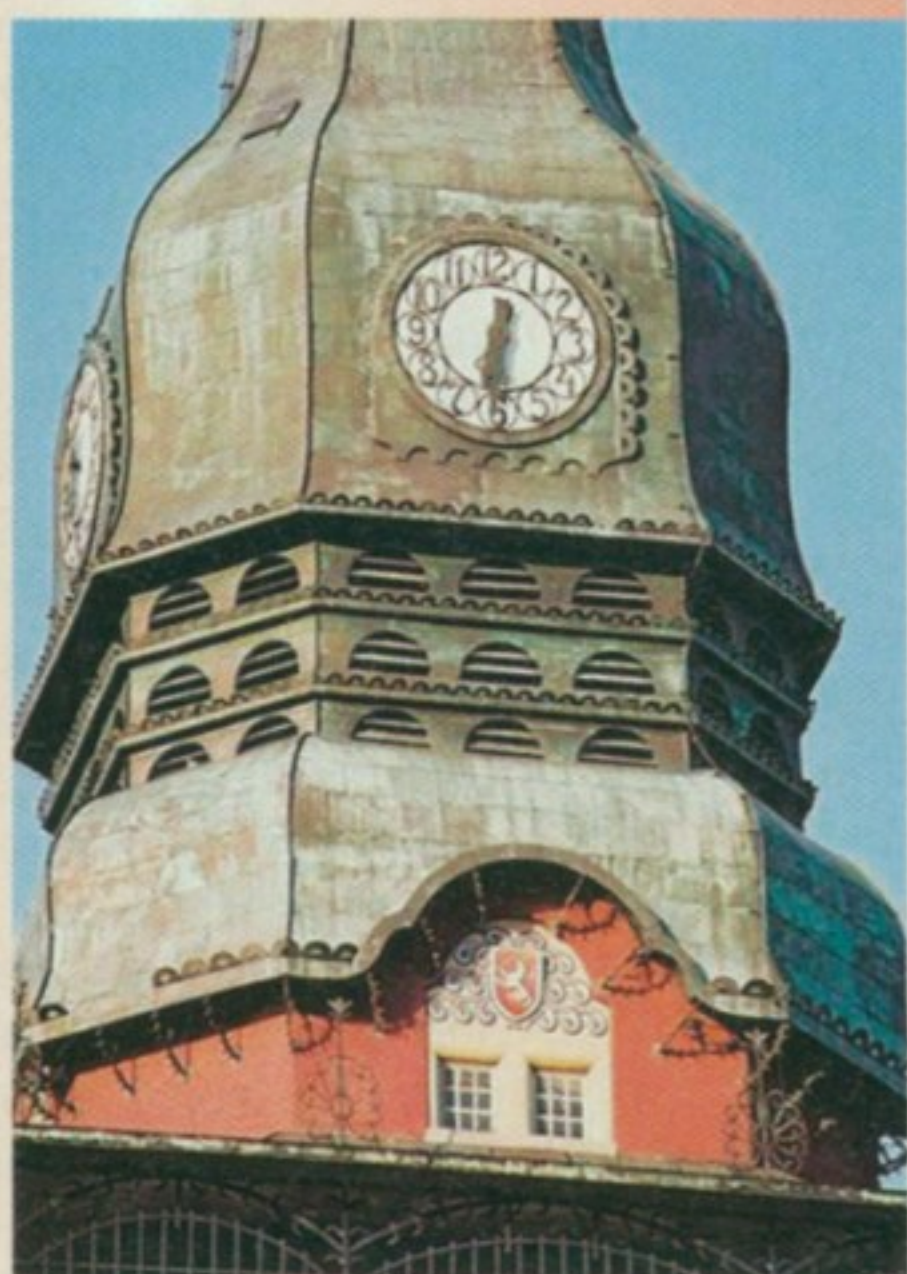
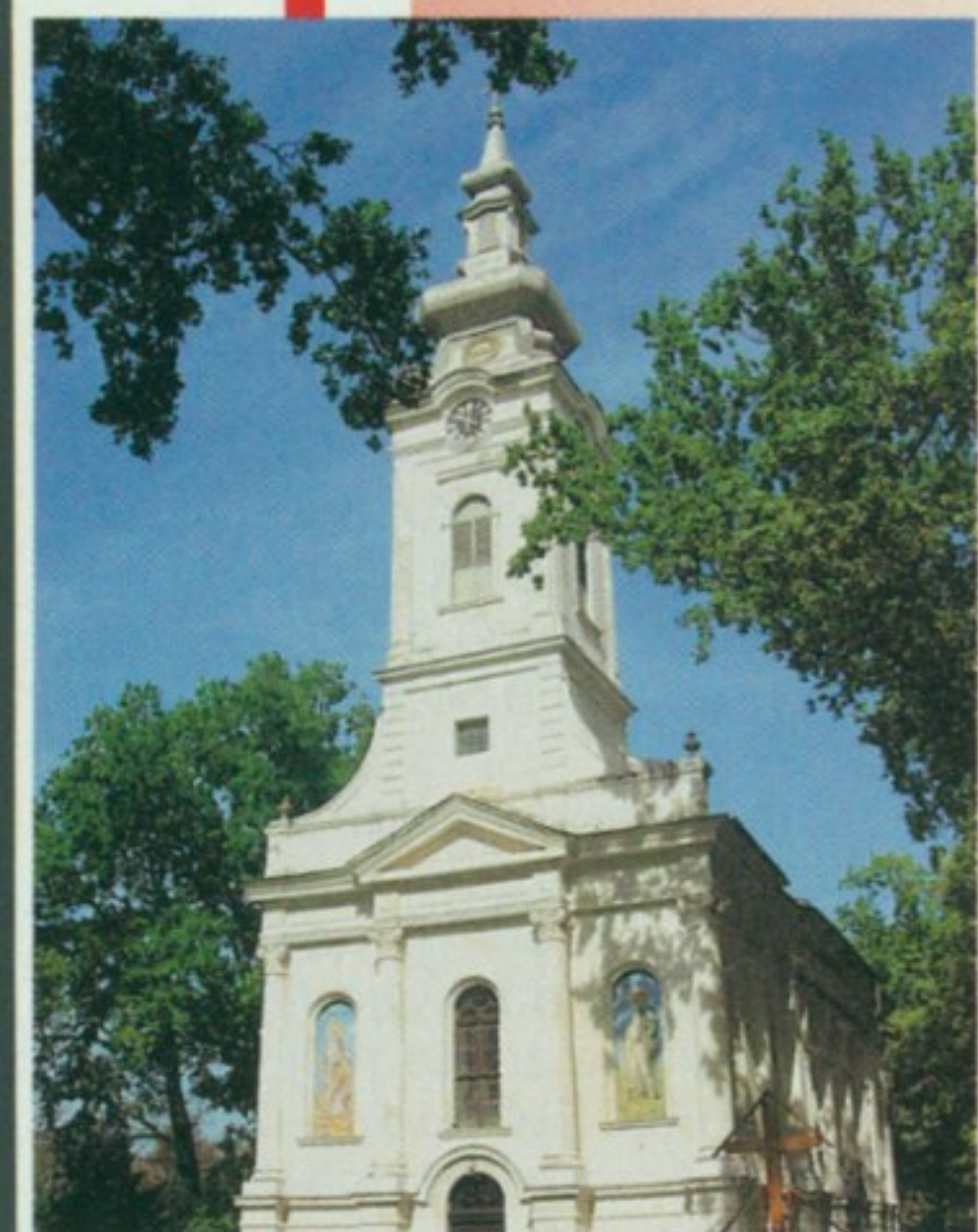
Добро игра...
А ПОЈАВА ШАРМИРА

ПОМИЦАЉКА

ВЛАСОТИНЦЕ
ЛУЧАНИ
ПРИБОЈ
СОМБОР
ТУТИН
СЕНИЦА
ВРШАЦ
КРАГУЈЕВАЦ

Називе места у
Србији помакните
лево-десно како
бисте у двама
узаостопним
усправним
колонама добили
још два
одговарајућа
појма ■

четрдесет два

СЛОВНИ РЕБУС (2, 7, 4, 1, 1, 1)

6 А 6 Њ 6 Е

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

УКРШТЕНИЦА

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1												
2												
3												
4												
5												
6												
7												

ВОДОРАВНО: 1. Два сугласника – Превоз робе и путника,
2. Агамемнонова кћи из грчког мита – Део тениског сета, 3. Име и презиме нашег спортисте са слике,
4. Трешчице при цепању дрвета – Такмаци, 5. Иницијали глумице Арнерић – И један и други – Нечујан ход, 6. Име певачице Рупел – Мађија, проклетство – Позади, 7. Декламатор – Прва два слова азбуке ■

УСПРАВНО: 1. Студентска вежба, 2. Спорт нашег младог аса са слике, 3. Узвик: елем – 1. и 27. слово азбуке, 4. Замало – Везник, 5. Придев уз именицу, 6. Право време – Шарени папагај, 7. Град у Саудијској Арабији (анаграм: БРДА) – Основна тарифа (скр.), 8. Ознака за радијус – Лако за читање, разговетно, 9. Медитеранска биљка – Ознака за рубљу, 10. Јело са роштиља, 11. Један од два главна цревна ензима, 12. Ознака за југ – Књига, правна књига (тур.) ■

КОЊИЋЕВ СКОК

Крећући се по
принципу скакача
у шаху,
прочитајте
народну
пословицу ■

БО	ТИ	ЈЕ
НЕ	О	ТИ
НЕ	ЉЕ	МА
ТИ	МА	ГО

ОСМОСМЕРКА

П	А	Л	А	Ч	И	Н	К	А	Е
И	Љ	А	Т	Р	О	Т	Р	Т	Њ
Л	У	Е	У	Г	А	Р	Л	А	А
А	А	Ч	С	Л	А	Е	Б	Л	З
В	Ч	Р	О	К	К	Ј	Ц	А	А
С	Е	Р	А	Р	А	И	О	С	Л
А	В	С	Е	П	Н	В	Ф	Р	А
Р	У	П	Р	Ш	О	К	И	Л	П
М	Ђ	З	И	Р	Г	П	И	Ц	А
А	Т	И	П	А	Ш	Т	Е	Т	А

У осмосмерци нађите називе јела из пописа. Неискоришћена слова, читана редом, дају још један одговарајући појам.

ГРИЗ, ЂУВЕЧ, КИФЛА, ЛАЗАЊЕ, МУСАКА, ПАЛАЧИНКА, ПАШТЕТА, ПЕРКЕЛТ, ПИЛАВ, ПИРЕ, ПИТА, ПИЦА, ПЉЕСКАВИЦА, ПОПАРА, ПРОЈА, РАГУ, РОЛАТ, САЛАТА, САРМА, ТОРТА, ЧОРБА, ШНИЦЛА ■

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

1	2	3		4	5
6				7	
8			9		
10		11			
12					13
14					
15					16
		17			

ВОДОРАВНО: 1. Немачки филозоф, Имануел, 4. Друго и девето слово азбуке, 6. Име бубњара Ивандића, 7. Неупотребљаван, 8. Аутомобилска ознака за Шабац, 9. Велика водена површина, 10. Токсин, 12. Штитити, 14. Светска поп дива са слике, 15. Потопљено острво у Дунаву, 17. Амерички глумац, Чак ■

УСПРАВНО: 1. Хит певачице са слике, 2. Лице без држављанства, 3. Наша негација, 4. Врста четинара, 5. Зверке, 7. Журналист, 9. Европска државица, 11. Име глумца О'Нила, 13. Град у Аустралији (анаграм: ИТАЛ), 16. Самогласник и сугласник ■

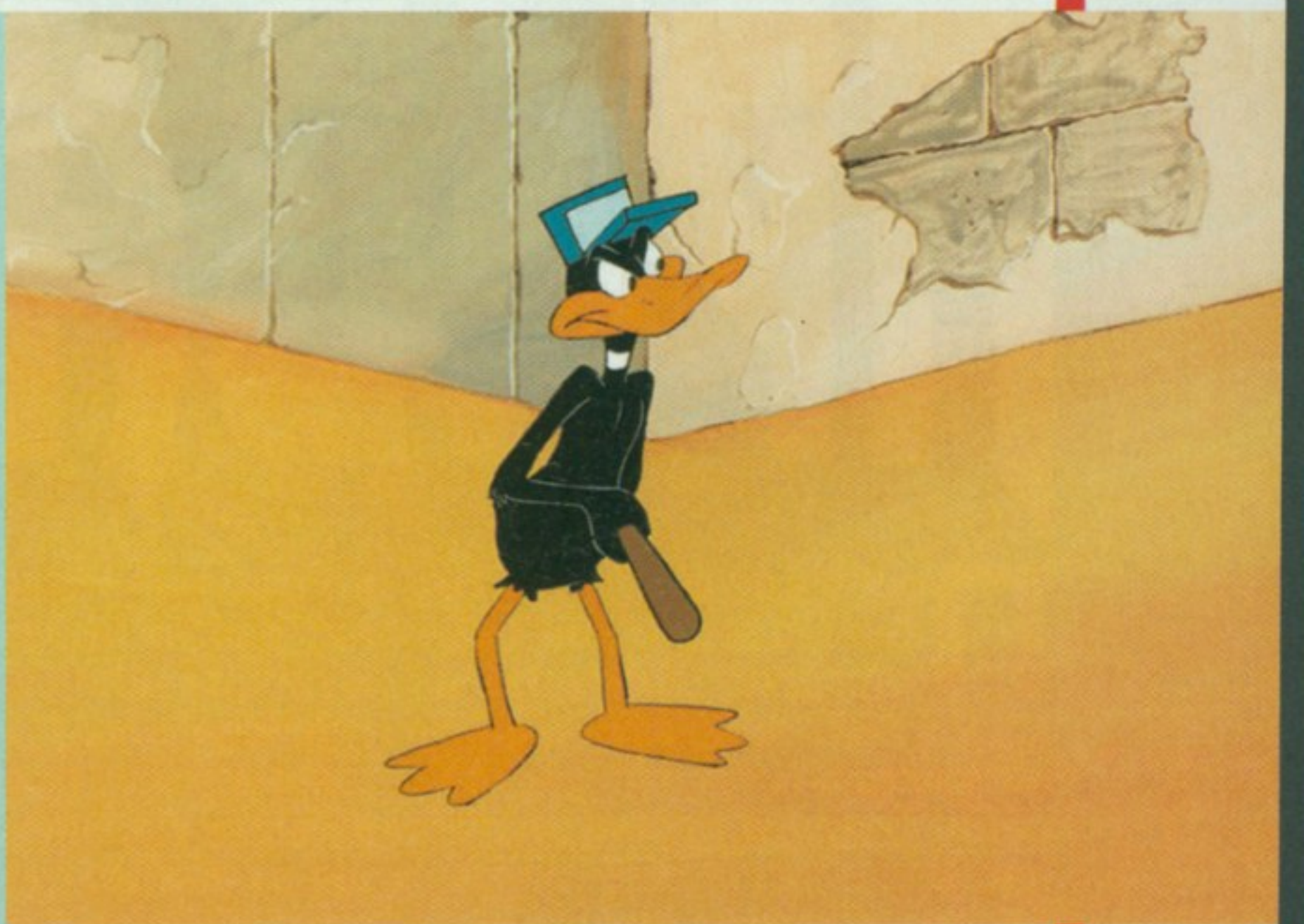

УКРШТЕНИЦА С ПРЕЧКАМА

1	2	3	4	5	6	7
8						
9			10			
11						12
13			14		15	
	16	17				
18				19		
20			21			
22						

ВОДОРАВНО: 1. Опште стање узрујаности, 8. Придев уз именицу, 9. Узгој стоке за клање, 10. Такмичење у брзини, 11. Име и презиме америчког глумца („Шејн”), 13. Америчка хард-рок група, 14. Плодно место у пустињи (мн.), 16. Скуп уређених делова, 18. Папин годишњи приход, 19. Славни француски бициклиста, Бернар, 20. Име музичара Корије, 21. Енглески шахиста, Мајкл, 22. Помагачи у цркви ■

УСПРАВНО: 1. Цртани јунак са слике, 2. Биљка хајдучка трава, 3. Северни јелен, 4. Ургентност, 5. Причом наговорити, окренути на своју страну, 6. Јако зујање, 7. Албанска телеграфска агенција, 12. Натприродна бића, 15. Тачка на небу изнад главе посматрача, 17. Премда, макар, 21. Слично (скр.) ■

РЕШЕЊА НА СТРАНИ 65

ЗАБАВНИКОВ
300

ПРАВА ЗВЕРСКА

Прича се као анегдота како је један научник затворио шимпанзу у собу и онда кроз кључаоницу погледао шта овај унутра ради. С друге стране угледао је око, јер је мајмун урадио управо исту ствар. Но, није само радозналост то што краси неке врсте животиња, понајвише сисаре и птице. Ту су и друга осећања, попут туге, радости, пријатељства... До пре неколи-

ко година ниједан озбиљан научник не би изговорио овако нешто, али сваким даном има све више доказа да и „звери“ имају осећања. Иако је Чарлс Дарвин још 1872. године написао студију „Начини изражавања осећања код човека и код животиња“, описујући тугу слонова и радовање носорога, а и Конрад Лоренц, који се сматра оцем савременог приступа у проучавању природе, утврдио да

међу његовим гускама постоји љубав и мржња, научници су деценијама оклевали да речима које описују људска осећања то исто учине и са осећањима која показују животиње.

Декартовско (картезијанско) мишљење да су животиње обичне машине без душе владало је вековима. Данаас, међутим, научници проучавају како своја осећања изражавају примати, пацови,

слонови, којоти или делфини, и схватили су да и они показују жељу да се играју, да страхују од самоће, да су задовољни што живе у заједници, дакле, све оно што је особено и за човека. Већ смо толико пута у телевизијским емисијама о шимпанзама гледали како они живе: како се понашају у чопорима, и да је најгора казна која може да их снађе удаља-

четрдесет четири

ОСЕЋАЊА

вање из групе. Везе међу њима веома су блиске и унутар заједнице и пријатељске. Док једни другима треба крзно, они као да се маже, а кад нека јединка угине, онај ко се с њом највише дружио може чак да западне у депресију.

Роберт Сејфарт са Универзитета у Пенсилванији проучавао је афричке павијане и био сведок једног не-

вероватног догађаја. После смрти једног припадника чопора, мајмун који му је био најоданији пао је у очај и апатију. На основу анализе крви научник је установио да има повећану количину хормона стреса. Захваљујући другим павијанима који су се окупили око њега и требали му крзно, полако се опоравио од туге.

Да ли је реч о пријатељству? Многи се слажу да

осећања која показују животиње не треба одмах поредити с људским, али с друге стране мора се признати да и међу њима има и радовања и туговања. Уосталом, израз среће јасно може да се примети кад се животиње играју. Види се да у томе уживају. На пример, хијене обожавају да скачу у реку и да се гњурају, а бизони с Аљаске да се клижу низ залеђену плочу. И однос изме-

ђу мајке и младунаца, осим преношења генетичког наслеђа, чини да слонове, медведи, мајмуни, па и мишеви постану нежни родитељи.

Једном се у Бурми догодило да су слоница и њен неколико месеци стар младунац остали заробљени у једној области окруженој поплавом, што је после у књизи „Кад слонове плачу“ описао амерички природњак Џефри Масон. Слоница је на све могуће начине покушавала да одржи младунца на површини, али он је све више пропадао у блато. После невероватних напора успела је да га изгура на једно узвишење, али га је водена струја однела. Наредног дана нашла га је живог и здравог и тада је испустила крик задовољства и радости.

Страх је још једно од осећања која имају животиње, а Дарвин га је описао као невероватно слично људском: длаке се накомстреше, чељусти се отворе, мишићи дрхте... На пример, кад се дelfин уплаши, почну да му цвокоћу зуби, преплашеном

Доскора се природњаци нису усуђивали да извесна расположења животиња пореде с људским. У том погледу ствари су се однедавно доста измениле јер је човек животињски свет боље испитао и сагледао, па се сада увелико говори о осећањима животиња и начинима на које их показују

горили клечају колена, а младунци неких врста папагаја, кад их преместе у ново окружење, крију главе по ћошковима. Осећање страха животињама омогућава да се клоне невоља и оног што им је непознато. Такав је случај био с Кодијем, орангутаном кога су одгајили људи. Кад је први пут видео једног свог сродника, он се уплашио и свом снагом се приљубио уз ноге

ЗАДОВОЉСТВО МРКОГ МЕДВЕДА

Кад им је све потаман, посебно кад сисају, младунци мрког медведа испуштају звуке задовољства. То чине и одрасли: по причи научника Лина Роџерса који је једном великом мрком медведу дао комад сланине, он је одмах почео да брунда тоном којим је исказао радост ■

ПАС – ЧОВЕКОВ ПРИЈАТЕЉ

Очи које светlucaју од задовољства, репић који непрекидно маше тамо-вамо, умиљато кевтање и лизање које као да је замена за пољубац. Тако нас приликом сваког повратка кући дочекује наш четвороножни љубимац. Показивање оваквог одушевљења особеност је искључиво паса и то захваљујући припитомљавању које је почело још пре 14.000 година. Миленијуми заједничког живота и привикавања „хуманизовали“ су псе, па су развили способност да разумеју расположење свог пријатеља човека. То што могу да покажу своја осећања и да схвате наша, умногоме их издваја од осталих животињских врста ■

 човека који га је отхранио. А орангутан који га је толико уплашио била је његова мајка.

Кад се у животињском свету помињу радост, туга, радозналост, жеља за игром, обично се мисли на мајмуне, медведе, слонове – јединке прекривене крзном округластих очију. А шта рећи за бескичмењаке, посебно хоботнице? После дугог трајног проучавања ових бића установљено је да и она осећају и да сваки од ових главоножаца има сопствени темперамент и особине. Постоје стидљиве и насртљиве хоботнице, оне које се клоне свега и оне које лукаво налазе решења у незгодним приликама. Грацијано Фјорито, научник из Истраживачке станице „Антон Дорн“ у Напуљу, описао је следећи случај: „Једна хоботница из нашег акваријума наслађивала се јастозима и раковима, иначе својим при-

ОЧАЈАЊЕ ФОКА

На леденим заравнима Арктика често се чују фоке како из свег гласа очајнички дозивају своје младунце да би их подојиле, а њих су убиле ловокрадице због потражње за њиховим крзном ■

МРЖЊА АРКТИЧКИХ ГУСАКА

Природњак Конрад Лоренц уочио је не само насртљивост, него и праву правцату мржњу која влада међу арктичким гускама. Пошто су се окушали у једном дугом сукобу, два мужјака ове врсте птица трудила су се да више „не укрштају перје“ мада би повремено ипак шиштали један на другог. Друге две Лоренцове гуске биле су се окомиле на његовог асистента – чим би човек промолио нос из куће, јурнуле би на њега ■

ХРАБРОСТ ЖИРАФА

Истраживачи су једном приликом посматрали жирафу и њеног младунче које је напао лав, очигледно се намеривши на малишана. Жирафа је почела жестоко да се рита и успела је да одбрани младунче и њих двоје придружили су се крду ■

ТУГА СОКОЛА ЛУТАЛИЦЕ

Биолог Марси Котрел Хоул пратила је понашање једног пара соколова луталица, Артура и Џени, који су одгајали птиће у гнезду. Једног јутра, после одласка у потрагу за храном, Џени се није вратила па је Артур почео да осматра хоризонт. Кад је није било ни трећег дана, мужјак је почео да испушта тужне крике, а тако је наставио и наредних неколико дана гледајући у небо. Тек седмог дана Артур је поново почео да доноси храну пилићима. Његова дружбеница није се вратила, Џени су убиле ловокрадице ■

СТРАХ МАЛИХ ВИДРИ

Младунци видре рађају се на чврстом тлу иако је вода њихово главно животно станиште. У почетку они се чак боје воде. Родитељи морају много да се помуче не би ли их натерали на прво купање. Млади се чврсто држе обале док их мајка подстиче да запливају, а ако их испрска и мало воде – одмах се дају у бег. Понекад је мајка приморана да их зграби отпозади за врат и унесе у воду и једва некако науче да уживају у купању ■

родним пленом. Будући да нас је то много коштало, саградили смо зид који је одделио ракове од хоботница. Но, поменути главоножац врло брзо је схватио да може да се узвере уза зид и прескочи на другу страну и мирно је наставио да се гости” ■

З. М.

ПОДНИКНИ
ЗАБАВНИК

7. 12. 2007.

НЕПОВЕРЉИВА

Теофраст је тврдио како циклама буди чулност, сладострашће и љубавну чежњу, па је препоручивао да се овим цвећем окруже они чија је љубавна чежња замрла

Иако је реч о веома лепој украсној биљци, циклама је својевремено уживала знатно већу популарност него данас. У ствари, била је једна од најомиљенијих украсних биљака. Јер, циклама цвета управо у време кад остале биљке у саксијама вену – од јесени до пролећа. Наставница која би за Нову годину или Дан жена добила од ученика саксију циклама, могла је бити уверена да је њени ученици заиста воле.

Другим речима, у не тако далекој прошлости, цикламе смо сматрали префињеним цвећем, истинским одразом лепоте и склада. Каранфили су били готово обавезни, а цикламе су биле нешто изузетно. Тако је, дакле, било пре тридесетак година. Онда су полако у домаће цвећаре почеле да долазе неке друге, егзотичне биљке, па је циклама на извештај начин пала у заборав, иако је остала присутна. Међутим, стиче се утисак да је сада поново дошао тренутак за цикламу. Мода шездесетих и седамдесетих година се вратила и кад је реч о избору цвећа...

Против љутих рана

Име циклама (*Cyclamen europeum*, *Cyclamen persicum*) потиче од грчке речи *kuklos*, што значи – круг, кру-

жно. Сматра се да је древно име било симбол материце, јер се веровало да је циклама биљка која својим присуством поспешује оплодњу. У сваком случају, име биљке повезано је с чињеницом да се њене петелке – на чијем је крају цвет – обавијају у круг, односно, у својеврсни чвор.

О цикламама је писао и Аристотелов ученик Теофраст с Лезбоса у делу „Познавање биљака“. Мислилац Теофраст (370–287. пре н. е) тврдио је како циклама буди чулност, сладострашће и љубавну чежњу. Зато је препоручивао да се цикламама окруже они чија је љубавна страст замрла.

Поред тога, некада давно људи су веровали да етар-

ско уље ове биљке благотворно делује и против најљућих рана, па чак и уједа отровних змија. Отуда и убеђење да се у циклама крију чудотворне моћи, да је у стању да отера урок и благотворно утиче на љубавну везу. Етарско уље цикламе са собом су носили и мушкарци и жене сматрајући га својеврсном амајлијом, тачније – упозорењем. Говорило се да се зли људи уплаше кад осете мирис цикламе, а неки

схватили да не би требало да се понашају онако како не треба!

Упркос томе, кад се говори о томе шта који цвет значи, циклама је знак неповерљивости. Без обзира на то што је толико лепа, што јој приписују и магичне моћи, у њеном корену налази се мала, незнатна количина отрова. То указује да се испод прекрасне спољашњости у дубини ипак крије нешто отровно. Многе народне легенде везане су за ову биљку и чињеницу да се у њеном гомољу крије отров. У старим надрилекарским књигама може се наћи упозорење трудницама да се, кад виде цикламу, што пре удаље од

ње јер њена „зла лимфа“ може да допре до плода и да му науди.

Само шумске миришу

Циклама припада фамилији Primulaceae. Иначе, она коју најчешће купујемо јесте персијска циклама, једна од биљака из породице шеснаест познатих врста које потичу претежно из средоземног подручја, између Егејског мора и Персије. Цикламе које расту по европским шумама миришу много јаче него собне биљке. Имају мале, нежне цветове чије је лишће углавном зелено, за разлику од оних из стаклене баште које имају сребрнасто прошаране листове.

Циклама је висока од тридесет до четрдесет центиметара. Гомољ је донекле спљоштен, али подсећа на главицу црног лука. Цветови могу бити бели, зелени, наранџасти, али и у више нијанси ружичасте боје – боје цикламе. Овим биљкама не прија велика топлота и не треба их превише заливати. Вода се сипа само у тацну на којој је саксија. Најбоље је да се ставе у прозор, а треба их унети кад температура падне испод нуле. Ако цикламама опадну цветови, не треба је често заливати, тек једном месечно, уз додатак течне ђубрива ■

М. О.

четрдесет седам

МАТЕМАТИКА

1. НА ТРАГУ

Да бисте се припремили за решавање заврзлама, најпре решите овај једноставан задатак. Истражите погледом ове светле и тамне мрље да бисте открили шта се крије на слици ■

2. БРОЈНА ПОРОДИЦА

Кад су се после скоро деценије и по среле две школске другарице, отишле су у ресторан да се уз кафу испричају.

Разговор су почеле присећањем на школске дане, а потом о томе шта раде и како живе. Прва се није удала, али је веома успешна у послу.

– Већ неколико месеци ја сам директор једне велике банке – рекла је.

Друга се удала одмах после завршене средње школе.

– Мој успех је моја породица. Бројна је. Родила сам четири сина, а сваком од њих сестру. Имам њихову заједничку фотографију – осмехнула се и извадила је из ташне.

Колико је деце било на фотографији? ■

3. ЦЕНА БОЦЕ

– Колико кошта боца вина? – питао је купац који је ушао у винарију.

– 440 динара – одговорио је продавац.

– А колика је цена вина ако га сипате у боцу коју сам понео од куће? – распитивао се купац.

– Вино је за 400 динара скупље од боце – узвратио је продавац.

– То значи да боцу наплаћујете 40 динара – закључио је купац.

– Погрешили сте, господине – осмехнуо му се продавац.

Колико кошта боца за вино? ■

4. КУВАРСКА ВЕШТИНА

Да испећи куварски занат није лако и једноставно, потрудио се да докаже шеф кухиње у једном отменом ресторану. Пред своје помоћнике ставио је колут сира исечен на три дела, на половину и две четвртине, и рекао им да га поделе на осам једнаких делова. Како то може да се изведе? ■

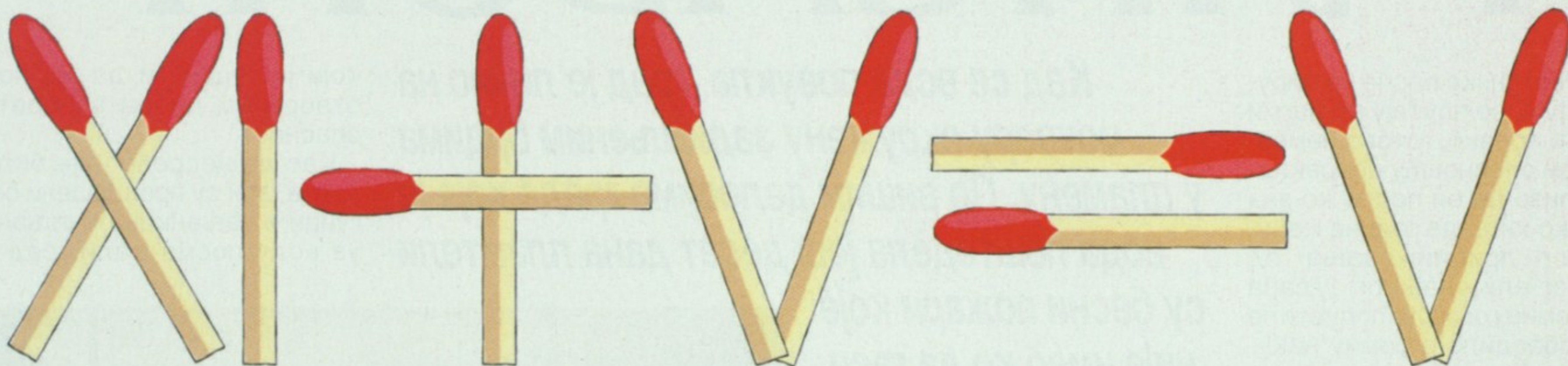

ПЛУС

Овог пута психолози су вам припремили највише математичких задатака у облику прича које треба да вас збуне. Покушајте да се одупрете непотребним речима и да их решите

5. ЈЕДНАЧИНА ПАЛИДРВЦИМА

Померањем само једног палидрвца могу да се добију два тачна решења ове једначине. Погледајте, размислите и решите ■

6. „АМБАСАДОРИ” И БИЦИКЛИ

Ханс Холбајн Млађи (1497–1543), немачки ренесансни сликар, био је познати портретиста. Савременици кажу да је за свако дело најпре израђивао детаљне цртеже оловком, мастилом и кредом. На слици „Амбасадори”, коју је урадио 1533. године, у доњем делу лево налази се један необичан детаљ. Шта приказује, може се закључити једино ако се посматра под углом од 27 степени. У питању је анаморфоза или изобличење лобање. Изобличење неке слике може да се постигне уз помоћ искривљеног огледала или система сочива. А да ли је то случај и с бициклима, покушајте да откријете ■

2. Бројна породица
На слици је било петоро деце – четири сина и једна кћерка ■

1. На трагу
РЕШЕЊА

3. Цена боце

Боца за вино кошта 20 динара. До тог решења долази се постављањем једначине с две непознате.

В – вино
Б – боца
 $B + B = 440$
 $B = 400 + B$
 $400 + B + B = 440$
 $2B = 40$
 $B = 40 : 2 = 20$

4. Куварска вештина

Четвртине сира треба исећи исправно по средини, а половину сира најпре

5. Једначина палидрвцима

6. „Амбасадори” и бицикли

Поставите огледало у неки угао слике лево и латано га померајте. Кад нађете одговарајући угао, уочићете да је бицикл на чој искривљен као и на слици десно ■

СМРТ У ЛИСАБОНУ

Тектонске плоче не мирују. Оне плутају по магми и полако, готово немерљивом спорношћу непрекидно клизе да би после ко зна колико хиљада година међусобног приближавања од спорог али снажног судара подземне громаде попустиле и ослободиле огромну накупљену енергију.

Првог новембра 1755. у девет сати и двадесет минута, дубоко под водама Атлантика, западно од обале Африке, међусобни притисак тектонских плоча које се ту срећу постао је неиздржив и земља се затресла.

Девет стотина километара северозападно од епицентра већ вековима незадрживо је бујао велелепни царски Лисабон, престоница једне од најбогатијих и најпространијих царевина тог доба, један од најнапреднијих градова и једна од најпрометнијих лука Европе. У лисабонску луку доведено је благо из читавог света.

„Из Кине, преко луке Макао, стизале су свилене тканине, порцелан, лакирани намештај, чај, бибер, бакар, сиви филибар и злато, из Индије, из луке Гоа, небрушени дијаманти, рубини, бисери, цимет, још бибер, памучне тканине и шалитра, из луке Диу теписи, интарзија, таперије и вез, из Мелинде слоновача, из Мозамбика црнци и злато, из Анголе још црнаца, али лошијег квалитета, слоновача, ова из западне Африке је најбоља, са острва Сао Томе дрво, маниока, банане, слатки кромпир, живина, овце, козе, индиго и шећер, са Зеленортских острва нешто црнаца, восак, слоновача, ваља нагласити да не долази сва слоновача од слонova, кожа, са Мадере и Азора тканине, жито, ликери, сува вина, ракија, аранчини и воће, из Бразила ше-

Кад се вода повукла, град је личио на мочвару окружену задимљеним брдима у пламену. По вишим деловима града које је вода поштедела још десет дана пламтели су бесни пожари које није имао ко да гаси. Све је изгледало као дан страшног суда

ћер, дуван, копал, индиго, дрво, кожа, какао, дијаманти, смарагди, сребро и злато, којега годишње у Португал стигне у вредности од дванаест до петнаест милиона крузада, што у праху што у кованицама, при том не рачунајући остале облике злата, нити оно што заврши на морском дну или у рукама гусара.” Тако, по реду и без прескакања, велики Сарамаго набраја силно богатство које се вековима сливало у престоницу царства у коме сунце никада није залазило.

Велики талас

Први новембар је велики католички празник, дан Свих светих. Тог судбинског јутра, лисабонске богомоље биле су крцате. Народ се, како налаже ред и обичај, сјатио у цркве на мису за душу покојника. У девет и двадесет, земља се затресла, све је почело да шкрипи, да крцка, да пуца и пршти, црквена звона почела су сама од себе да звоне, дигла се прашина, падали су крепови, кршиле се греде у крововима, урушавале се таванице, рушили се зидови. Завладали су паника и хаос. Земља се тресла само кратко, али минути никада нису били дужи; шест минута би-

који је гушио, и да им под отвореним небом не прети опасност.

Као да несреће није било доста, док су преплашени бегунци и рањеници окупљени уз воду посматрали град у

Маркиз де Помбал руководи радовима на рашчишћавању рушевина

ло је довољно да се пребогата варош сруши и затрпа свакога ко се нашао под кровом.

Но, то је био тек почетак катастрофе. Прашина се још није била слегла а град је букнуо. Није ни чудо, огњишта су већ била наложена а празничне свеће гореле су на све стране; пожар је истовремено избио на небројено много места. Народ је покушавао да помогне несрећницима који су се нашли затрпани под рушевинама, а многи су, преплашени, кренули да беже на отворено. Ни то није било лако; рушеvine и ватра закрчили су тесне улице, па се највећи збег накупио у пристаништу на реци Тежо одакле се у даљини види пучина Атлантика. Веровали су да ће их широка вода спасти ватре која је гутала град и дима

пламену и немоћно слушали крике и запомагање својих суграђана заробљених под рушевинама и у пламену, догодило се још једно никада виђено чудо. Река је почела да се повлачи, као да ће се исушити. Вода се повукла према пучини, односећи са собом надалеко бродовље усидрено у луци, а збегу се указало дно луке и на њему олупине потоњих пловила, сандуци и бурад, греде и балвани ко зна када пали или бачени у реку. Народ се крстио и чудило. Падали су на колена и молили се Богу за милост и опрост греха због којих су овако немилосрдно кажњени, када се на хоризонту указала још једна необична појава. Високи водени зид котрљао се океаном тутњећи и пенећи приближавао се невероватном брзином. Свега не-

Једна од многобројних слика маркиза де Помбала на којој он с висине посматра град коме је удахнуо нову душу

колико минута доцније талас виши од највише грађевине продро је у реку и насрнуо на срушени град у пламену. Потоп је поклопио ниске делове града и у громогласном вртлогу помешао људе, пловила, зграде, муљ, морска и земаљска створења. Преживели су зачули заглушујућу експлозију – ватра је захватила барутану у тврђави на врху брда.

Када се вода повукла, Лисабон је изгледао као мочвара окружена задимљеним брдима у пламену. По вишим деловима града које је вода поштедела још десет дана пламтели су бесни пожари које није имао ко да гаси. Све је изгледао као дан страшног суда.

Краљевска породица је, захваљујући случају, преживела катаклизму. Тог јутра су, на молбу принцеа, поранили на излет ван града. Они су преживели, али деведесет хиљада људи није. Несрећа и смрт нису бирали, односили су свакога ко им се нашао на путу – сиротињу и богате, учене и неписмене, племиће и робове. Материјална штета била је непроцењива. Читав један град. Преко осамдесет одсто грађевина сравњено је са земљом. Улице су биле непроходне од крша и тела настрадалих. Изгорела је и велелепна опера отворена тек шест месеци раније, краљевски двор однело је море заједно с библиотеком, намештајем, уметничким делима непроцењиве вредности и историјским ар-

хивом. Градска болница изгорела је до темеља, а заједно с њом и стотине болесника и особља.

Катаклизму је преживео и председник владе Маркиз од Помбала. У том прагматичном човеку краљ је видео једини спас. Избезумљен, упитао га је: И шта сад? Маркиз је веома једноставно одговорио: „Сахранићемо мртве и збринути живе.” И тако и би.

Краљ у бараци

Прво су мобилисани мушкарци да гасе пожар и сахрањују мртве не би ли се избегла епидемија. Окупљени су сви расположиви инжењери и архитекте, занатлије и људи способни за рад. И обнова је почела. Рушевине су рашчишћене, и на празник Свих светих следеће године Лисабон је био непрегледно градилиште али рушевина више није било. Центар града, до тада лавиринт тесних кривудавих улица, прљавих и смрдљивих, раскрчен је и отворене су широке праволинијске авеније, пространи тргови и мрежа улица укрштених под правим углом. Читав центар града сазидан је изнова, од темеља, и, први пут у историји, покушано је да конструкције буду анти-сеизмичке. Да би се проверила отпорност нових зграда подигнутих од дрвених оквира отпорних на земљотрес, маркиз је наредио да око њих маршира војска.

Народ се чудом чудио. Кад би упитали Маркиза чему тако широке улице, он је одго-

варао: „Једног дана народ ће се жалити да су уске”.

Престрашени краљ и његова породица одбијали су да коначе под чврстим кровом и да станују у близини реке. Зато им је у западном предграђу, где се земљотрес најмање осетио, на узвисини подигнута краљевска барака, највећи и највеличанственији шатор који је свет икада видео, опремљен раскошним намештајем, али саграђен без иједне цигле. У краљевској бараци, краљ и породица живели су до смрти. Нови дворач сазидан је тек када су стасале нове генерације које нису искусиле пакао великог земљотреса.

Вести о земљотресу уздрмале су читаву Европу. У доба великих друштвених промена, када је почела индустријска револуција, кад су се рађали капитализам и просветитељство који су постављали основу за ново, демократичније друштво у западној Европи, земљотрес је на одлучујући начин утицао на многе просветитељ-

ске мислиоце. Волтер је био заинтересован непредвидљивошћу преживљавања, чињеницом да не постоји правило по коме се може утврдити ко ће страдати а ко ће бити поштеђен. Под утиском ове несреће о којој је толико слушао, покушавајући да разуме узроке ове врсте казне, млади Емануел Кант објавио је три написа о лисабонском земљотресу у којима је развио теорију о огромним подземним пећинама. Иако се доцније показало да је теорија нетачна, она је била једна од првих систематичних покушаја да се земљотрес објасни као природна појава а не као резултат божјег гнева.

Мало после земљотреса на улицама Лисабона појавио се монах по имену Малагрида. Он је катастрофу искористио да би унесрећене житеље разрушеног града упозорио на њихове грехе и казну божју. Не слажући се са званичним објашњењем катаклизме као природне непогоде које су власти у памфлетима пропагирале међу становништвом, Малагрида је објавио проповед „О истинским узроцима земљотреса” у којој наводи божју казну као прави и једини разлог за људске трагедије.

Пошто и после упозорења власти монах није престајао да проповеда и деморалише народ по разрушеном граду, власти су одлучиле да га уклоне. Оптужен је као лажни пророк и јеретик и предат црквеном суду. После гротеског судског процеса, 1761. године Малагрида је спаљен на ломачи на главном градском тргу Росиу. Умро је као последња жртва земљотреса, али и као последња жртва инквизиције ■

Дејан Станковић
dejan.z.stankovic@gmail.com

Призор са споменика Помбалу у Лисабону. То је један од највеличанственијих споменика у Европи

Želimo vam srećnu, predivnu, razigranu i naravno, slatku 2008. godinu!

Draga deco!

I ove godine Kraš vam poklanja dečiji kalendar za 2008. godinu.
Skupite 4 kesice KIKI bonbona i jednu etiketu ili kesicu KRAŠ EXPRESSA i do 31. decembra 2007. pošaljite na:
Kraš commerce d.o.o., p.f. 505, 11200 Beograd
Prvih 2.000 pošiljki nagrađujemo dečjim kalendarom KRAŠ!

„ЗАБАВНИКОВ” (ЛЕГЕНДАРНИ) ЗОО – СИМУРГ

ПСЕЋА ПТИЦА

*После великих патњи, тридесет птица
долетело је на високи врх планине
Каф и ту коначно угледало чаробно биће.
Схватиле су да су оне све заједно Симург
и да је Симург свака од њих понаособ*

*Симург, птица исцелитељка из персијских легенди
која повезује небо и земљу.*

значи *тридесет птица*: оне полазе у потрагу за трансценденталним циљем да би наплетку откриле да су оне саме Симург.

Та прича гласи овако:

Симург, краљ птица, испустио је једно од својих пера негде у Кини. Сазнавши то оста-

ле птице одлучиле су да га нађу и врате му чаробно перо. Оне иначе добро знају да краљево име значи „тридесет птица”. Већ на почетку потраге за чаробним пером, поједине птице изгубиле су самопоуздање... Сумњале су да ли су у стању да нађу Симурга...

Ипак, неке су одлучиле да храбро наставе потрагу и кренуле у пустоловину. Прелетеле су седам мора и седам гора, међу којима је море које се зове Збуњеност и последње чије је име Пропаст. Многе птице су потом побегле, јер им се данак учинио сувише великим. После дугог путовања и великих патњи, њих тридесет долетело је на високи врх планине Каф и ту коначно угледало чаробно биће. Схватиле су да су оне све заједно Симург и да је Симург свака од њих понаособ.

Све тајне света

Свако, дакле, има право на своје виђење и опис Симурга. По неким легендама летеће биће понекад поприма обриси човека, а по другима – пса. Зато Симурга називају псећом птицом. Извесно је да је Симург женског рода. Међутим, у овом случају пол је само симбол, одлика природе овог бића које је покровитељски и заштитнички расположено према свим другим бићима. Зато, без обзира на то што је женског рода, Симурга називају краљем, а не краљицом.

Најчешће живи на местима где има много воде и боје је бабра. Неки, пак, сматрају да је перје Симурга разнобојно, да су то нијансе тридесет различитих боја...

Персијске легенде кажу да је ова чаробна птица већ три пута видела смак света, те у себи сажима све тајне живота. Наводно, живи чак хиљаду и седамсто година пре него што се сама баци у пламен. А онда се поново рађа.

Симург је симбол уједињења неба и земље, биће које спаја небо и земљу, а уједно прочишћава воду и земљиште. Поред тога, симбол је плодности. У делу „Искушења светог Антуна” француски писац Гистав Флобер описује птицу Симург као дружбеницу легендарне краљице од Сабе. И сама величанствена и прелепа, краљица од Сабе могла је, према Флоберу, да има за најбољег пријатеља само чаробно биће: била је то птица Симург. Флобер пише да Симург има наранџасто перје, четири крила, велике канџе и дугачак паунов реп. Ко је једном види, никада је неће заборавити ■

М. Огњановић

— педесет три

У књизи „Приручник фантастичне зоологије” (или „Приручник измишљених бића”) из 1970. године, славни аргентински писац Хорхе Луис Борхес (1899–1986) писао је и о Симургу. Симурга назива бесмртном птицом која се гнезди у гранама Дрвета знања.

Некада давно Персијанци су веровали у Симурга и зато се у персијској књижевности симбол Симурга често среће. Реч је о митској птици, заправо о бићу које лети. По неким описима, Симург подсећа на орла, али има четири крила. Среће се на старим цртежима, новчићима, тањирима, тканинама из златног доба персијске књижевности и уметности. Симург је толико велика и снажна птица, да је у стању да понесе чак и слона или кита. Међутим, ту није крај моћи чаробног бића...

Гласоноша и исцелитељ

Гнездо Симурга налази се на врху планине Албурз. У персијским књижевним делима као боравиште Симурга помиње се брдо Каф где живе духови. Симург је краљ птица, а Каф је планински ланац којим је окружена земља. Краљ птица говори језиком људи, па се сматра поузданим гласоношом. У својој великодушности, преноси јунаке и праведнике на велике раздајине и обично им оставља по неколико пера: та пера поново ће дозвати Симурга уколико се људи нађу у невољи... Потребно је само да их запале. Симург ће и на великој удаљености да осети пламен својих пера и муњевиће да долети. Осим тога што значи својеврсну везу с митским бићем, Симургово перо зацељује ране, па се Симург сматра моћним исцелитељем. Ова птица била је заштитница персијског јунака Зала који је био светле пути и млечнобеле косе, те га је отац одбацио. Али, нашао се неко ко ће га прихватити – био је то краљ птица.

Симург, међутим, није само симбол тајанственог моћног бића, већ и скривеног ја. Тако Фарид ал-Дин Атар, персијски песник из 12. века, у делу „Разговор птица” говори о овом чудесном крилатом бићу као симболу потраге за самим собом. Иначе, реч Симург

ОВО МОЖДА НИСТЕ ЗНАЛИ

● **Језеро** које је недавно нагло ишчезло у јужном Чилеу последица је климатских промена, тврде тамошњи истраживачи. Од марта наовамо нестало је два хектара воде. Прво се мислило да је језе-

ро ишчезло услед земљотреса, али геолози чилеанског Центра за научна истраживања кажу да је топљење глечера уништило ледени зид који је језеру служио као природна брана ■

● Зграда Бури Дубаи која се гради у Дубаију биће **највиша на свету**. Пројектанти се хвале да је већ виша од тајванског Тајпеха 101 који је висок 509 метара и за сада је највиша зграда на свету. Коначна висина Бурџа и даље је тајна, али прича се да ће бити виши од 700 метара ■

● Истраживачи са америчког Нортвестерн универзитета произвели су **нови лепак** који подједнако добро може да се користи и на мокрим и на сувим површинама. Назван је гекел, а има силицијумску грађу сличну грађи стопа гекко гуштера и премаз заснован на лепљивим излучевинама шкољки ■

● Научници са Универзитета Делавера у САД произвели су биоматеријал који може да обнови **повређено ткиво**. Кад се једном нађе у телу, хидрогел, заснован на пептидима, испоручује мноштво ћелија и антибиотика на месту повреде и прави својеврсне „скеле“ на које ћелије могу да се ослоне док се ткиво обнавља ■

● Узрок депресије често може да буде **недостатак калцијума и магнезијума**, а не лоши услови живота како се најчешће мисли. Научници сматрају да се код многих људи терапија седативима може заменити уносом ова два минерала, али само у правилној сразмери 2:1 ■

● Научници с Новог Зеланда утврдили су како **матике** управљају осталим пчелама. Познато је да матица феромонима постиже да је пчеле увек слушају. Међутим, истраживачи са Универзитета Отага открили су да излагање младих пчела једном одређеном феромону мења хемијски састав њиховог мозга ■

● Нити које производи паук **црна удовица** јаче су и растегљивије од оних које праве други пауци. Научници са Универзитета у Калифорнији покушавају да одреде гене и ДНК који утичу на беланчевине растегљивих нити. Ове беланчевине могле би да се искористе за прављење суперјаке ужади, непробојних одела или сићушних хируршких спојева ■

● **Бити астронаут** данас је мање опасно него раније. Нови поступак предвиђања олуја Сунчевог зрачења даће свемирским путницима најмање сат времена да се припреме за тумбање које их чека. Систем који је произведен у Наси предвиђа олује бројећи честице које долазе са Сунца ■

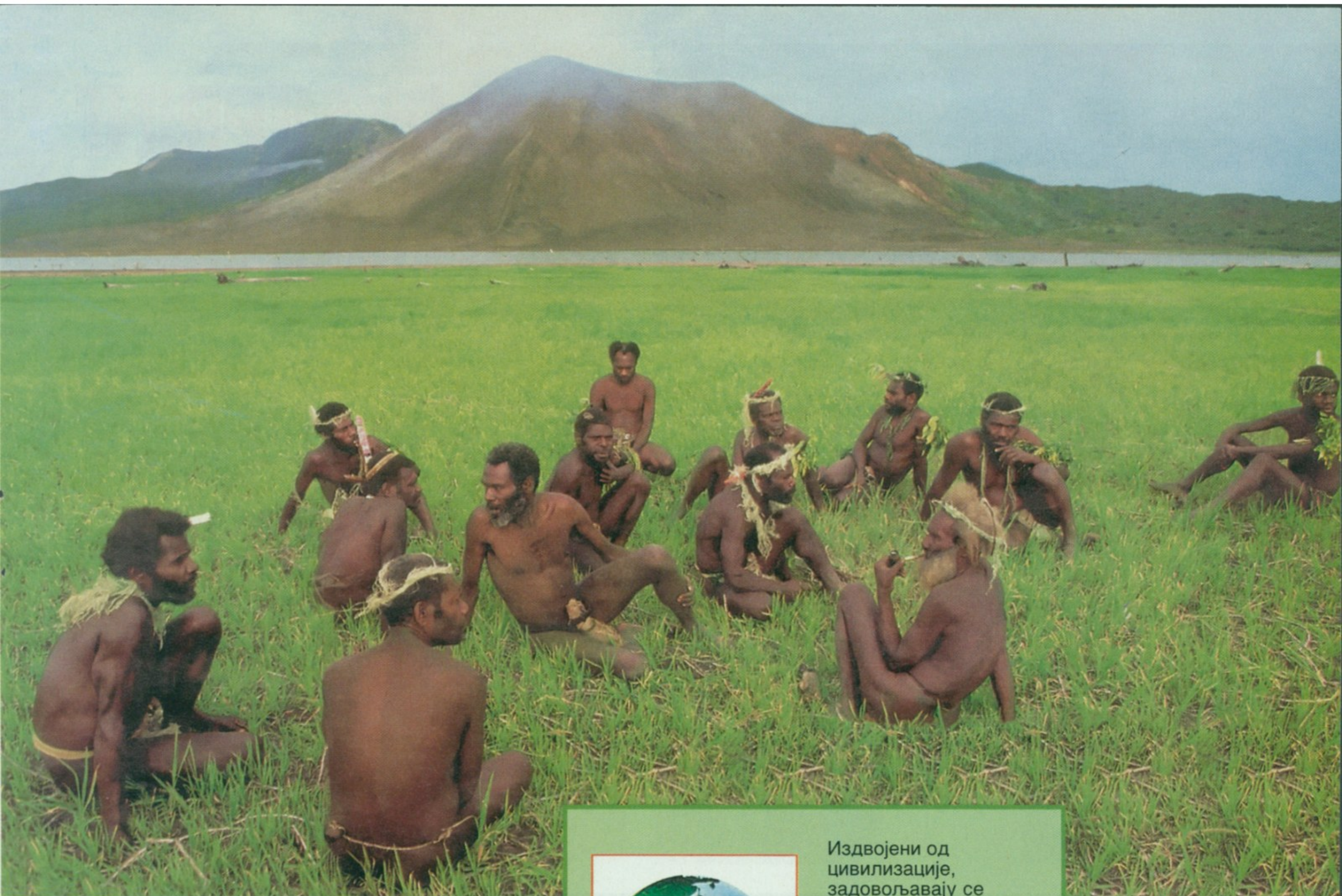

● Амерички војник Гарт Стјуарт изгубио је леву потколеницу у једној експлозији у Ираку. Лекари су му уградили **роботизовано стопало и чланак**. Ову прву роботизовану протезу на свету направили су стручњаци Технолошког института у Масачусетсу. Мотори и опруге протезе замењују мишиће и тетиве и омогућавају да се Стјуарт нормално креће ■

● **Јупитер** и остали гасовити цинови који су у неком сунчевом систему далеко од Сунца, ретка су појава. Од 1995. године астрономи су у орбитама близу матичних звезда открили више од 230 „суперјупитера“. Међутим, међународни истраживачки тим три године трагао је за планетама Јупитерове величине по ободима других сунчевих система. Нису открили ниједну ■

● Научници су утврдили да најсрећнијим људима на планети Земљи могу да се сматрају **становници државе Вануату**, мале земље састављене од 83 острвца која се налазе у Тихом океану, источно од Аустралије и западно од острва Фиџи. А како изгледа Вануату и шта њене житеље чини људима среће?

Издвојени од цивилизације, задовољавају се малим животним радостима – изобиљем хране коју нуди море богато рибом и погодном климом која им омогућава живот у заједници и под ведрим небом ■

● **Град Шангај** вероватно је један од најнеобичнијих и најпознатијих градова у свету. Основан у 11. веку као мало рибарско насеље, током бурних историјских збивања која су на његово тло донела разне народе и културе, данас броји више од 16 милиона становника, има савршена архитектонска решења, најмодерније новчане и економске заводе, највеће хотеле на свету, међународни аеродром и први магнетни летећи воз. А 2020. године добиће и још једну новину – насеље чистог ваздуха без имало угљен-диоксида ■

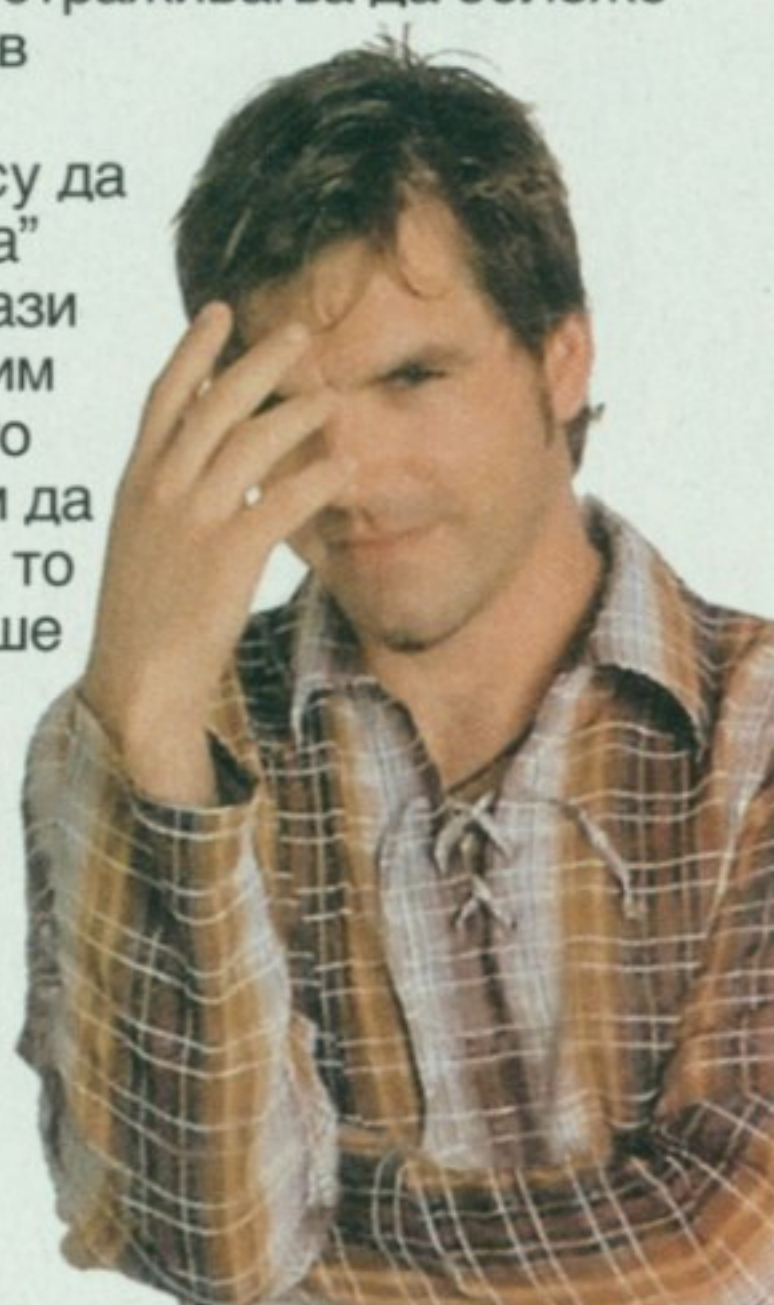
Рачунарска симулација приказује како ће изгледати Донгтан, градско насеље где ваздух неће имати ниједан проценат угљен-диоксида.

● Истраживачи из опсерваторије Џемини на Хавајима осматрали су небеско тело Харон, Плутоновог суседа у Кајпер-Ејвторовом појасу и приметили необичну појаву: с површине овог небеског тела избијају **ледени гејзири** и прскају околину леденим кристалима ■

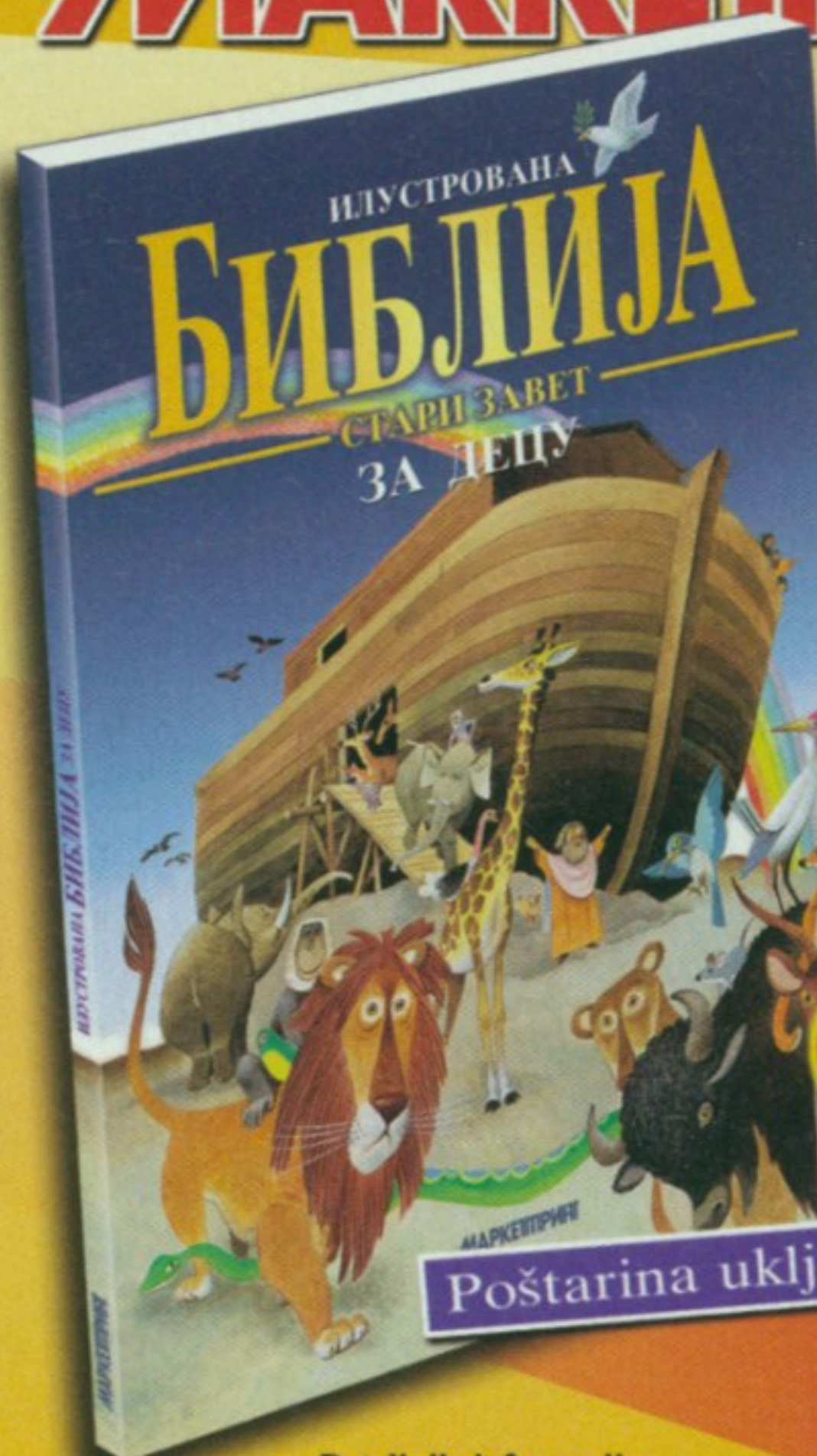

● Државне установе за заштиту дивљих животиња у Аустралији обезбеђују широк појас природних станишта дуж источне обале континента. Област од **2800 километара** пружаће заштиту птицама, жабама, кенгурима, гмизавцима и разним врстама биљака ■

● У току недеље просечној особи се **6,4 пута** догоди тренутак потпуне одсутности ума. Психолози са Универзитета Исланда замолили су учеснике истраживања да бележе сваки такав тренутак. Утврдили су да до „бежања“ мисли долази више радним данима него викендом и да се, зачудо, то дешава више млађим људима него старијим ■

MARKETPRINT

ИЛУСТРОВАНА
БИБЛИЈА
СТАРИ ЗАВЕТ
ЗА ДЕЦУ

NE SAMO
LEP POKLON
VEĆ I KORISNA
LEKTIRA
ZA NASTAVU
VERONAUKЕ

250
динара

Poštarina uključena u cenu!

80 STRANA,
U PUNOM KOLORU,
KORICE PLASTIFICIRANE
SA ZLATOTISKOM

Detaljnije informacije:
Telefon 021 443 400
telefaks: 021 6331 067
mail: mprint@neobee.net
21000 Novi Sad, poštanski fah 20
Đorđa Zličića 34

129575

BIONICLE MAHRI

Novo!

KOLIKO SI HRABAR?
Pridruži se elitnoj grupi Toa Mahri u njenoj, dosad najopasnijoj, misiji. Duboko ispod nivoa mora, u svetu vanzemaljaca koji naseljavaju divlja čudovišta, moraš da pronadeš izgubljenu Masku Života, pre nego što ti nestane kiseonika. Udahni duboko i testiraj svoju hrabrost!

MPC Holding Kozmolina, generalni distributer Lego programa za Srbiju i Crnu Goru

127354

НЕШТО ШТО ПОЧИЊЕ НА „Л“

Пошто је стигао у место Систо и одсео у уобичајеној гостионици у коју је навраћао два-три пута годишње, Кристофоро Шродер, трговац дрвенаријом, одмах је легао у кревет јер се није осећао добро. Затим је послао по лекара, доктора Лугозија, кога је познавао годинама. Лекар је дошао и изгледало је да се зачудио. Искључио је могућност да је реч о некој тешкој болести, затражио је бочицу урина да је погледа и обећао да ће се вратити истог дана.

Сутрадан ујутру Шродер се осећао много боље, толико да је хтео да устане не чекајући лекара. Бријао се кад је неко закуцао на врата. Био је то лекар. Шродер му је рекао да уђе.

– Добро ми је од јутрос – рекао је трговац не окрећући се и наставио да се брије пред огледалом. – Хвала што сте дошли, али сада можете и да одете.

– Полако, полако! – рекао је лекар, а затим се закашљао да би изразио извесну збуњеност. – Овде сам с једним пријатељем.

Шродер се окренуо и на прагу, поред доктора, угледао неког господина четрдесетих година, чврстог, прилично простачког, руменог лица, како се некако подмукло смеје. Трговац, човек увек задовољан собом и навикнут да буде газда, изнервирано је погледао лекара упитним погледом.

– Мој пријатељ! – поновио је Лугози – Дон Валерио Мелито. Касније морамо заједно да посетимо једног болесника па сам му рекао да пође са мном.

– Клањам се – рекао је Шродер хладно. – Седите, седите.

– Ионако – наставио је лекар да би се даље оправдао – данас, како изгледа, нема више потребе да вас прегледам, све је добро са урином. Само бих желео да вам мало пустим крв.

– Пуштање крви? А зашто пуштање крви?

– То ће вам добро чинити – објаснио је лекар. – Осећаћете се после тога као други човек. То је увек добро за опуштање. А затим, то траје свега два минута.

Рекавши то, извукао је испод огртача малу стаклену теглу у којој су биле три пијавице. Ставио је теглу на сто и додао:

– Ставите по једну на зглоб сваке руке. Довољно је да их на

тренутак чврсто држите и оне се одмах прилепе. И, молим вас, учините то сами. Шта да вам кажем? Већ двадесет година сам лекар, а никада нисам могао да узмем у руку пијавицу.

– Дајте овамо – рекао је Шродер са оним својим непријатним надмоћним изгледом. Узео је теглу, сео на кревет и ставио на зглобове руку две пијавице као да је целог живота само то радио.

У међувремену је непознати посетилац, не скидајући широки огртач, оставио на сто шешир и неки дугуласти пакет који је одјекнуо металним звуком. Шродер је приметио, уз осећање неке непријатности, да је човек сео на праг као да му је стало да буде што даље од њега.

– Дон Валерио, ви о томе појма немате, али он вас већ познаје – рекао је лекар Шродеру, седајући и сам, ко зна зашто, близу врата.

– Не сећам се да сам имао част – одговорио је Шродер који је, седећи на кревету, држао руке опуштене на душек, дланове окренуте нагоре, док су му пијавице сисале крв. Додао је:

– Али, кажите ми, Лугози, да ли од јутрос пада

киша? Још нисам погледао напоље. Баш би било непријатно да пада јер цео дан морам да идем наоколо.

– Не, не пада киша – рекао је лекар не придајући томе никакве важности. – Али Дон Валерио вас заиста познаје, био је нестрпљив да вас поново види.

– Рећи ћу вам – рекао је Мелито непријатно дубоким гласом. – Рећи ћу вам. Никада нисам имао част да се лично упознам с вама, али знам о вама нешто што сигурно не можете замислити.

– Заиста не бих знао – одговорио је трговац, сасвим равнодушно.

– Пре три месеца? – упитао је Мелито. – Покушајте да се сетите: зар пре три месеца својим кочијама нисте прошли путем Старе границе?

– Па, може бити – рекао је Шродер. – Сасвим је могуће, али не сећам се тачно.

– Добро. И не сећате се да сте се оклизнули на једној окуци и да сте излетели с пута?

– Да, истина је – климнуо је трговац ледено гледајући новог и нежељеног познаника.

– И један точак је одлетео ван пута и коњ више није могао да врати кола на пут?

– Баш тако. А где сте ви били?

– Ах, то ћу вам рећи касније – одговорио је Мелито праснувши у смех и намигујући лекару. – Онда сте сишли, али ни ви нисте могли да извучете кочију. Зар није било тако, реците?

– Баш тако. И падала је страшна киша?

– И те како је падала киша – наставио је Дон Валерио, веома задовољан. – И док сте се ви мучили, није ли вам

пришао неки чудан тип. Дугачак човек, сав црн у лицу?

– Па, сад се већ више и не сећам! – прекинуо га је Шродер. – Извините, докторе, да ли још дуго треба да држим ове пијавице? Већ су се

надуле као жабе. Мени је доста. Затим, рекао сам да имам много посла.

– Још неколико минута! – рекао је лекар. – Мало стрпљења, драги Шродеру! После ћете се осећати као други човек, видећете. Није ни десет сати, забога, имате времена колико хоћете.

– Није ли то био један висок човек, сав црн у лицу, с чудним шеширом на глави? – наваљивао је Дон Валерио. – И није ли имао нешто као звонце? Зар се не сећате да је непрестано звонило?

– Добро, да, сећам се – одговорио је врло неучтиво Шродер.

– И, извините, шта тиме хоћете да кажете?

– Ама ништа! – рекао је Мелито. – Само сам хтео да вам кажем како вас већ познајем и како имам добро памћење. Нажалост, тог дана сам био далеко, с друге стране једне јаме, био сам удаљен бар пет стотина метара. Био сам испод једног дрвета, где сам се склонио од кише, па сам могао да видим.

– А ко је, дакле, био тај човек? – упитао је Шродер оштро, као да хоће да покаже како Мелито, ако има шта да каже боље да то каже одмах.

– Ох, не знам тачно ко је био. Видео сам га издалека! Али, шта ви мислите, ко је он?

– Мора да је био неки јадник, несрећник – рекао је трговац. – Изгледао је глувонем. Кад сам га замолио да дође да ми помогне, почео је да мумла, нисам разумео ниједну реч.

– Онда сте му ви пришли, и он се повукао уназад, затим сте га ухватили за руку и присилили сте га да гурне кочије заједно с вама. Зар није тако? Реците истину?

– Какве то везе има? – одвратио је Шродер почевши да сумња. – Нисам учинио никакво зло. Напротив, после сам му дао две лире.

– Јесте ли чули? – шапнуо је Мелито лекару. Затим гласније, обраћајући се трговцу:

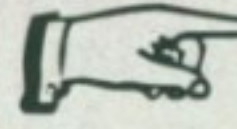
– Ништа лоше, ко то каже? Али признаћете да сам ја видео све.

– Немате због чега да се узнемиравате, драги Шродеру – рекао је лекар видећи да се трговцу смрачило лице.

– Дични Дон Валерио, који је овде присутан, велики је шалљивџија. Само је хтео да вас препаста.

Мелито се окренуо према лекару климајући главом. У том покрету, огртач му се мало отворио и Шродер, који га је гледао нетремице, пребледео је.

– Извините, Дон Валерио – рекао је гласом који је био много мање неусиљен него обично. – Ви носите пиштољ. Требало је да га оставите доле, чини ми се. И у овим крајевима постоји тај обичај, ако се не вaram.

– Забога, извините, молим вас! – узвикнуо је Мелито ударивши се руком по челу како би изразио љутњу. – Не знам заиста како да вам се извиним! Заиста сам заборавио. Никад га не носим,

Илустровао Бранислав Мојсиловић

иначе, и зато сам заборавио. А данас треба да јашем напоље, ван села.

Изгледао је искрено, али, у ствари, задржао је пиштољ за појасом, и даље одмахујући главом.

– И реците – додао је и даље се обраћајући Шродеру. – Какав је утисак на вас оставио онај јадник?

– Какав је утисак требало да остави? Јадник, несрећник.

– А оно звоно оно што је не-

педесет осам

престано звонило, зар се нисте питали шта је то?

– Па – одговорио је Шродер контролишући своје речи. Осећао је неку замку. – Могао је бити Циганин; често сам их видео како звоне звонима како би привукли људе.

– Циганин! – узвикнуо је Мелито почевши да се смеје као да га та идеја неизмерно забавља.

– Ах, ви сте мислили да је Циганин?

Шродер се раздражено окренуо према лекару.

– Шта је? – упитао је грубо. – Шта значи ово саслушавање? Драги мој Лугози, та ми се прича нимало не свиђа, изјасните се ако желите нешто од мене!

– Не узнемирујте се, молим вас... – одговорио је лекар збуњено.

– Ако хоћете да кажете да се тој скитници десила нека несрећа, и да сам ја крив, будите ја-

сни – наставио је трговац, говорећи све гласније. – Будите јасни, драга моја господо. Хоћете ли да кажете да га је неко убио?

– Ма какви убио! – рекао је Мелито осмехујући се, потпуно владајући ситуацијом. – Шта вам пада на памет? Заиста ми је жао ако вам сметам. Лекар ми је рекао: Дон Валерио, дођите и ви горе, горе је витез Шродер. Ах, ја га познајем, одговорио сам ја. Добро, рекао ми је он, дођите и ви горе, биће му драго да вас види. Заиста ми је жао што вам сметам.

Трговац је схватио да је претерао.

– Извините ви, изгубио сам стрпљење. Али заиста ми је ово личило на право правцато саслушање. Ако има нечега, кажите без околишења.

– Па, добро – умешао се лекар веома опрезно – па добро, заиста има нечега.

– Нека пријава? – упитао је Шродер све сигурнији у себе док је настојао да поново причврсти за зглобове пијавице које су пале за време његовог малопређашњег испада. – Има ли нешто сумњиво против мене?

– Дон Валерио – рекао је лекар – можда ће бити боље да ви говорите.

– Добро – почео је Мелито. – Знате ли ко је био онај јадник који вам је помогао да извучете кочије?

– Ама не знам, кунем се, колико пута треба да вам поновим?

– Верујем вам – рекао је Мелито. – Питам вас само да ли претпостављате ко је био.

– Не знам. Циганин, помислио сам...

– Није био Циганин. Или, ако је некад и био сад више није. Тај човек, да будем јасан, тај човек је нешто што почиње на Л.

– Нешто што почиње на Л – потврдио је Мелито уз злобан осмех.

– Лопов? То сте хтели да кажете? – рекао је трговац озаривши се, сигуран да је погодио.

Дон Валерио је праснуо у смех.

ДИНО БУЦАТИ, италијански романописац, приповедач, песник, писац либрета, сликар, новинар, рођен је 1906. године у планинском месту

Новинарство
за мене није друго занимање, него један аспект мојих занимања. Ојштимум у новинарству дододара се с ојштимумом у књижевности. И не видим како бављење новинарством, ако је реч о добром новинарству, може да ишћеиш исицу. Мислим, најројиив, да нека новинарска искуства моју представљају изразиш дојринос уметничком изразу.

CORRIERE DELLA SERA

Corriere della Sera TERZA PAGINA

SCRIVERE E VEDERE Intervista con il grande reporter polacco che ieri ha inaugurato a Roma una mostra di fotografie

Kapuscinski: immagini dalla mia Africa

Un continente inventato. Che rapporto c'è tra Marocco e Mozambico?

Un'immagine del Marocco, fotografata da Ryszard Kapuscinski, che ha inaugurato a Roma una mostra di fotografie

di Ryszard Kapuscinski, che ha inaugurato a Roma una mostra di fotografie. Il grande reporter polacco, che ha vissuto in Africa per anni, ha raccontato la sua esperienza di vita e di lavoro in un continente inventato. La mostra, che si svolge nella Galleria d'Arte Moderna di Roma, presenta una selezione di fotografie scattate da Kapuscinski durante i suoi viaggi in Africa. Le immagini mostrano paesaggi desertici, popolazioni locali e momenti di vita quotidiana. Kapuscinski, che è anche autore di numerosi libri e articoli, ha raccontato la sua esperienza di vita e di lavoro in un continente inventato.

La mostra, che si svolge nella Galleria d'Arte Moderna di Roma, presenta una selezione di fotografie scattate da Kapuscinski durante i suoi viaggi in Africa. Le immagini mostrano paesaggi desertici, popolazioni locali e momenti di vita quotidiana. Kapuscinski, che è anche autore di numerosi libri e articoli, ha raccontato la sua esperienza di vita e di lavoro in un continente inventato.

La mostra, che si svolge nella Galleria d'Arte Moderna di Roma, presenta una selezione di fotografie scattate da Kapuscinski durante i suoi viaggi in Africa. Le immagini mostrano paesaggi desertici, popolazioni locali e momenti di vita quotidiana. Kapuscinski, che è anche autore di numerosi libri e articoli, ha raccontato la sua esperienza di vita e di lavoro in un continente inventato.

La mostra, che si svolge nella Galleria d'Arte Moderna di Roma, presenta una selezione di fotografie scattate da Kapuscinski durante i suoi viaggi in Africa. Le immagini mostrano paesaggi desertici, popolazioni locali e momenti di vita quotidiana. Kapuscinski, che è anche autore di numerosi libri e articoli, ha raccontato la sua esperienza di vita e di lavoro in un continente inventato.

La mostra, che si svolge nella Galleria d'Arte Moderna di Roma, presenta una selezione di fotografie scattate da Kapuscinski durante i suoi viaggi in Africa. Le immagini mostrano paesaggi desertici, popolazioni locali e momenti di vita quotidiana. Kapuscinski, che è anche autore di numerosi libri e articoli, ha raccontato la sua esperienza di vita e di lavoro in un continente inventato.

La mostra, che si svolge nella Galleria d'Arte Moderna di Roma, presenta una selezione di fotografie scattate da Kapuscinski durante i suoi viaggi in Africa. Le immagini mostrano paesaggi desertici, popolazioni locali e momenti di vita quotidiana. Kapuscinski, che è anche autore di numerosi libri e articoli, ha raccontato la sua esperienza di vita e di lavoro in un continente inventato.

La mostra, che si svolge nella Galleria d'Arte Moderna di Roma, presenta una selezione di fotografie scattate da Kapuscinski durante i suoi viaggi in Africa. Le immagini mostrano paesaggi desertici, popolazioni locali e momenti di vita quotidiana. Kapuscinski, che è anche autore di numerosi libri e articoli, ha raccontato la sua esperienza di vita e di lavoro in un continente inventato.

La mostra, che si svolge nella Galleria d'Arte Moderna di Roma, presenta una selezione di fotografie scattate da Kapuscinski durante i suoi viaggi in Africa. Le immagini mostrano paesaggi desertici, popolazioni locali e momenti di vita quotidiana. Kapuscinski, che è anche autore di numerosi libri e articoli, ha raccontato la sua esperienza di vita e di lavoro in un continente inventato.

La mostra, che si svolge nella Galleria d'Arte Moderna di Roma, presenta una selezione di fotografie scattate da Kapuscinski durante i suoi viaggi in Africa. Le immagini mostrano paesaggi desertici, popolazioni locali e momenti di vita quotidiana. Kapuscinski, che è anche autore di numerosi libri e articoli, ha raccontato la sua esperienza di vita e di lavoro in un continente inventato.

La mostra, che si svolge nella Galleria d'Arte Moderna di Roma, presenta una selezione di fotografie scattate da Kapuscinski durante i suoi viaggi in Africa. Le immagini mostrano paesaggi desertici, popolazioni locali e momenti di vita quotidiana. Kapuscinski, che è anche autore di numerosi libri e articoli, ha raccontato la sua esperienza di vita e di lavoro in un continente inventato.

La mostra, che si svolge nella Galleria d'Arte Moderna di Roma, presenta una selezione di fotografie scattate da Kapuscinski durante i suoi viaggi in Africa. Le immagini mostrano paesaggi desertici, popolazioni locali e momenti di vita quotidiana. Kapuscinski, che è anche autore di numerosi libri e articoli, ha raccontato la sua esperienza di vita e di lavoro in un continente inventato.

La mostra, che si svolge nella Galleria d'Arte Moderna di Roma, presenta una selezione di fotografie scattate da Kapuscinski durante i suoi viaggi in Africa. Le immagini mostrano paesaggi desertici, popolazioni locali e momenti di vita quotidiana. Kapuscinski, che è anche autore di numerosi libri e articoli, ha raccontato la sua esperienza di vita e di lavoro in un continente inventato.

La mostra, che si svolge nella Galleria d'Arte Moderna di Roma, presenta una selezione di fotografie scattate da Kapuscinski durante i suoi viaggi in Africa. Le immagini mostrano paesaggi desertici, popolazioni locali e momenti di vita quotidiana. Kapuscinski, che è anche autore di numerosi libri e articoli, ha raccontato la sua esperienza di vita e di lavoro in un continente inventato.

La mostra, che si svolge nella Galleria d'Arte Moderna di Roma, presenta una selezione di fotografie scattate da Kapuscinski durante i suoi viaggi in Africa. Le immagini mostrano paesaggi desertici, popolazioni locali e momenti di vita quotidiana. Kapuscinski, che è anche autore di numerosi libri e articoli, ha raccontato la sua esperienza di vita e di lavoro in un continente inventato.

La mostra, che si svolge nella Galleria d'Arte Moderna di Roma, presenta una selezione di fotografie scattate da Kapuscinski durante i suoi viaggi in Africa. Le immagini mostrano paesaggi desertici, popolazioni locali e momenti di vita quotidiana. Kapuscinski, che è anche autore di numerosi libri e articoli, ha raccontato la sua esperienza di vita e di lavoro in un continente inventato.

La mostra, che si svolge nella Galleria d'Arte Moderna di Roma, presenta una selezione di fotografie scattate da Kapuscinski durante i suoi viaggi in Africa. Le immagini mostrano paesaggi desertici, popolazioni locali e momenti di vita quotidiana. Kapuscinski, che è anche autore di numerosi libri e articoli, ha raccontato la sua esperienza di vita e di lavoro in un continente inventato.

La mostra, che si svolge nella Galleria d'Arte Moderna di Roma, presenta una selezione di fotografie scattate da Kapuscinski durante i suoi viaggi in Africa. Le immagini mostrano paesaggi desertici, popolazioni locali e momenti di vita quotidiana. Kapuscinski, che è anche autore di numerosi libri e articoli, ha raccontato la sua esperienza di vita e di lavoro in un continente inventato.

La mostra, che si svolge nella Galleria d'Arte Moderna di Roma, presenta una selezione di fotografie scattate da Kapuscinski durante i suoi viaggi in Africa. Le immagini mostrano paesaggi desertici, popolazioni locali e momenti di vita quotidiana. Kapuscinski, che è anche autore di numerosi libri e articoli, ha raccontato la sua esperienza di vita e di lavoro in un continente inventato.

La mostra, che si svolge nella Galleria d'Arte Moderna di Roma, presenta una selezione di fotografie scattate da Kapuscinski durante i suoi viaggi in Africa. Le immagini mostrano paesaggi desertici, popolazioni locali e momenti di vita quotidiana. Kapuscinski, che è anche autore di numerosi libri e articoli, ha raccontato la sua esperienza di vita e di lavoro in un continente inventato.

La mostra, che si svolge nella Galleria d'Arte Moderna di Roma, presenta una selezione di fotografie scattate da Kapuscinski durante i suoi viaggi in Africa. Le immagini mostrano paesaggi desertici, popolazioni locali e momenti di vita quotidiana. Kapuscinski, che è anche autore di numerosi libri e articoli, ha raccontato la sua esperienza di vita e di lavoro in un continente inventato.

La mostra, che si svolge nella Galleria d'Arte Moderna di Roma, presenta una selezione di fotografie scattate da Kapuscinski durante i suoi viaggi in Africa. Le immagini mostrano paesaggi desertici, popolazioni locali e momenti di vita quotidiana. Kapuscinski, che è anche autore di numerosi libri e articoli, ha raccontato la sua esperienza di vita e di lavoro in un continente inventato.

La mostra, che si svolge nella Galleria d'Arte Moderna di Roma, presenta una selezione di fotografie scattate da Kapuscinski durante i suoi viaggi in Africa. Le immagini mostrano paesaggi desertici, popolazioni locali e momenti di vita quotidiana. Kapuscinski, che è anche autore di numerosi libri e articoli, ha raccontato la sua esperienza di vita e di lavoro in un continente inventato.

La mostra, che si svolge nella Galleria d'Arte Moderna di Roma, presenta una selezione di fotografie scattate da Kapuscinski durante i suoi viaggi in Africa. Le immagini mostrano paesaggi desertici, popolazioni locali e momenti di vita quotidiana. Kapuscinski, che è anche autore di numerosi libri e articoli, ha raccontato la sua esperienza di vita e di lavoro in un continente inventato.

La mostra, che si svolge nella Galleria d'Arte Moderna di Roma, presenta una selezione di fotografie scattate da Kapuscinski durante i suoi viaggi in Africa. Le immagini mostrano paesaggi desertici, popolazioni locali e momenti di vita quotidiana. Kapuscinski, che è anche autore di numerosi libri e articoli, ha raccontato la sua esperienza di vita e di lavoro in un continente inventato.

La mostra, che si svolge nella Galleria d'Arte Moderna di Roma, presenta una selezione di fotografie scattate da Kapuscinski durante i suoi viaggi in Africa. Le immagini mostrano paesaggi desertici, popolazioni locali e momenti di vita quotidiana. Kapuscinski, che è anche autore di numerosi libri e articoli, ha raccontato la sua esperienza di vita e di lavoro in un continente inventato.

La mostra, che si svolge nella Galleria d'Arte Moderna di Roma, presenta una selezione di fotografie scattate da Kapuscinski durante i suoi viaggi in Africa. Le immagini mostrano paesaggi desertici, popolazioni locali e momenti di vita quotidiana. Kapuscinski, che è anche autore di numerosi libri e articoli, ha raccontato la sua esperienza di vita e di lavoro in un continente inventato.

La mostra, che si svolge nella Galleria d'Arte Moderna di Roma, presenta una selezione di fotografie scattate da Kapuscinski durante i suoi viaggi in Africa. Le immagini mostrano paesaggi desertici, popolazioni locali e momenti di vita quotidiana. Kapuscinski, che è anche autore di numerosi libri e articoli, ha raccontato la sua esperienza di vita e di lavoro in un continente inventato.

La mostra, che si svolge nella Galleria d'Arte Moderna di Roma, presenta una selezione di fotografie scattate da Kapuscinski durante i suoi viaggi in Africa. Le immagini mostrano paesaggi desertici, popolazioni locali e momenti di vita quotidiana. Kapuscinski, che è anche autore di numerosi libri e articoli, ha raccontato la sua esperienza di vita e di lavoro in un continente inventato.

La mostra, che si svolge nella Galleria d'Arte Moderna di Roma, presenta una selezione di fotografie scattate da Kapuscinski durante i suoi viaggi in Africa. Le immagini mostrano paesaggi desertici, popolazioni locali e momenti di vita quotidiana. Kapuscinski, che è anche autore di numerosi libri e articoli, ha raccontato la sua esperienza di vita e di lavoro in un continente inventato.

La mostra, che si svolge nella Galleria d'Arte Moderna di Roma, presenta una selezione di fotografie scattate da Kapuscinski durante i suoi viaggi in Africa. Le immagini mostrano paesaggi desertici, popolazioni locali e momenti di vita quotidiana. Kapuscinski, che è anche autore di numerosi libri e articoli, ha raccontato la sua esperienza di vita e di lavoro in un continente inventato.

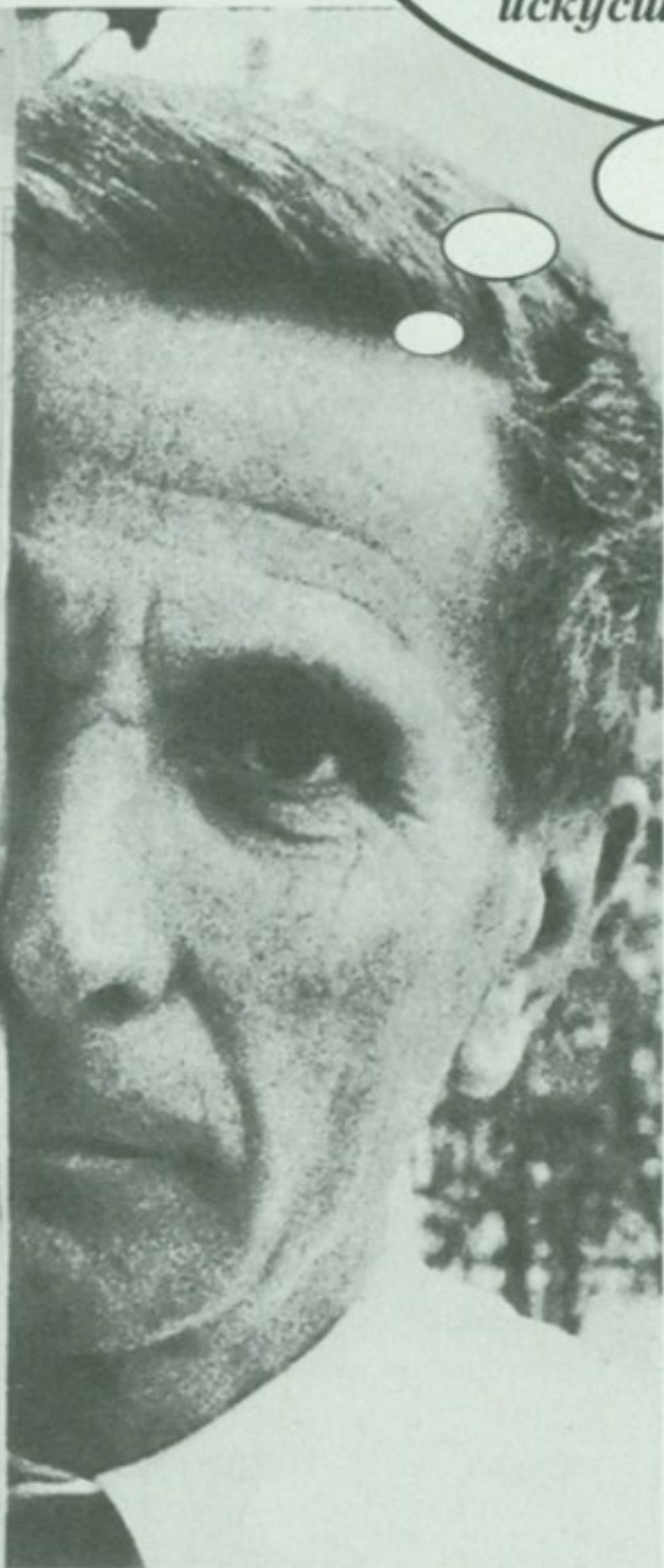
La mostra, che si svolge nella Galleria d'Arte Moderna di Roma, presenta una selezione di fotografie scattate da Kapuscinski durante i suoi viaggi in Africa. Le immagini mostrano paesaggi desertici, popolazioni locali e momenti di vita quotidiana. Kapuscinski, che è anche autore di numerosi libri e articoli, ha raccontato la sua esperienza di vita e di lavoro in un continente inventato.

La mostra, che si svolge nella Galleria d'Arte Moderna di Roma, presenta una selezione di fotografie scattate da Kapuscinski durante i suoi viaggi in Africa. Le immagini mostrano paesaggi desertici, popolazioni locali e momenti di vita quotidiana. Kapuscinski, che è anche autore di numerosi libri e articoli, ha raccontato la sua esperienza di vita e di lavoro in un continente inventato.

La mostra, che si svolge nella Galleria d'Arte Moderna di Roma, presenta una selezione di fotografie scattate da Kapuscinski durante i suoi viaggi in Africa. Le immagini mostrano paesaggi desertici, popolazioni locali e momenti di vita quotidiana. Kapuscinski, che è anche autore di numerosi libri e articoli, ha raccontato la sua esperienza di vita e di lavoro in un continente inventato.

La mostra, che si svolge nella Galleria d'Arte Moderna di Roma, presenta una selezione di fotografie scattate da Kapuscinski durante i suoi viaggi in Africa. Le immagini mostrano paesaggi desertici, popolazioni locali e momenti di vita quotidiana. Kapuscinski, che è anche autore di numerosi libri e articoli, ha raccontato la sua esperienza di vita e di lavoro in un continente inventato.

La mostra, che si svolge nella Galleria d'Arte Moderna di Roma, presenta una selezione di fotografie scattate da Kapuscinski durante i suoi viaggi in Africa. Le immagini mostrano paesaggi desertici, popolazioni locali e momenti di vita quotidiana. Kapuscinski, che è anche autore di numerosi libri e articoli, ha raccontato la sua esperienza di vita e di lavoro in un continente inventato.

Ах! Лопов! Ово је заиста добро! Били сте у праву, докторе; господин Шродер је веома духовит човек!

И у том тренутку се кроз прозор чуо звук кише.

Поздрављам вас – рекао је трговац одлучно, склањајући две пијавице и враћајући их у теглу. – Сада пада киша, ја морам да идем, иначе ћу закаснити.

– Нешто што почиње на Л – наваљивао је Мелито, устајући и сам и пребирајући испод широког огртача.

– Не знам, кажем вам. Не волим загонетке. Одлучите, ако имате нешто да ми кажете... нешто што почиње на Л? Можда ловац... – додао је подругливо.

Мелито и лекар пришли су један другом и леђима се ослонили на врата. Ниједан од њих више се није осмехивао.

– Ни лопов, ни ловац – рекао је лагано Мелито. – Био је ле прозни болесник.

Блед као смрт, трговац је погледао ону двојицу.

– Па шта? Шта ако је био ле прозан?

– Нажалост, он је то сигурно био – рекао је лекар трудећи се да се сакрије иза леђа Дон Валерија. – А сада сте то и ви.

– Доста! – заурлао је трговац дрхтећи од беса. – Напоље одавде! Не волим овакве шале! Напоље одавде обојица!

Тада је Мелито извукао испод огртача цев пиштоља.

– Ја сам алкад, драги господине. Биће боље за вас ако се смирите.

– Показаћу ја вама ко сам! – урлао је Шродер. – Шта бисте сад хтели са мном?

Мелито је посматрао Шродера спреман да спречи могући напад.

– У том пакету је ваше звонце – одговорио је. – Одмах ћете изаћи одавде и звонићете све док не изађете из села, а затим све док не изађете из краљевства.

– Показаћу ја вама звонце! – одговорио је Шродер. И даље је покушавао да виче, али глас му се угасио у грлу, ужас због открића следио му је срце. Најзад је схватио. Прегледајући га претходног дана, лекар је посумњао па је отишао да обавести алкада. Три месеца раније, алкад га је случајно видео како хвата за руку неког губавца у пролазу, и сада је он, Шродер, био осуђен. Прича с пијавицама послужила им је само да добију у времену. Рекао је:

– Идем и нису ми потребна ваша наређења, ниткови, показачу ја вама, показачу ја вама...

– Обуците капут – наредио је Мелито, а лице му се осветлило неким ђаволским задовољством. – Капут, а затим одмах напоље.

– Сачекаћете да узмем своје ствари – рекао је Шродер, ох, колико мање поносан него раније. – Чим се спакујем, одлазим, будите у то сигурни.

– Ваше ствари морају бити спаљене – упозорио га је смејући се алкад. – Узећете звоно и то је све.

– Бар моје ствари! – узвикнуо је Шродер који је до тог тренутка био тако задовољан и неустрашив. И преклињао је судију као дете. – Моје одело, моје паре, то ћете ми бар оставити.

– Капут, огртач и доста. Све остало мора бити спаљено. За кочије и коња већ смо се побринули.

– Како? Шта хоћете да кажете? – промуцао је трговац.

– Кочије и коњ су спаљени, као што прописује закон – одговорио је алкад уживајући у његовом очају. – Не замишљате ваљда да губавци шетају околу у кочијама, зар не?

И почео је да се смеје. Затим је грубо рекао:

– Напоље! Напоље одавде! Ниси ваљда мислио да ћу овде сатима да разговарам с тобом? Одмах напоље, псето!

Онако велик и крупан, Шродер је сав дрхтао кад је изашао из собе пред упереном

цеви пиштоља, док су му се вилице опуштале, поглед отупео.

– Звонце! – довикнуо је Мелито и он је поскочио. Бацио је пред њега на земљу тајанствени пакет који је метално одјекнуо. – Извуци га и вежи око врата.

Шродер се сагнуо с напором, као оронили старац, подигао пакет, лагано га одвио, извукао бакрено звонце с дршком од дрвета, ново новцато.

– Око врата! – урлао је Мелито. – Ако не пожуриш, забога, убићу те!

Шродерове руке су дрхтале и није било лако да изврши наређење. Ипак, успео је да око врата стави каиш за који је било привезано звонце које му је тада пало на трбух, звонећи при сваком покрету.

– Узми га у руке и звони, забога! Бићеш добар, зар не? Ти си кршан момак. Хајде, баш си леп губавац! – рекао је Дон Валерио док се лекар, запрепаштен, повлачио у један угао.

Шродер је несигурним корацима почео да се спушта низа степенице. Глава му се љуљала на једну и на другу страну као код неких кретена који могу да се сретну на путевима. После два степеника се окренуо тражећи лекара и дуго га је гледао у очи.

– Нисам ја крив! – промуцао је Лугози. – То је несрећа, велика несрећа!

– Хајде! Хајде! – подстицао га је Дон Валерио као звер. – Треси звоно, људи морају знати да ти долазиш!

Шродер је наставио да силази низа степенице. После кратког времена био је на вратима гостионице и лагано кренуо преко трга. Десетине људи склањале су се док је пролазио поред њих. Трг је био велики и дуго је требало да га пређе. Наглим покретима он је тресао звонце које је испуштало јасан и весео звук: ден, ден, звецкало је ■

Превела
Џвијета Јакшић

НА ВИСО

Насмешите се! Sony Cyber-shot T200

Из куће „Sony” поново стиже лепо изненађење. Овог пута то је нови модел 8,1MP камере назван Cyber-shot T200. Изгледа очаравајуће, а ради савршено. Веома је танак, дугачак око десет центиметара, па може да стане у џеп. Cyber-shot T200 с предње стране има објектив са 5 x оптичким зумом, а на полеђини на додир осетљив LCD екран од 9 центиметара. Да би се снимила фотографија, треба само притиснути дугме окидача. Сензорски механизам унутар апарата обавља све остале радње, од подешавања светлости, до угла снимања и раздаљине. Снимак се одмах потом појави на екрану. Cyber-shot T200 производи се у сребрној, црној и црвеној боји, а продаје по цени од око **450 евра**.

Поред ових основних података више појединости може се сазнати на адреси: www.sony.co.uk

Довољан је само додир Apple iPod touch

За нови производ куће „Apple”, iPod touch, с правом може да се каже да до сада није било тањег а моћнијег бежичног уређаја захваљујући коме може да се слуша музика, гледају видео-записи, фотографије или отвара нека web страница.

iPod touch израђен је у два модела. Један модел има меморију од 8 мегабајта, други 16 гигабајта. По свему осталом, готово да су истоветног изгледа. Тањи од центиметра и дугачки десетак, имају уграђену WiFi технологију, на додир осетљив екран на коме се налазе све команде и довољно је само прстом прећи преко неке од њих и добити жељени програм.

Оба модела продају се са слушалицама, и коштају око **300 и 400 евра**.

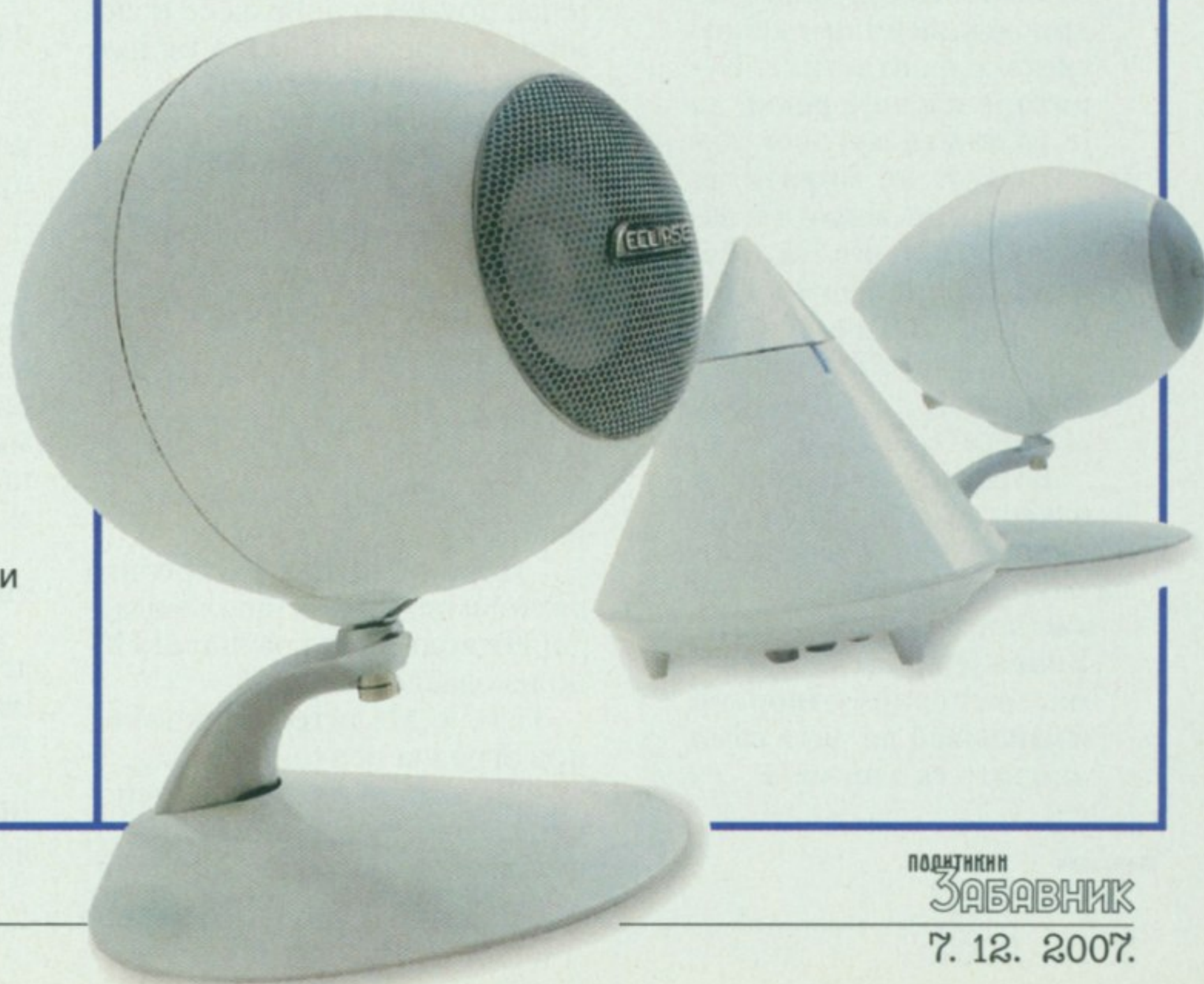
Какве га још одлике красе, открива адреса: www.apple.com/uk/

За моћан звук Eclipse TD307PAII

За све оне који желе добар звук са било ког дигиталног уређаја, право решење су звучници TD30PAII куће „Eclipse”. Јајоликог или купастог облика, лако се уклапају у сваки простор па могу да се поставе на зид, патос или на радни сто.

Ма где да стоје, прикључени на рачунар, iPod или CD плејер, распоном од 100 херца до чак 25 килохерца, допринеће да звук моћно загосподари простором. Звучници TD30PAII у продаји су од јесенас и имају цену од око **600 евра**.

Пре куповине могу да се погледају на адреси: www.eclipse-td.com

КОЈ НОЗИ

Екран преко целог зида Sharp HD1E

Телевизијским пријемницима одавно већ не пристаје уврежени назив „мали екран“, јер из дана у дан све су већи. То потврђују и нови HD1E телевизори куће „Sharp“.

Израђена су два модела равног LCD екрана од 116 и 130 центиметара. Али, особеност ових телевизијских пријемника није само циновски екран већ и беспрекорна слика резолуције 1920 x 1080 пиксела, хард диск меморије од 160 гигабајта, две HDMI утичнице, па је могуће прикључити камеру и на екрану погледати фотографије, потом отвор за SD меморијску картицу. Судећи према овим основним предностима, у питању су телевизори које би свако пожелело.

Sharp HD1E телевизори требало би да се појаве у продавницама до краја године када ће се знати и њихова цена.

За сада су представљени на адреси:
www.sharp.co.uk

Суперплејер BD-UP5000 HD player

У велику битку за освајање врха тржишта хард диск плејерима укључили су се и стручњаци куће „Samsung“ својим првим двоформатним плејером. А BD-UP5000 HD player има све изгледе да у томе и успе.

Подржавајући и Blu-ray и HD DVD плејер BD-UP5000 HD приказује снимке брзином од 24 слике у секунди, има Ethernet порт за додатке који се могу преузимати с Интернета и технологију која побољшава квалитет слике са старих DVD плејера приближно оном с хард диска.

Цена двоформатног плејера износи око 900 евра.

Треба га погледати на адреси:

www.samsung.com/uk

Што је сигурно, сигурно је USB Panic Button

Игрице на рачунару или прелиставање адреса са занимљивостима привлачније су од обавеза које треба обавити на послу или код куће. Многи се често у то толико удубе да буду „уловљени“ у нераду.

Да се то више не би догодило, изумљен је USB Panic Button. Једноставни мали уређај има само једну команду – велико црвено дугме које треба притиснути када се иза леђа чују кораци претпостављеног и на екрану ће се уместо забавне игре појавити пословни програм.

За овај спасоносни уређај треба издвојити 15 евра.

Може да се истражи на адреси: www.iwantoneofthose.com

С. Делибашић

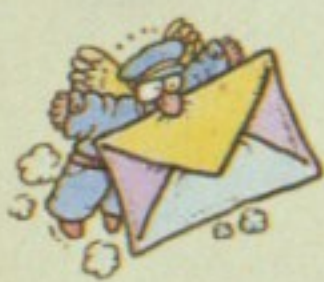
КЊАЗ КАО УРЕДНИК

Можете ли да ми одговорите кад су у новинарству Србије први пут поменути дописи из иностранства?

НЕВЕНА
Лозница

СУНИТИ И ШИИТИ

Никако ми није јасно зашто се шиити и сунити стално сукобљавају кад су и једни и други муслиманске вероисповести.
МИЛАН ПАНИЋ
Врбас

Корен сукоба води од смрти Мухамеда (570–632), оснивача ислама. Поједини његови следбеници веровали су да калиф, исламски владар који је Мухамедов законити наследник, треба да се бира, док су остали тврдили да калиф може да буде само неко ко је у крвном сродству с Мухамедом. Разлике су временом постале тако изражене да је дошло до грађанског рата у коме су се следбеници поделили на суните (калиф се изгласава на изборима) и шиите (Мухамедов крвни сродник). Од милијарду и триста милиона исламских верника, колико се верује да их данас има у свету, око

шездесет два

осамдесет пет одсто сврстава се у суните. Међутим, у Ирану и Ираку у већини су шиити, док су у осталим исламским земљама сунити бројнији.

Припадници обе струје донедавно су живели у миру, све док сунити из арапских држава нису почели да страхују да ће шиити, који превладавају међу властодршцима у Ираку и Ирану, дестабилизovati политичке прилике на Блиском истоку. Садам Хусеин, свргнути и недавно погубљени ирачки

вођа, иако је био сунит успевао је да помири супротстављене струје. Тако је било све док Американци нису напали Ирак. Од тог тренутка у земљи су власт преузели шиити. Сунити, који су свргнути с руководећих места, шиите су прогласили проамеричким снагама. У почетку су на мети њихових напада биле америчке трупе, али су убрзо почели да ратују и против сународника – шиита. Фебруара 2006. године у бомбашком нападу страдала је џамија у

Самари, један од најпознатијих шиитских храмова. Сукоб се од тада само још више распламсао.

Сунити у арапским земљама прате шта се догађа и чекају ко ће у Ираку изаћи као победник. Пошто је у корену свих великих сукоба обично новац, треба се подсетити да су под влашћу шиита нафтни извори у Ирану, као и у Ираку, док у осталим земљама „црно злато“ држе сунити (пример је Саудијска Арабија) ■

Владислав Рибникар, директор „Полишике“, с дописницима из целе земље. Снимљено 1934. године на крову „Полишикине“ зграде у Македонској улици.

Незадовољан радом тадашњег управитеља Државне штампарије Јакова Јакшића, као и садржајем и тиражом „Новина сербских“, које су у њој штампане, књаз Милош Обреновић упутио му је 1837. године писмо у коме је критиковао његово одсуство труда и неинвентивност. Поред тога, владар Србије саветовао је Јакшића да у новинама објављује „што лепо и ново“, а потом да организује дописивање из Турске и других суседних земаља како би се обезбедила њихова продаја у иностранству, а преко поузданих људи и трговаца. По Милошевом налогу, новине треба да се „тачно и уредно издају, да се у њи стране новости појављују, а тако да се и у стране турске пределе разашлију како би овим Новине наше свуда уважење своје имати и ползу Типографији приносити могле“. Своје мешање у новинарску струку Милош завршава препоруком Јакшићу да убудуће употребљава мало лепшу хартију.

Тиме је, очигледно, „дара превршила меру“, па је овај управитељ штампарије убрзо сам затражио да оде у пензију ■

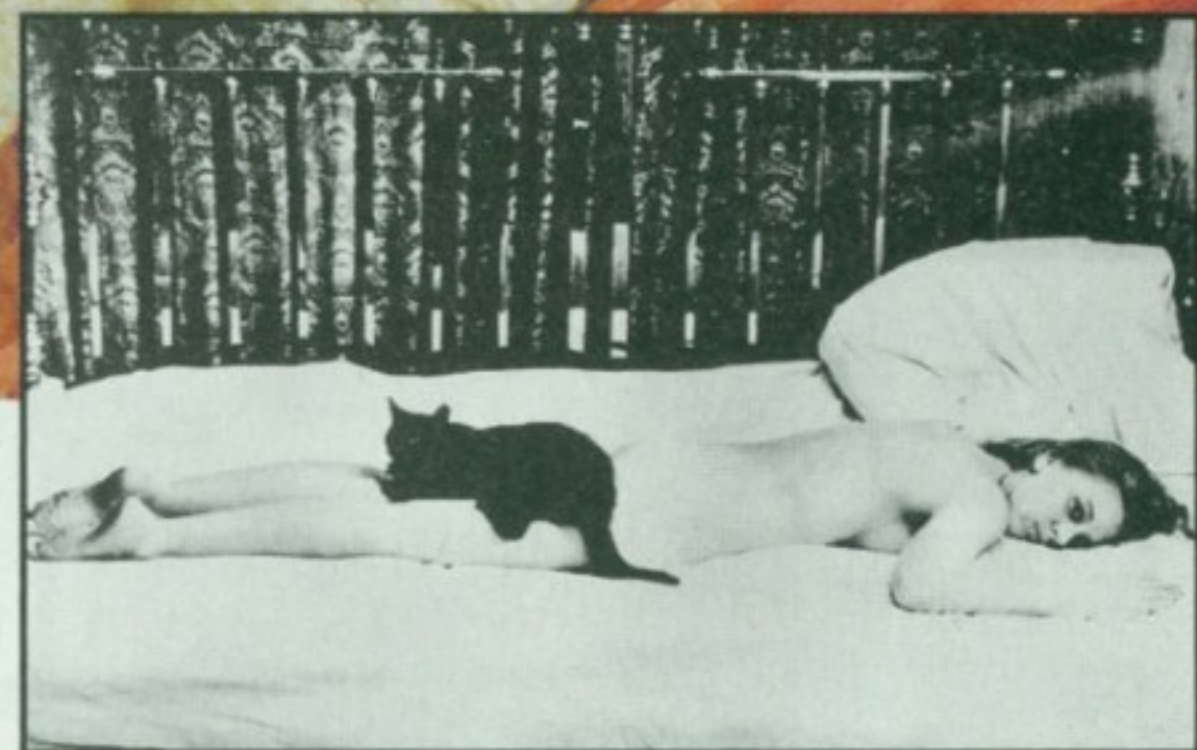
МАЧКОЉУПЦИ

Пошто много волимо мачке, занима нас ко је још од познатих личности био

наклоњен овим кућним љубимцима, осим Николе Тесле, Ернеста Хемингвеја, о којима сте недавно писали.

ДРАГИЦА, ВЕСНА и БОБА
Београд

Најчувенија мачка у СФРЈ, на Еви Рас у филму Душана Макавејева „Љубавни случај службенице ПТТ“

Списак је дугачак. Винстон Черчил (1874–1965), британски државник и писац, није се одвајао од мачора по имену Цок. Љубимац је присуствовао чак и састанцима ратног кабинета, с Черчилом је ручао, а био је уз њега и кад је умро. Енглеском књижевнику Чарлсу Дикенсу (1812–1870) мачка је седела за столом док је писао, а кад је хтела да му привуче пажњу, дахом би угасила свећу. Други британски писац, Томас Стерн Елиот (1888–1965), посветио је једну збирку песама мачкама. Виктор Иго (1802–1885), један од највећих француских књижевника, био је такође велики мачко-

љубац. Роберту Лију (1807–1870), чувеном генералу, мачке су правиле друштво у предасима између битака за време Америчког грађанског рата. Амерички председник Абрахам Линколн (1809–1865) стигао је у Белу кућу у пратњи Табија, мачка свог сина. Таби је тако постао први мачак који је живео у председничком дому. Исак Њутн (1643–1727), велики енглески научник и филозоф, наводно је измислио покретна враташца на вратима кроз која су његове мачке могле саме да улазе и излазе. Италијански писац

Франческо Петрарка (1304–1374) био је одан својој четворonoжној љубимици исто као и Лаури, својој великој љубави. Едгар Алан По (1809–1849), амерички писац, у неколико својих дела мачку поистовећује са злом иако је о њима имао високо мишљење. Пјер Огист Реноар (1841–1919), француски сликар, на неколико уља на платну овековечио је мачке. Теодор Рузвелт (1858–1919), амерички председник, као и Ернест Хемингвеј, имао је

мачку са шест прстију (појава позната као полидактилизам). Амерички књижевник Марк Твен (1835–1910) на фарми у Конектикату чувао је чак једанаест мачака. „Оне су најмудрија, најинтелигентнија и најчистија бића која знам“, изјавио је чувени књижевник ■

ДИЈАЗОВО ОТКРИЋЕ И ГРОБНИЦА

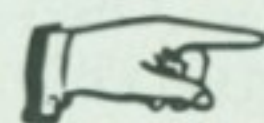
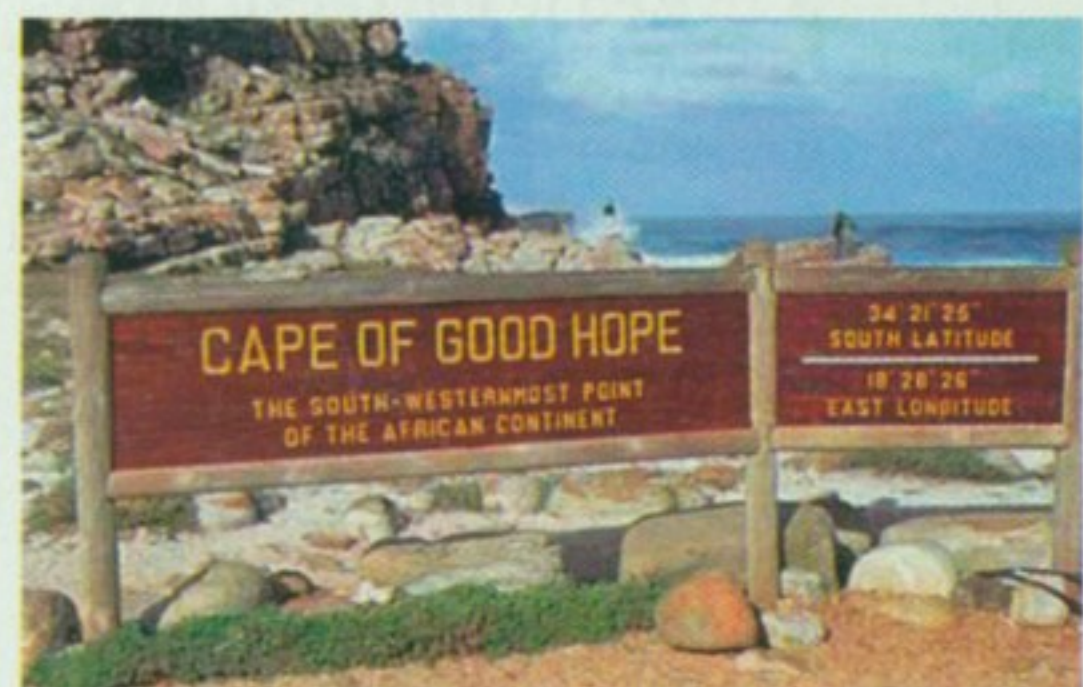

Молим вас да ми одговорите ко је открио Рт добре наде.

ДОБРИВОЈЕ
Кучево

Најјужнију тачку Африке, Рт добре наде, открио је португалски морепловац Бартоломео Дијаз (1450–1500). Овај храбри морепловац у ствари и није био свестан да је он први који га је опловио, јер се то десило током тродневног невремена у зиму 1487–1488. године. За време ове пловидбе,

Дијаз је стигао до Бушманске реке, а на повратку, кад је време било лепо, видео је рт и назвао га Олујни рт. Тадашњи португалски краљ променио је овај песимистички назив у – Рт добре наде. Као члан Кабралове флоте, Дијаз је касније учествовао у још једној пловидби, али је потонуо са својим бродом у олујном невремену управо у близини Рта добре наде ■

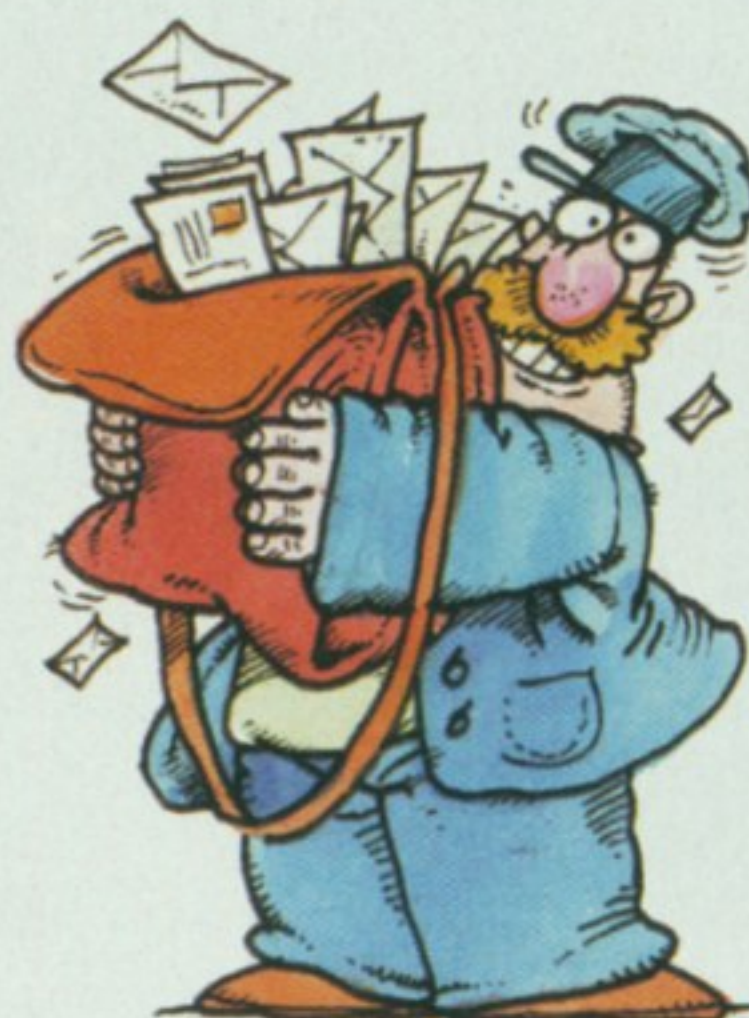

шездесет три

NOVI BROJ NAJTIRAŽNIJEG I NAJSTARIJEG
DOMAĆEG KOMPJUTERSKOG ČASOPISA

U PRODAJI OD 1. DECEMBRA

НАДОКНАДА ИЗГУБЉЕНЕ ТОПЛОТЕ

Молим вас да ми
одговорите зашто
дрхтимо кад нам је хладно.

ЉИЉАНА
Јагодина

Кад је веома хладно, спољна температура смањује топлоту нашег тела и храна која је доспела у организам почиње брже да сагорева, чиме се надокнађује губитак топлоте. Делимична заштита од хладноће постиже се и облачењем топлије, најчешће вунене, одеће. Само тело брани се убрзаним протицањем крви и појачаним радом мишића, односно унутрашњим сагоревањем. Да би се то постигло, безбројна мишићна влакна у нашем телу почињу да дрхте сама од себе. Дрхтање може да се јави и због узбуђења или услед појединих болести ■

„ОЧЕНАШ” ЛИФТ

Недавно сам на телевизији видео лифт који нема врата и у који мораш да ускочиш јер се не зауставља. Нисам знао да такав лифт постоји, па бих те молио да ми нешто кажеш о њему.

МИРКО ВРАНИЋ
Чачак

се изговара док се у руци окрећу бројанице. Други тврде да је лифт тако назван јер су се људи који су се возили плашили да нешто може да им се догоди, па су изговарали „Оченаш”.

Ови необични лифтови постоје и данас, али у малом броју зграда. Има их у Мађарској, Чешкој, Великој Британији, али и код нас у Београду, у згради Железнице. Иако се показало да нису „опасни по живот”, како су неки тврдили, ипак су замењени лифтовима који се на одређеном спрату зауставе и не померају се док се не притисне дугме ■

Лифт који кружи изумео је енглески инжењер Џером Хол 1884. године. Овај лифт се не зауставља на спратовима и у њега човек мора да ускочи и приликом изласка да искочи. Кабине стално круже кроз два паралелна отвора и чине неку врсту непрекинутог ланца. Пошто тај кружни ланац подсећа на бројанице, лифт је убрзо назван „патерностер”, на латинском – „Оченаш”, почетак молитве која

шездесет четири

ЗАБАВНИКОВЕ ЛОГИЧКЕ ЗАГОНЕТКЕ

РЕШЕЊА

1. ЛЈУТИ ПРОТИВНИЦИ

Играч који у дванаестој партији (играч X) има беле фигуре, играо је до сада 5 пута као бели. Да би црни победио тачно 5 пута, потребно је да играч X добије исти број партија с белим и црним фигурама. Тако је збир партија које је изгубио с белим фигурама (тј. које је противник добио с црним) и добио с црним фигурама тачно 5. Излази да је играч X добио паран број партија.

Како Раша води са 7 : 4, закључујемо да је Гаша играч X, односно у дванаестој партији беле фигуре има Гаша ■

2. ПРАЗНА ПОЉА

6	6	3	6	6	3	6	6
2	2	11	2	2	11	2	2
7	7	1	7	7	1	7	7
6	6	3	6	6	3	6	6

3. ТРИ ОРТАКА

Милан је најстарији, а Јован најмлађи ■

4. КЊИГА

Књига кошта 180 динара (Марко је имао 140 динара, а Јанко 20 динара) ■

5. ТРИ ПОСУДЕ

К(8)	К(5)	К(3)
8	0	0
3	5	0
3	2	3
6	2	0
6	0	2
1	5	2
1	4	3

6. ДВА ДЕЧАКА

За 1 минут старији дечак смањиће растојање за 20 метара, па ће стићи млађег после 90 минута ■

7. ПРОДАВНИЦА

Половина сокова била је продата после 7 дана ■

8. ФУДБАЛСКО ПРВЕНСТВО

У једном колу игра се 6 утакмица, те је $6 \times 11 = 66$, односно укупно $2 \times 66 = 132$ утакмице ■

9. КОРПЕ ПУНЕ ЈАБУКА

После подне сељак је продао 33 kg јабука ($15 + 18$), а пре подне 66 kg ($16 + 19 + 31$) ■

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

79

ПОЛИТИКИН забавник / главни и одговорни уредник Зефирино Граси. - Њир. изд. - Год. 1, бр. 1 (28. фебруар 1939)-год. 3, бр. 220 (4. април 1941); год. 14, бр. 1 (5. јануар 1952)- . - Београд : Политика Магазини, 1939-1941; 1952- (Београд : Политика АД). - 30 cm

Недељно
ISSN 0032-339X = Политикин забавник
(Ћирилично изд.)
COBISS.SR-ID 16193794

РЕШЕЊА

ТЕНИСКИ АНАГРАМ

Марија Шарапова ■

ПОМИЦАЉКА

Алибунар, Суботица ■

СЛОВНИ РЕБУС (2, 7, 4, 1, 1, 1)

Добро је ваше стање (до бројева шест АЊЕ) ■

УКРШТЕНИЦА

Сп, саобраћај, Електра, гем,
Милорад Чавић, ивери, ривали, НА,
оба, тапат, Ања, урок, иза,
рецитатор, аб ■

КОЊИЋЕВ СКОК

Боље је немати него отимати ■

ОСМОСМЕРКА

Ручак

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

Кант, бз, Ипе, нов, ША, море, отров,
р, бранити, Ријана, Ада Кале, н,
Норис ■

УКРШТЕНИЦА С ПРЕЧКАМА

Психоза, атрибут, тов, трка, Алан
Лад, Кис, оазе, д, систем, анат, Ино,
Чик, Стин, аколоти ■

С. Б.

10. КАФА И МЛЕКО

Душан је попио пуну шољицу црне кафе, а млека је попио ($1/6 + 1/3 + 1/2$), то јест пуну шољицу млека, те закључујемо да је попио исту количину и кафе и млека ■

11. ПЕШЧАНИ САТОВИ

Пустимо оба сата у рад.

После 20 минута сат В окренимо за 180° (да поново ради). После 5 минута песак у сату А ће исцурити.

У том тренутку поново окренемо сат В за 180° и измеримо помоћу њега још 5 минута ■

ствар по закону обавезно означавање имена

ПОЛИТИКИН

БРОЈ 2913

ЗАБАВНИК

YU ISSN 0032-339X

Први број „Политикиног Забавника“ изашао је 28. фебруара 1939. године

Генерални директор Срђан Јанићијевић

Заменик генералног

директора Вернер Херић

Директор Зоран Мошорински

Главни и одговорни

уредник Зефирино Граси

Издаје

ПОЛИТИКА Магазини ДОО

Штампа

ПОЛИТИКА АД

Гrafички уредник

Горан Војиновић

Редакција

Слободанка Делибашић
Јасна Лукић
Петар Милатовић
Мирјана Огњановић
Јова Радовановић
Весна Ракић
Весна Софреновић

Техничка редакција

Бранислав Вукомановић
Зорица Милошевић
Јелена Попадић
Митра Тиљев

Секретаријат

Зорица Филиповић

Редакција

„ПОЛИТИКИН
ЗАБАВНИК“
Македонска 29
11001 Београд, П. факс 124

Телефони

секретаријат

330-1452; 330-1456

техничка редакција

330-1454

централа

3373-111

претплата

330-1617

Огласни сектор

Македонска 29, 3373-349

Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају.

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ:

1 месец 387,00 дин. 3 месеца 1.160,00 дин.

6 месеци 2.317,00 дин.

Текући рачун код Комерцијалне банке

АД Београд: 205-97096-91

Наш нови текући рачун код RAIFFEISEN BANK

АД Београд је: 265-1100310005857-35

Претплату слати уз обавезну назнаку:

ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ

„ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“.

Обавештење о претплати можете добити на тел. 330-1617

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО:

Полугодишња/возом: 109 EUR или противвредност осталих валута. Полугодишња/авионом: I група – Европа: 120 EUR. II група – Азија – Африка: 126 EUR. III група – Америка – Аустралија: 132 EUR или противвредност осталих валута.

ДЕВИЗНЕ УПЛАТЕ У EUR

(или противвредност осталих валута)

за иностранство вршити преко:

I DEUTSCHE BANK AG FRANKFURT AM

MAIN DE: DEUTDEFF

Korisnička banka: 100 9363029 0000

RAIFFEISENBANK, Resavska 22, Beograd

SWIFT CODE: RZBSRSBG

Korisnik: RS3526510000002543779

POLITIKA MAGAZINI DOO Beograd

II DRESDNER BANK AG Frankfurt am Main,

Germany SWIFT CODE: DRESDEFF

Korisnička banka: KOMERCIJALNA BANKA

AD, Beograd, Sv. Save 14

Serbia

SWIFT - BIC: KOBBSRBGXXX

Korisnik: RS35205002000984500033

POLITIKA MAGAZINI DOO, Beograd

Makedonska 29, Beograd

Код уплате обавезно навести:

Претплата на лист Забавник

Копију уплате и адресу послати на:

ПОЛИТИКА новине и магазини д.о.о.

– 11000 Београд,

Булевар деспота Стефана 24/1,

Србија или на факс ++ 381 11 330-1234

Званично
испитивање
тиража
(одитовање)
врши

Интернет адреса: www.politikin-zabavnik.co.yu
Е. пошта: politikin.zabavnik@politika.co.yu

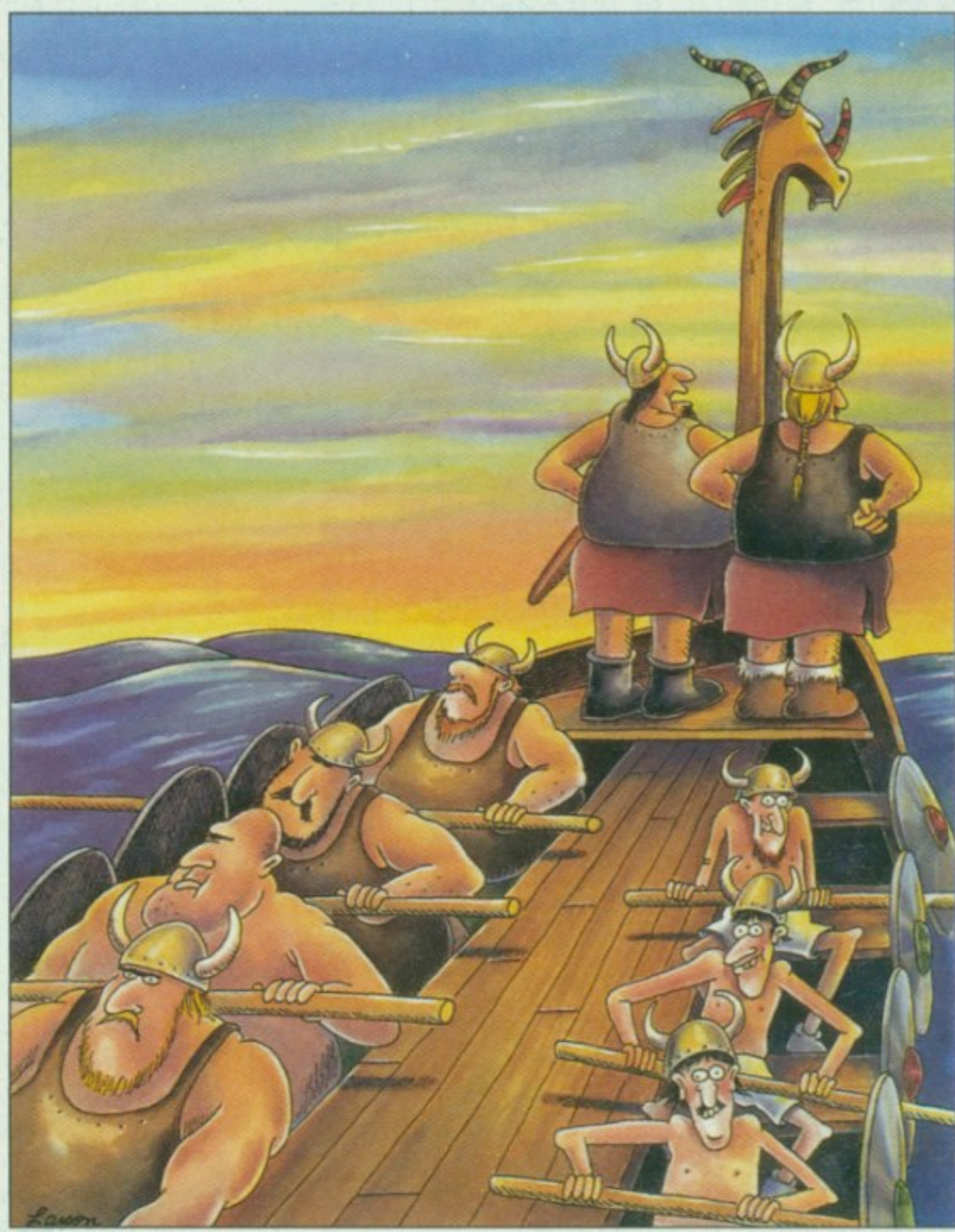
НАСЛОВНА СТРАНА

Непознати мађарски сликар

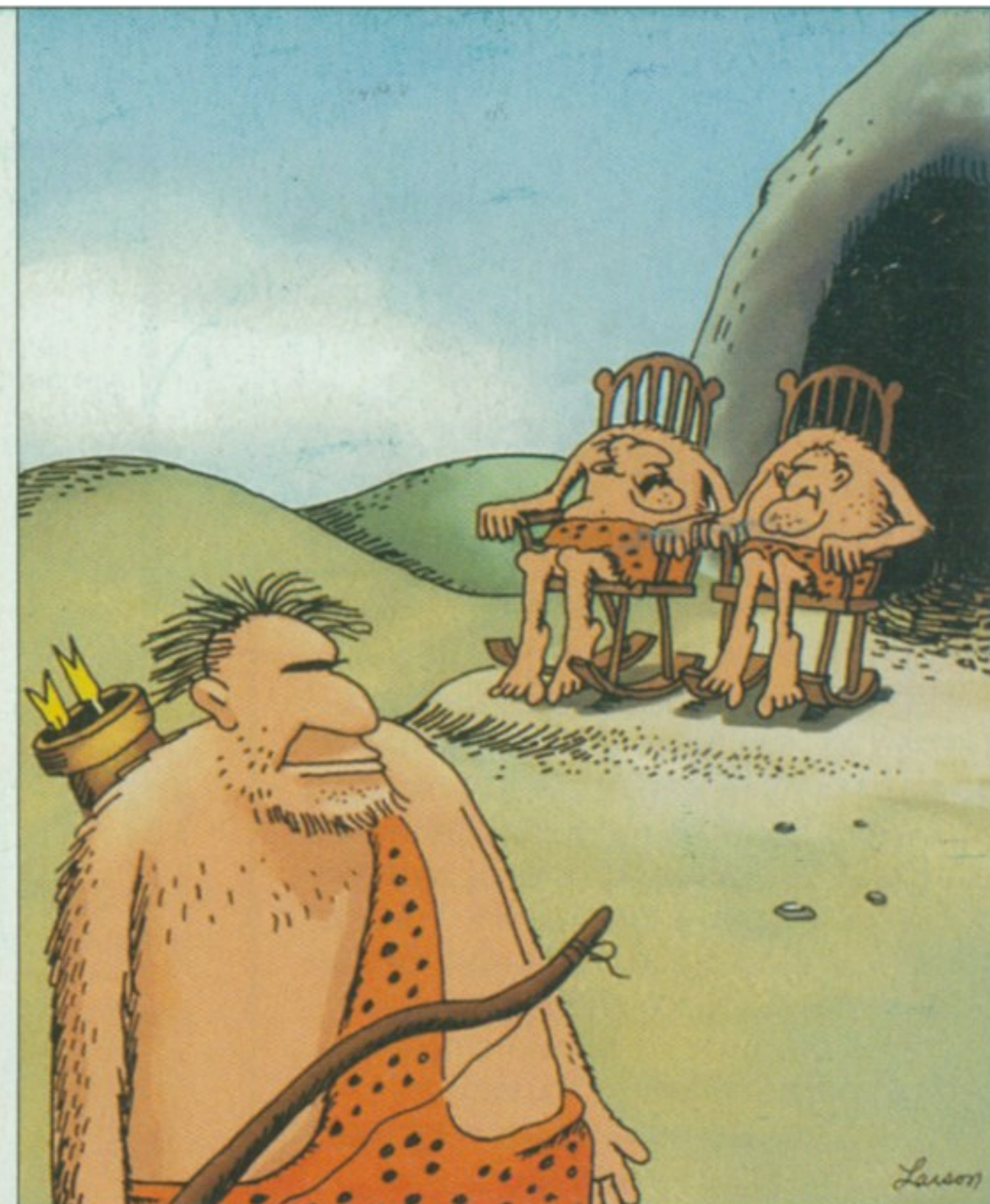
ЧУДЕСНИ СВЕТ

ТЕРИЈА ЛАРСОНА

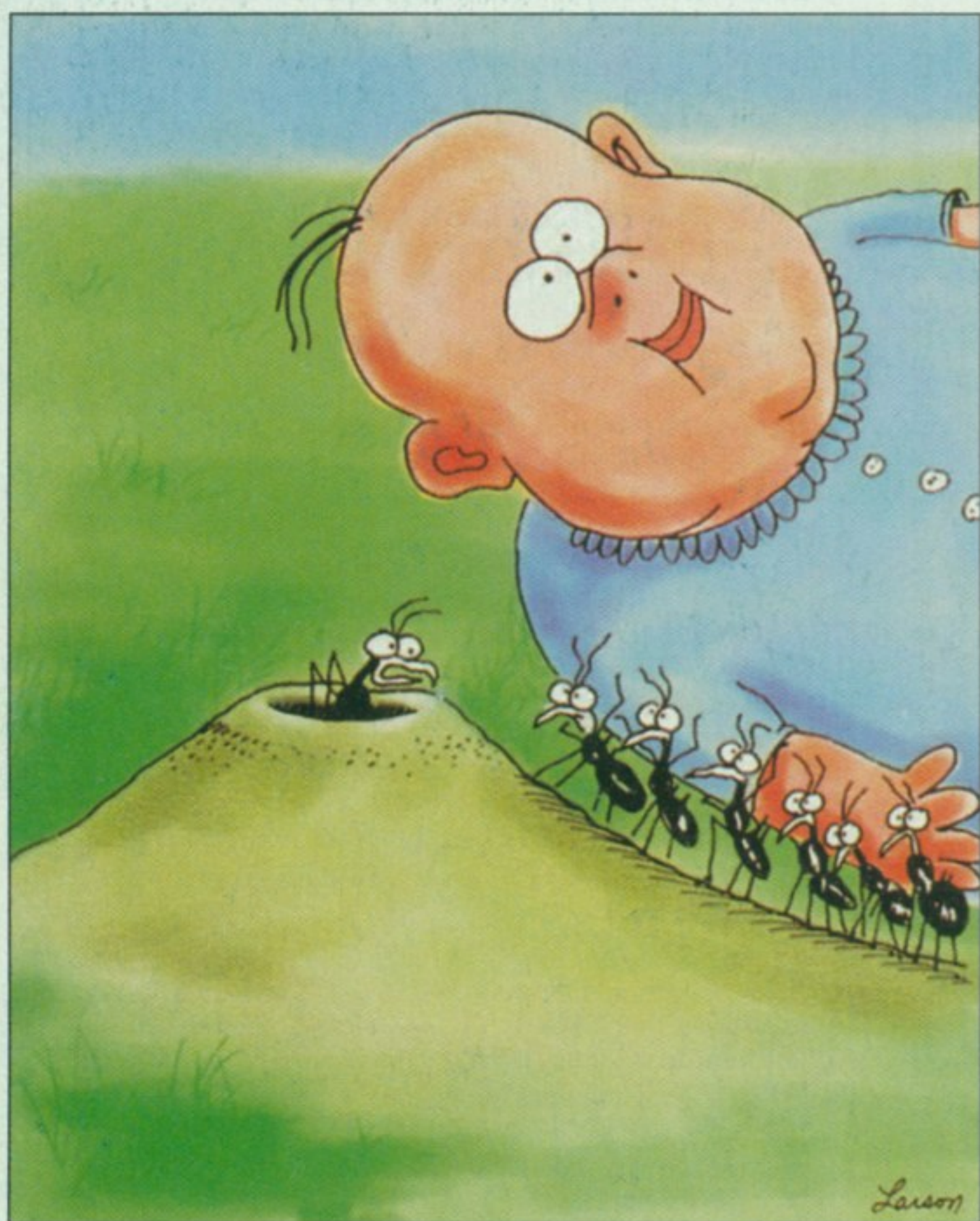
„ВИДИ ОВОГА...
НА ШТА ЛИЧИ...
ГДЕ СУ ОНИ СТАРИ,
ДОБРИ ДАНИ
КАД СМО НОСИЛИ
ТОЉАГЕ, ХОДАЛИ
ПОГУРЕНО И ИМАЛИ
МОЗАК ВЕЛИЧИНЕ
ЛЕШНИКА!“

„ИМАМ НЕКИ ЧУДАН ОСЕЋАЈ, ОЛАФЕ,
ДА СЕ ВРТИМО УКРУГ!“

„ДО ЂАВОЛА,
ЖЕНО, ГДЕ СУ МИ
НАОЧАРЕ ЗА СУНЦЕ?“

„ИДИОТИ, ЗАР НЕ ВИДИТЕ
ДА НЕ МОЖЕ ДА СТАНЕ?“

— шездесет шест —

ПОДМТНИК
ЗАБАВНИК
7. 12. 2007.

РЕКЛИ

СУ

ВОДА

**ВОДА И ВАЗДУХ, ДВЕ
ОСНОВНЕ МАТЕРИЈЕ ОД
КОЈИХ ЗАВИСИ ЖИВОТ, ПОСТАЛЕ
СУ СВЕТСКЕ КАНТЕ ЗА ЂУБРЕ.**

Жак Кусто
француски истраживач и научник
(1910–1997)

**САМО БУДАЛА С ОБЕ НОГЕ
ПРОВЕРАВА ДУБИНУ ВОДЕ.**
Афричка пословица

**ИСТИНСКА ЉУБАВ ЈЕ
БЕЗГРАНИЧНА – ШТО ЈЕ
ВИШЕ ДАЈЕШ, ВИШЕ И
ПРИМАШ, КАО КАД ОДЕШ
НА ИЗВОР – ШТО ВИШЕ
ВОДЕ ПОКУПИШ,
ЈОШ ОБИЛНИЈЕ ЋЕ ТЕЋИ.**

Антоан де Сент
Егзипери
француски писац и
авијатичар
(1900–1944)

**КАД ЧОВЕК КРЕНЕ
У ПОТРАГУ ЗА
ВОДОМ, НЕК НЕ
ЗАБОРАВИ ДА
ВОДУ ИМА УЗА СЕ.**

Аранска пословица

**ВИСКИ ЈЕ ДА СЕ
ПИЈЕ, А ЗБОГ ВОДЕ
ИЗБИЈАЈУ РАТОВИ.**

Марк Твен
амерички писац
(1835–1910)

**ДАН, ВОДА, СУНЦЕ,
МЕСЕЦ, НОЋ...
СВЕ СУ ТО СТВАРИ
КОЈЕ БЕСПЛАТНО
ДОБИЈАМО.**

Тит Плаут
римски песник и комедиограф
(254–184. пре н. е)

**КАД БУНАР
ПРЕСУШИ,
ЧОВЕК ТЕК
ТАДА СХВАТИ
КОЛИКО ЈЕ ВОДА
ДРАГОЦЕНА.**

Бенџамин Френклин
амерички државник, изумитељ, писац
(1706–1790)

H₂Ox

**ФОРМУЛА
ЗА ВОДУ ЈЕ
H₂O,
ШТО ЗНАЧИ
ДА ЈЕ САСТАВЉЕНА
ОД ВОДОНИКА,
КИСЕОНИКА,
АЛИ ПОСТОЈИ
И ТРЕЋИ ДЕО
КОЈИ ЧИНИ ВОДУ
А ЗА КОЈИ
НИКО НЕ ЗНА ШТА ЈЕ.**

Дејвид Херберт Лоренс
енглески књижевник
(1885–1930)

**ЧОВЕК НИЈЕ ВОДЕНО БИЋЕ,
АЛИ ОД ТРЕНУТКА КАД КАО
МЛАД СТОЈИ У ПРОЛЕЋЕ
ПОРЕД ПОТОКА ПА СВЕ ДО
СТАРОСТИ КАД СЕДИ
И ПОСМАТРА БЕСКРАЈНО
МОРСКО ПЛАВЕТНИЛО,
НЕРАСКИДИВО ЈЕ
ПОВЕЗАН С ВОДОМ.**

Хал Борланд
амерички писац
(1900–1978)

**ЖИВОТ ЈЕ ЗАПОЧЕО
У МОРУ И ЊЕГОВИХ
ОСАМДЕСЕТ ОДСТО
И ДАЉЕ СЕ
ТУ НАЛАЗИ.**

Исак Асимов
амерички писац руског порекла
(1920–1992)

**НЕ БАЦАЈ
СТАРУ КАНТУ
СВЕ ДОК НИСИ
САСВИМ СИГУРАН
ДА У НОВУ МОЖЕШ ДА
СИПАШ ВОДУ И ДА КАНТА
НЕ ПРОПУШТА.**

Шведска пословица

**ЗА МУДРОГ ЧОВЕКА
ВОДА ЈЕ
ЈЕДИНО ПИЋЕ.**

Хенри Дејвид Торо
амерички писац и филозоф
(1817–1862)

**ЗА МРАВА ЈЕ
КАП ВОДЕ – МОРЕ.**

Авганистанска пословица

**ПРЉАВУ ВОДУ НЕ
МОЖЕШ ОПРАТИ.**

Афричка пословица

**КАД РУКУ УМОЧИШ
У ПОТОК,
ДОДИРНЕШ ОНО
ПОСЛЕДЊЕ ШТО
ЈЕ ПРОТЕКЛО И
ОНО ПРВО ШТО ЋЕ
ТЕК ПОТЕЋИ.**

Леонардо да Винчи
италијански сликар, вајар, изумитељ
(1452–1519)

Илустрвала Неда Докић

BY JIM DAVIS

ГАРФИЛД GARFIELD

© 1984 United Feature Syndicate, Inc.

